

Adrian P Kezel

Kavana se zvala 'Radost'. Kako ironično sada zvuči ime tog životopisnog mjesta! Možda je nekada i bila radost otići u staru kavanu, popiti jeftino pivo i slušati džuboks s narodnjacima dok su stare mušterije dobacivale nepristojne primjedbe pedesetogodišnjoj konobarici. Bili su zajedno tamo, i jedni i drugi i treći. A sada se neki od njih skrivaju u podrumima dok drugi čuče u potkrovljima i gledaju kroz metalne cijevi. Ti ljudi, ti isti ljudi sada siju užas ulicama njegovog Sarajeva. Da, njegovog, jer Sarajevo više nije njihovo. Niti će to ikada biti. Misli, ideje, svijest... to je ono što je važno. Znam da mnogi od vas sumnjaju u moje postojanje. O, svi ste vidjeli Bijelu pticu, to je tačno. Ali, mnogi sumnjaju da se radi o podvali. Mnogi sumr jaju i u ovaj naš razgovor. Ne shvaćaju, međutim, da uopće nije važno jesu li me vidjeli ili nisu. Uopće nije važno da li me je netko izmislio ili sam to učinila sama. Pogledajte što čine vaše misli! Sva patnja koju ste proživjeli nastala je u vašim mislima. Najprije su bile misli, a zatim su došla djela. Ubijali ste zbog misli. Uništavali ste zbog misli. Misli su jake. Misli su stvarnost. Vi sami, svakoga dana, izmišljate sami sebe. Vjerujete da ste stvarni, a svoju stvarnost određujete prema svojim uvjerenjima, stavovima, osjećajima i... idejama. Ideje su stvarnost. Bijela ptica je ideja. I zato je stvarna. Da bi se situacija promijenila, ovakva kakva jest, potrebni su ljudi koji su prošli kroz patnju. Potrebni su ljudi koji su upoznali mržnju, žn jeli s njom, vidjeli njene gredice, a zajjm je odbapli.

Adrian Predrag Kezele
BIJEIA PTICA

Imena likova koji se pojavljuju u ovoj knjizi izmišljena su i nemaju nikakve veze s imenima stvarnih ljudi.

Onima koji su oprostili.

Zahvaljujem...

. ..Ivani Jandrićkojaje u snu primila prvu poruku o Bijeloj ptici (i skupila snage da mi to kaže, ma koliko njen san bio neobičan); ...Iliji Jandriću na pomoći oko konkretnih podataka o sarajevskim ulicama i kronologiji ratnih zbivanja; ...sudionicima programa "Usklađivanje s ritmovima prirode" u Begovom Razdolju od 30.04. do 19.05.2002., koji su svojom nazočnošću stvorili idealno ozračje za nastanak ove knjige.

BIJELA PTICA

Prolog

San.

'Hoćeš li napisati tu priču?'

'Hoću. Ako uspijem zapamtiti sve što ćeš mi reći...'

'Zapamtit ćeš. Ali, piši brzo. Imaš samo nekoliko tjedana i onda će prilika biti propuštena.'
'U redu. Ispričat ću tvoju priču stoje brže moguće.'
'To i nije priča, znaš. To je misao.'
'Misao? Uredu, kako želiš. Misao.'
'I još nešto: nakon toga, kad je napišeš, objavi je do proljeća 2003., hoćeš li?'
'Hm, da vidim... u redu, može. Naravno, ako je priča, to jest misao, dobra...'
'Ah, bit će dobra, ne brini. Jesi li spreman?'
'Može. Spreman sam.'

Utorak, 04. svibnja 1993., ujutro oko osam sati, na ulicama Sarajeva vladala je tišina. Nekog drugog utorka u svibnju, prošlih, sretnijih godina, bilo bi to sasvim nezamislivo. Ulice bi bile zatrpane ljudima. Neki od njih bi užurbano trčali za svojim poslom, a neki bi opušteno sjedili ispred kafića uživajući u jutarnjoj kavi i proljetnome suncu.

Ne te godine. I ne toga utorka.

Iako, sunce je bilo jednako toplo, a ptice su, na uličnom drveću i krovovima kuća cvrkutale baš kao i nekada. Ako su i primjećivale da su ulice ispod njih puste i da ljudi nema, to nisu ničim pokazivale. Za njih to možda i nije bio utorka. Da se njih pitalo, to je mogla biti i nedjelja. U tom slučaju bilo bi sasvim normalno da se ljudi još protežu u toplim posteljama razmišljajući uglavnom o tome kako će provesti slobodan dan.

Ali, nije bila nedjelja. Doista je bio utorka, a ljudi su umjesto u svojim kućama živjeli u podrumima i skloništima. Posebice oni koji su još ostali na Marijin Dvoru. Bilo je opasno spavati u stanovima zbog bombi iz minobacača, a još opasnije hodati po ulicama usred dana. S prozora napuštenih stanova viših katova zgrada, s razrušenih potkrovlja, i sa svih drugih nezamislivih i neželjenih mjesta, vrebala je smrt, motreći kroz cijevi snajpera. Nju se nije moglo vidjeti, a ni izbjeći, koliko god bi čovjek bio oprezan. Bila je to hladna, okrutna i kukavička smrt. Nebo iznad Sarajeva tih je dana bilo ispunjeno njenim očima. Njima je pripadala sadašnjost, a svaki bezbrižni korak napravljen po pravilima prošlosti kažnjavao bi se smrtonosnim metkom.

A ove zvijeri vani, mislio je ogorčeno, ubijaju i djecu, i žene i starce! Ništa im nije sveto. Za Fadila, to vani nije bio rat. Čak i rat ima nešto plemenito u sebi. A ovdje, u Sarajevu 1993., nije bilo rata. Bila je to klaonica izišla iz nekog paklenog svijeta. Fadilu se ponekad činilo da ne živi više tamo gdje je rođen, već daje netko, možda Bog, pomiješao puteve i sada je pakao izišao na ulice Sarajeva.

Ali, ne, Fadil je znao da to nije bio Bog. Bili su to ljudi. Zli, mržnjom ispunjeni ljudi, koji su došli odnekuda da bi zatrovali i uništili njegovo Sarajevo. Neki su došli izdaleka, a neki izbliza. Još ih se više pojavilo iza nedužnih maski koje su, tako je sada izgledalo, nosili cijeloga života a da to nitko nije znao. Njegovi susjedi. Ljudi s kojima je pio hladno pivo u vruća predvečerja, na klupama ispred kavane 'Radost'. Ah, kako ironično sada zvuči ime toga živopisnog mjesta! Radost! Da ne bi! Možda je nekada i bila radost otići u staru kavanu, popiti jeftino pivo i slušati džuboks s narodnjacima dok su stare mušterije dobacivale nepristojne primjedbe pedesetogodišnjoj konobarici.

Bili su zajedno tamo, i jedni, i drugi i treći. A sada se neki od njih skrivaju u podrumima dok drugi čuče u potkrovljima i gledaju kroz metalne cijevi. Ti ljudi, ti isti ljudi sada siju užas ulicama njegovog Sarajeva. Da, njegovog, jer Sarajevo više nije njihovo. Niti će to ikada biti.

I sada, kad je grlio svoga unuka čije su djetinjstvo tako nemilosrdno uništili upravo takvi ljudi, Fadil je mislio o mržnji. Nikada nikoga nije ni udario, čak niti u najljućoj svađi. Mnogo puta se time hvalio, posebice posljednjih godina, kad su se u Sarajevu uzburkale strasti, a s istočnim vjetrovima dolazio je miris krvi. Činilo mu se da tako barem malo odgađa plimu koja je nadolazila. Ali, ta se plima nije obazirala na njegovu vrlinu i ponos zbog nenasilja.

Odnijela gaje, zajedno s Amirom, u ovaj smrdljivi podrum, gdje sad pokušava u svom unuku probuditi nadu koju ni sam više nije imao. I usred sve ljubavi koju je osjećao prema dječaku u svom naručju, stari je Fadil, možda po prvi put u svojih šezdeset sedam godina života, u svom srcu prepoznao stvarnu mržnju. Da, mrzio ih je! Mrzio je njihovu politiku i njihove laži. Mrzio je njihovu licemjernost i zaslijepljenost, njihove riječi i njihove bombe. Mrzio je sve što oni predstavljaju, i jedni i drugi, pa i treći, koji bi trebali biti njegovi. Ha, njegovil Nisu oni njegovi. Ne mogu biti. Pa što ako imaju slična imena i vjeruju u istoga Boga? Mrzio ih je jer su dopustili da njegov unuk sada pati. I kad bi mogao, sve bi ih maknuo s lica Zemlje. Sve njih. Uništio bi ih, slomio, izvadio bi im crna srca i spalio na lomači negdje daleko, u pustoši, tako da im se ni smrt ne bi upamtila!

Fadil Mehmedović plakao je od unutarnje boli grleći svoga unuka. Bila je to bol zbog probuđene gorčine i zbog spoznaje da je ljubav prema ljudima koju je njegovao cijeloga života sada ustupila mjesto nečemu drugome. Nikada više neće voljeti ljude. Voljet će samo Amira, svog unuka, svoje zlato i utjehu. Samo njega i nikoga više.

Tih su dana u svim ulicama na sarajevskom Marijin Dvoru ljudi živjeli u podrumima svojih kuća. Bilo je opasno ostati u stanovima jer nitko nije mogao predvidjeti kad će uz potmuli zvuk iz daljine, a zatim i zvižduk koji završava eksplozijom, još neka granata doletjeti s druge strane Miljacke, tamo negdje iz smjera Grbavice, naselja koje je bilo na području pod kontrolom bosanskih Srba.

Trščanska ulica bila je samo jedna od mnogih pustih ulica po kojima ljudi nisu smjeli hodati zbog straha od snajpera. Sa zgrada na Grbavici pružao se idealan pogled na gotovo cijeli Marijin Dvor, a to su zli ljudi koristili ubijajući nevine iz razloga koje su samo oni, u svojim iskrivljenim umovima, mogli razumjeti.

Nekoliko kuća dalje, možda ni stotinu metara od zgrade u čijem se podrumu probudio mali Amir Mehmedović, bilo je još ljudi koji su sa strahom očekivali dan nakon sunčanoga svibanjskog jutra. Jer, znali su, tog će dana poginuti barem još netko od njihovih sugrađana, netko od onih koji su morali izići van, u potrazi za hranom ili možda lijekovima.

Katarina Matković imala je tada devetnaest godina. Probudila se u podrumu svoje kuće vrlo rano, jer je rano otišla i spavati. Nije bilo nikakve zabave u Sarajevu tih dana. Ni izlazaka, ni filmova ni televizije. Samo strah i želja da rat prestane. A budući da se to nije događalo već punu godinu dana, tu je želju zamijenila potreba za odlaskom. I tog je jutra, u ranu zoru, Katarina mislila upravo o tome: kako napustiti Sarajevo.

Prošle je godine krenula na studij političkih znanosti i novinarstva, ali od toga, naravno, sada nije bilo ništa. Već mjesecima čuči u ovom podrumu dok njezin život prolazi, kao u snovima, negdje daleko oдавde. Tko zna, možda ga žive neki drugi ljudi? Možda postoji neka druga Katarina koja je rođena u sretnijem gradu i koja sada pohađa predavanja, uči, zabavlja se i ljubi? Možda ta Katarina nikad nije ni čula za Sarajevo ili Bosnu?

Ali, ne! Ako je to bila ista Katarina, djevojka koju je oduvijek zanimala samo pravda i istina, i koja je maštala o tome da istinu priopći svima koji su je željeli čuti, onda je i ta Katarina sada razmišljala o njoj. Sarajevo je bila istina. Svi koji su voljeli istinu sada su čuli za Sarajevo. I možda baš sada, tog jutra, ta druga Katarina, u nekom sretnijem gradu, razmišlja o Katarini koja sjedi u nekom sarajevskom podrumu i želi van, na zrak, na sunce i slobodu.

Izgnubljena u mislima, duboko je uzdahnula. Već prije nekoliko mjeseci s majkom je raspravljala o tome kako bi bilo dobro otići u Zagreb. Tamo imaju rodbinu koja bi joj mogla pomoći. Majka joj je govorila daje vrijeme da nastavi studije. Tko zna do kada će sve ovo trajati? A Katarina se cijelo vrijeme nadala da neće trajati dugo. Taje nada izvirala iz srca. Razum, a i sve ono što je znala o ovdašnjim prilikama, bio je vrlo jasan: pred Sarajevom su ratne godine, a ne dani ili mjeseci. I te godine, to su godine njene mladosti. Hoće li ih provesti

u podrumu? Hoće li umjesto studija i obrazovanja, umjesto prijatelja i ljubavi, godine njene mladosti biti ispunjene strahom i mržnjom?

Ne, to se neće dogoditi. Katarina Matković tog je jutra donijela odluku. Uskoro, kad se ukaže prva prilika, ona će otići u Zagreb i pokušati proživjeti svoju mladost što dalje od bombi i metaka. Ali, nikada neće zaboraviti Sarajevo! Nikada. Ako uspije u onome stoje namjeravala, njezin će život biti posvećen otkrivanju istine, zato da se devedesete nikada ne ponove.

I doista, sve želje koje je Katarina Matković, mlada djevojka rođena u Sarajevu, tog jutra poželjela, kasnije su se ostvarile. Između ostalog, ona nikada nije zaboravila Sarajevo, kao što nikada nije zaboravila ni to jutro, 04. svibnja 1993. Jer, samo nekoliko minuta kasnije, na ulici ispred njezine kuće dogodilo se nešto što je promijenilo njezin život i odredilo njezinu budućnost.

Mali Amir je, gubeći se u toplom zagrljaju, osjetio kako se djedovo tijelo tresu. Nikada do sada nije niti vidio ni čuo djeda kako plače. U svom je bezazlenom srcu pomislio kako su to suze sreće. Zato se još snažnije privio uz njega, želeći mu pokazati koliko ga voli.

Djed ga je pokušao utješiti govoreći mu kako će sve biti u redu. Jedan skriveni dio njega, možda upravo onaj koji je prerano odrastao, znao je da to možda i nije istina. Ali, njegovo je malo srce vjerovalo. Željelo je vjerovati, jer, kako bi drugačije moglo i biti? Svijet za kojeg je on rođen je svijet igre i zabave, svijet u kojem se ljudi slobodno smiju i hodaju svojim gradom, a djeca odlaze na spavanje s mislima na školu i prijatelje. U takvom svijetu je Amir zamišljao sebe i želio je da se taj svijet vrati.

Kad gaje djed konačno pustio iz svojeg zagrljaja, Amir mu se smiješio i svojim malim prstićima brisao njegove suze. Sada je on njemu poželio reći kako će sve biti u redu, ali nije to učinio. Možda je to bila slučajnost, a možda i slutnja koja je proletjela dubinom djetetova uma. Sve će biti u redu, da, ali do trenutka kad će to biti istina proći će još mnogo godina. I tako je Amir s osmijehom na licu napustio svog djeda Fadila da bi primio čestitke i zagrljaje drugih ljudi koji su zajedno s njihovom malom obitelji dijelili istu sudbinu života u podrumu. Bio mu je rođendan. Jedanaesti. Svi su mu poželjeli sreću i -kako neobična želja za dijete njegovog uzrasta - mir. Govorili su. "Za tvoj sljedeći rođendan neka bude mir u Sarajevu."

A kad je i to bilo završeno, žene su se posvećivale neobičnom poslu pripremanja obroka od nepostojećih namirnica u nemogućim uvjetima, a malobrojni muškarci, uglavnom stari i bolesni ljudi, tonuli u tromost jutarnjeg drijemanja. Amir se tiho iskrao iz podruma, popeo se stepenicama i zastao pred velikim vratima koja su vodila van, u obećanu slobodu i mirisni zrak proljetnoga jutra.

"Majko", rekla je Katarina, "idem samo do ulaznih vrata. Moram udahnuti malo zraka."

"Bože, pa zar moraš?" Kao i uvijek, majka joj je bila užasnuta zbog njene potrebe za zrakom. Od smrada nitko nije umro, govorila joj je iskrivljavajući staru poslovicu, ali od metka jest. "Nemoj ih otvarati, molim te. Diši gore u hodniku, ako moraš. I nemoj slučajno, nemoj slučajno, izlaziti van."

Majčin glas je bio napet od brige. Ali, znala je da to neće zaustaviti Katarinu. Ona je morala učiniti po svojem. Bila je tvrdoglava, na oca koji je sada bio negdje vani, sudjelujući u slabašnoj obrani grada. Nije bilo oružja. Nije bilo hrane. Nije bilo ničega. Samo volja da se preživi.

A Katarina se popela stepenicama do velikog hodnika na ulazu u zgradu. Kroz razbijeni prozor iznad vratiju prodiralo je svjetlo, a i malo svježeg zraka koji joj je tako bio potreban. Duboko je udahnula. Jednom. Dvaput.

A onda joj se javila neobična i opasna misao. Što ako bi ipak malo zavirila van? Pa ispred njene kuće, s druge strane ulice je također zgrada. Ona skriva pogled prema Grbavici. Još nitko nije poginuo točno pred njihovim ulaznim vratima.

Ma, da, zašto ne? Samo će malo otvoriti vrata i proviriti na danje svjetlo. Samo malo. Da vidi komadić plavoga neba i da joj sunce dodirne lice. Samo malo sunca, to je ono što joj je potrebno!

Polako i oprezno, Katarina se približila vratima i bojažljivo ih otvorila.

U trenutku kad se mali Amir Mehmedović probudio u vlažnom podrumu svoje zgrade u Tršćanskoj ulici na Marijin Dvoru u Sarajevu, a Katarina Matković već bila budna razmišljajući o budućnosti svoga mladog života, dvije stotine kilometara zračne linije na sjever od Sarajeva i nešto malo više na sjeverozapad, u dva slična, a opet tako različita grada, odvijao se sličan, a opet različit prizor.

U Beogradu, u Jablaničkoj ulici u naselju Cerak, Stevan Mićanović kojeg su neki zvali Stevo, a neki Mićo, probudio je svoju suprugu Svetlanu vikom u snu. Jučer su kasno legli, nakon što su došli iz posjeta Svetlaninoj rodbini. Stevan je loše spavao, neprestano nešto mrmljajući u snu. Često se okretao zbog čega je Svetlana morala stalno potezati prekrivač na svoju stranu.

A sad, rano ujutro, još nije bilo ni sedam, Stevan je odjednom zaurao tako snažno da su ga zasigurno čuli susjedi u stanu do njihovog.

Svetlana je odmah skočila i zagrlila svog supruga. "Ajde, Stevo, sve će da bude u redu. Nemoj da se plašiš, Stevo, ja sam uz tebe, Stevane moj. Nemoj da se plašiš." Milovala mu je kosu dok je on zagnjurio lice u svoje velike šake, jedva se snalazeći između jave i sna. Duboko je disao pokušavajući se smiriti, dok mu je Svetlana tepala kao malome djetetu.

Nikad se nije sjećao svojih noćnih mora. Ustajao je ponekad usred noći, još u kandžama sna, obliven znojem, vičući i mlatarajući rukama. Kad bi ga netko probudio, a Svetlana je to činila nježno i pažljivo, obično mu je trebalo nekoliko minuta da se smiri. A zatim se nije sjećao ničega: ni zastoje njegov jastuk mokr od suza, ni zašto je vikao, ni čega se to uplašio.

Tako je bilo i sada. Kad je došao k sebi, zagrijan Svetlaninom toplinom i ljubavlju, Stevan nije ni pokušao riješiti zagonetku svojih noćnih muka. Znao je odakle potiču. Čudilo ga je jedino to što ih nikada nema kad je sa svojom postrojbom. Tamo, u mraku i vlazi sumornih šatora u kojima je obično spavao, nije bilo nikakvih snova. Istina, možda je bio preumoran da bi sanjao. Često bi ostajao na nogama dvije ili tri noći za redom. A kad bi konačno dobio priliku za spavanje, zaspao bi poput kamena, obučen, tako kako se zatekao. Snovi? Ne, u ratu nije bilo snova.

A ovaj je rat, shvatio je to Stevan vrlo brzo, bio posebno ružan. Kad je prije godinu dana bio unovačen, nije se posebno bunio. Nije se javio dragovoljno, kao neki njegovi prijatelji. Ali, nije ni bježao, kao neki drugi. Otišao je s dozom radoznalosti i uzbuđenja. Kao daje želio vidjeti kako je to boriti se za Srbiju. Nije prošlo ni mjesec dana, a Stevan je shvatio da se možda i ne bori za Srbiju već za nešto drugo. A možda čak i nekog drugog. Ipak, nije dopuštao takvim mislima da prodru preduboko do njegovog srca. Kao da je znao da će, dopusti li im to, morati nešto učiniti. A tada, tko zna bi li Svetlana još imala muža?

Zato je išao sa strujom. Išao je jer je morao i jer nije znao drugačije. Bio je pomalo sirov, ali preživio je tamo gdje drugi nisu. Vratio se s mjesta na kojima su drugi ostali. Vidio je mnoge užase rata. Pouzdano je znao da mnoge odluke njegovih nadređenih ne bi prošle ni jedan moralni pa ni ratni sud. Srećom, velikom srećom, njemu još nikada nisu zapovjedili da ubija nedužne ljude i civile. Nije znao što bi učinio kad bi se to dogodilo. A moglo se dogoditi. I taj pritisak ga je sve više mučio. Počeo je pomalo sumnjati u svrhu toga rata, dok je istodobno vidio što on za sobom ostavlja. Nije to bilo dobro, znao je Stevan, niti će dobro završiti.

I tako je, umjesto ratnih uspjeha i plemenitoga ratničkog ponosa, Stevan sa sobom kući donosio noćne more. Kad god bi se vratio u Beograd, kad god bi zaspao bez svoje uniforme, budio bi se vrišteći, ali bez sjećanja na uzrok.

"Jebem mu majku, Ceco", progovorio je na izgled grubo, oslovivši svoju ženu njenim nadimkom, "Kako ću ja ovo da izdržim? Ne mogu više, da ga jebeš, ne mogu."

Svetlana nije ništa rekla, samo je tiho zagrizla usnu. Nije znala kako pomoći Stevanu. Brinula je za njega. Brinula je jako. Kad bi otišao, kad bi se vratio natrag u rat - a nije ga zapravo ni pitala gdje on to ratuje - često bi odlazila svojoj majci i dugo plakala. "Ako ne izgubim Stevu u ratu, izgubit ću ga kod kuće. On više nije svoj, više nije svoj..." Njena joj majka nije znala pomoći drugačije već je plakala zajedno s njom. Od toga Svetlani nije bilo lakše, ali ipak se s vremena na vrijeme dobro isplakala. Ali, sada, kad je Stevan bio kod kuće, znala je da ne smije plakati. Morala je biti jaka i čvrsta. Morala je biti jača i od njega i od tog prokletog rata.

"Stevo, junačina si ti, izdržat ćeš, pazi šta ti govorim. Sve će to da prođe kad prođe rat. A brzo će to, pa ne može još dugo da traje..."

"Može, Ceco, može. Vidjet ćeš da može. Još će to da traje celu deceniju," rekao je Stevan i očajno vrtio glavom.

Svetlana je duboko udahнула, nadajući se da to što je rekao njezin suprug nije istina. "Legni Stevo", rekla mu je nježno ga povlačeći natrag na jastuke. A kad je Stevan nevoljko dopustio da ga povuče dolje, prislonila je svoje grudi uz njegovu mišicu i pritisla se uz njega. Znala je stoje potrebno učiniti da Stevan zaboravi na svoje brige. "Pusti sad to", rekla je šapatom. "Ostala sam kod kuće za tebe. Hajde da se mazimo, junačino moja." I s tim mu je riječima zavukla ruku između nogu i nježno obuhvatila testise i uspavani penis.

Za trenutak, izgledalo je kao da se Stevan opire, ali onda je njegovo tijelo odlučilo umjesto njega. Pod svojom je rukom Svetlana osjetila njegovo uzbuđenje.

Baš nekako u vrijeme kad je Stevan Mićanović u Beogradu kriknuo u snu, i kad je Amira Mehmedovića u Sarajevu majka probudila poljupcima, oko sedam sati ujutro, 04. svibnja 1993., ne tako daleko, u jednom drugom gradu, u drugoj zemlji koja je dugo bila nečija tuđa, a sad je odlučila postati svoja, Davor Ju-rišić kojeg su neki zvali Dado a neki Jura, stajao je ispred prozora u svom stanu u Dubravi. Zagreb je bio obavijen jutarnjom izmaglicom, ali je ipak nekako blistao. Dan će biti lijep, ali Da-vorova noć nije bila takva. Probdio ju je kao i većinu noći provedenih kod kuće.

Umorno je protrljao besane oči i duboko uzdahnuo. Malo je pognuo glavu još uvijek držeći prste na očnim jabučicama. Pritiskao ih je do granice boli, kao da time želi istjerati iz sebe ono što gaje mučilo. Kad bi se barem to moglo tako postići! Ali, nije se moglo. I kako su stvari stajale, neće moći još dugo, dugo...

Stojeći tako pored otvorenog prozora preko kojeg su bile na-vučene bijele zavjese, nije ni primijetio da je njegova žena Hrvojka ustala. Tek kad ga je zagrlila naslonivši se na njegova leđa, Davor se prenuo i podigao glavu.

"Ah, budna si", rekao je.

"I ti si budan. Kak dugo već?"

"Kak i uvijek. Cijelu noć."

"A zakaj me nisi probudio? Pa, dogovorili smo se..."

"Ma, nisam te htel buditi. Zakaj da se mučimo oba dvoje. Dosta je da ja ne spavam..."

Hrvojka se samo jače privila uz Davora. Osjetila je kako je hladan. Koliko dugo već stoji pored otvorenog prozora? Jutro je sunčano, ali ipak je svježije. Zadrhtala je.

Davor je to osjetio i okrenuo se k njoj. "Idemo natrag u krevet. Buš mi se smrzla."

Zavukli su se pod topli pokrivač i smjestili jedno pored drugog, onako kako im je uvijek bilo najudobnije. Davor je ležao na leđima s rukama podvijenim ispod glave tako da je Hrvojka, ležeći na boku i prebacivši jednu nogu savijenu u koljenima preko njegovih, mogla

nasloniti glavu na krupne mišice njegovih ruku. Tako je bila blizu Davorovom srcu koje je kucalo odmjerenim i pravilnim ritmom. Bilo je to veliko srce u kojem je bilo mjesta za mnoge: za nju, njegove roditelje, mnogobrojne prijatelje ali sada, u ovim teškim danima, najviše za Hrvatsku. Davor je bio jedan od prvih dragovoljaca. Čim je rat počeo, tamo ujesen 1991., Davor je obukao uniformu. Nekada, kao policajac, prošao je temeljitu obuku pa je bio dragocjen i dobrodošao.

Ubrzo se našao na čelu posebne postrojbe od desetak ljudi koja je vršila upade na teren preko Save i u mnoga mjesta koja su držali pobunjeni Srbi uz pomoć vojske bivše Jugoslavije.

Svašta se pričalo o njegovoj i sličnim posebnim postrojbama, ali Hrvojka nije vjerovala ni jednu lošu riječ koju bi čula. Vjerovala je da Davor nikada ne bi učinio ništa neljudsko. On se borio za Hrvatsku. Bio je dobar čovjek i takav će ostati, bez obzira na rat.

Davor joj je rijetko pričao o onome što se događa, a ona je još rjeđe pitala. Znala je da mu je teško govoriti o tome. Vjerojatno je vidio mnogo toga što čovjek ne bi trebao vidjeti. Zbog toga, pretpostavljala je, ne može spavati kad se vrati kući na kratke odmore. Sada je, međutim, osjetila daje Davoru potreban razgovor.

"Kaj te muči, Dado? Ovaj put si nekak posebno zamišljen..."

Davor je uzdahnuo tako da su se njegove široke grudi naglo uzdigle, a zatim spustile. Na trenutak je razmišljao da li da svojoj ženi kaže o čemu razmišlja. Ali, to je bio samo trenutak. Zapravo je jedva dočekao da iz sebe izbacilj lutnju koja ga je tištala već nekoliko tjedana, od posljednje akcije.

"Ma, muči me onaj glupan Branko," rekao je ponovo s uzdahom. "Znaš kaj je kreten napravil, pizda mu strinina!"

"Kaj je napravil?"

"A govoril sam im sto put. Tisuću puta sam im rekel da to ne rade i da bum prijavil svakog tko napravi tak nekaj. Ma kaj mi nemremo biti bolji od onih s druge strane?"

"No, Dado, pa kaj je Branko napravil? Još mi nisi rekel."

"Ah, bedak i kreten jedan. Strelil je neku staru babu tam prek. Išli smo dosta duboko nutra. On je s Jožom bil levo od mene i trebali su provjeriti neku kuću, tam, malo dalje od sela.

Stida ptica

Zapravo ne znam kaj je bilo, ali pucal je kad je ušel nutra. Jebote, stara je valjda imala sto godina, a on ju je upucal!"

Sad je Davor već počeo bjesniti. Nije mogao više ležati, pa se uspravio u sjedeći položaj. Hrvojka se podigla s njim. Znala je da nema smisla da ga sada smiruje. Morao je izbaciti to iz sebe.

"I, kaj si napravil? Si ga prijavil?"

"Ma, nisam. Kaj ga bum prijavljival? Znaš kaj bi se dogodilo. Zaprli bi ga i svašta. A ionak nam fali ljudi. Nisam ga prijavil, ali kad smo se vratili natrag, zbil sam ga ko budalu. Pizda mu materina, kreten glupi! Tukei sam ga do krvi. Znal je dobro kaj je napravil jer se nije branil. Samo je stenjal i plakal ko neki bala-vac. Budala jedna!"

"A dobro, pa zakaj je pucal na tu ženu?"

"PakajjaznamJRekeljedajemislildaimapušku. Aimalaje kuhaču v ruki! Kaj god! Žena je valjda bila i gluha i šlepa. Nije ni znala kaj ju je snašlo. Ne znam. Valjda se htel osvetiti za nekaj. Ko sad zna kaj je htel i mislil..."

"Pa, dobro, Dado, moraš ga razmeti", Hrvojka je sada pokušala ublažiti oštricu ljutnje, "znaš kaj Srbi delaju našima. I sam si videl one zaklane ljude. I to ne jedamput."

"Da, znam. Dobro znam kaj Srbi delaju..." potvrdio je Davor pomalo tužno s još jednim dubokim uzdahom. Iako, u sebi je morao priznati da već neko vrijeme, tko zna zbog čega,

razmišlja na drugi način. To što je učinio njegov kolega i stari prijatelj Branko, bilo je sramotno i loše. I što sad? Da lije on, Davor, kriv za to? Da li su svi Hrvati krivi za to? Da li to znači da njihova borba za slobodu i samostalnost nije bila pravedna? Ne, to ne znači to. To je samo bijes, samo crni užas koji se s ratom uvuče u srca inače dobrih ljudi. On ih tjera da prestanu biti ljudi i postanu neka polustvorenja, nekakvi vražji sluge. Možda su oni na drugoj strani samo lakše i prije skliznuli u to snoliko, halucinogeno stanje u kojem se ne razlikuje dobro od lošeg, istina od prijevare. Imali su više prilike za to. Trovali su im umove dugo i djelotvorno. Pričali su im laži u koje su ti ljudi povjerovali. Ako je mogao Branko, inače dobar dečko - pa zna ga od osnovne škole, taj prije ne bi ni mrava zgazio! - onda kako neće netko tko je po prirodi skloniji nasilju!?

Osveta. Da, osveta je vodila Brankovu ruku kad je pucao u toj ruševnoj kućici. Osveta za sve one leševe koje su zajedno vidjeli, za sva prerezana grla, masakrirana tijela, silovane i ubijene žene; za sasvim malu djecu, još dojenčad, prepuštenu smrti u naručju već mrtvih majki; za uništene kuće i spaljena polja, za smrtno ranjenu Hrvatsku. Ali, hoćemo li mi iscijeliti Hrvatsku osvetom i mržnjom? Jadna budala, mislio je Davor, nije ni znao tko je ta starica. Možda je bila Hrvatica, a Branko to nikad neće saznati jer su izjurili iz kuće ni ne provjerivši ima li nekih dokumenata ili slika! I sad će ga to mučiti do kraja života jer mu je Davor to rekao kad ga je onako divljački tukao poslije svega. Tada je Branko iznenada prestao plakati, odjednom se zamislio iako gaje Davor i dalje ritao nogama, i kroz krv u ustima rekao da ide natrag provjeriti. Davor mu to nije dao. "Neka ti to bude kazna," rekao mu je. "Neka ti ta sumnja izjeda srce do kraja života." I zbog toga ga, zapravo, na kraju nije prijavio. Zbog te kazne koju je smislio za njega. Opet je zaplakao i nije više spominjao tu staricu. Nije ni Davor, niti itko iz njihove postrojbe. Ali, Davor je znao da će ta jadna žena, tko god bila, zauvijek biti uz Branka. Možda će ga pohoditi u snovima, ako Branko bude te sreće pa će za razliku od Davora barem malo spavati.

I sad, kad je sve to rekao svojoj ženi, Davor je osjetio kako ga ljutnja napušta. Iako će sigurno biti još mnogih besanih noći, ovo je jutro bilo samo njihovo. Njegova je svježina ulazila kroz otvoreni prozor, ali je njima bilo toplo ispod zajedničkog pokrivača. Okrenuo se k Hrvojki koja gaje spremno dočekala, toplih usana i bedara koja su već na prvi njegov dodir zadrhtala od uzbuđenja.

U trenutku kad su dva ratnika, Stevan Mićanović zvani Mićo i Davor Jurišić zvani Jura, jedan u Beogradu, a drugi u Zagrebu, vodili ljubav sa svojim ženama, Svetlanom i Hrvojkom, mali je Amir Mehmedović, točno na svoj jedanaesti rođendan, u osam sati ujutro, 04. svibnja 1993., odlučio učiniti ono što nije smio.

Tko zna zašto i zbog čega nije poslušao majku, djeda i sve te ljude s kojima je patio u sarajevskom podrumu? Tko zna zašto nije poslušao svoj strah koji ga je jasno upozoravao da ne izlazi van? Možda je to bio dječji neposluh, a možda je doista u svojoj maloj glavici pomislio na nestašnost i na to kako će se hvaliti pred drugima da je danas bio vani. Možda ga je privukao miris svježeg jutarnjeg zraka tako daje na sve zaboravio, a možda su na djelu bile sile veće i dublje od našega razumijevanja. Možda je na djelu bila sudbina. Kako god bilo, Amir je izišao kroz vrata svoje zgrade u Tršćanskoj ulici gdje je živio cijelog života, ali u stanu na četvrtom katu, a ne u drvarnici u podrumu, i pomalo zbunjeno krenuo prema svom odredištu, parku pored škole u susjednoj ulici.

Kude, Grbavice. Jedino ako bi se skrivali točno u toj zgradi. Ali, to je bilo nemoguće. Srbi su se držali svog područja.

Granata? Pa, to se moglo dogoditi. Granate su padale neočekivano po svim dijelovima Sarajeva. Opasnost je bila stvarna. Ali, nešto je u Katarini govorilo da se to ovoga jutra neće dogoditi. Nema se čega bojati. Ona je sigurna.

Zapravo, kad je kasnije razmišljala o svemu, nije mogla reći zašto je tada provirila na ulicu. Nije to bila samo potreba za zrakom i suncem. Ne. Osjećala je nešto drugo. Nešto duboko u njoj vuklo ju je van, samo malo, samo da proviri, samo da pogleda niz ulicu na kojoj je provela djetinjstvo. Proći će više od deset godina prije nego Katarina svjesno prihvati daje to nešto ipak bila sudbina. Tog su jutra, saznat će kasnije, bile na djelu sile veće od sposobnosti ljudskoga razumijevanja.

Zakoračivši pred vrata, Katarina je oko stotinjak metara od sebe, ugledala maloga dječaka kako neodlučno hoda po ulici. Iznenadila se što uopće nekoga ima vani, a posebice što je to bilo dijete. A zatim je shvatila da dječak nije zaštićen poput nje. Nalazio se na mjestu s kojeg je zračna linija prema zgradama na Grbavici bila potpuno otvorena. Htjela je povikati i dozvati ga, ali se toliko ukočila da to nije mogla učiniti. Iznenada, strah se razlio njenim tijelom. Bio je poput užarene, a opet ledeno-hladne lave koja joj se uzdigla niz kralježnicu.

A dječak kojeg je promatrala bio je očigledno nesvjestan opasnosti. Umjesto da trči do zaklona neodlučno je zastao točno na mjestu na kojem to ne bi smio učiniti.

Katarina je otvorila vrata, a u hodnik je ušlo sunce. Zasljepilo ju je. Sunce! Kako lijepo! S druge strane ulice doista je bila visoka zgrada i nije bilo mogućnosti da je netko vidi.

U tom trenutku, na brdu iznad Židovskog groblja, u dijelu Grbavice zvanom Kovačići, u napuštenom i opljačkanom stanu na petom katu zgrade s koje se pružao dobar pregled na mnoge sarajevske ulice, pokrenula se smrt. Čučala je u spodobi bez imena i bez časti. Čučala je u njenom zgrčenom srcu i već mnogo puta pohrlila van, kroz njene oči i ruke, pa kroz čeličnu cijev, metkom sve do nečije glave ili grudi, halapljivo se hraneći tuđim životom. A zatim se tajanstvenim putevima vratila natrag, do iste spodobe bez imena, i tamo ponovo čekala na još jedan život kojeg će uzeti bez razmišljanja.

Spodoba je bila pijana. Boce rakije hranile su zaborav na ime, obitelj, ljude i iskrene misli. Jedino su one mogle osigurati da mržnja, potpuna, slijepa i nemilosrdna, zasjedne u um nekad ljudskoga bića, a sada paklenskog polustvora ispražnjene svijesti. Iako, ta je spodoba ponekad bila uvjerena da čini dobro. Rekli su joj da se bori za svoj narod i za "jednu zemlju u kojoj će živjeti svi". Iz tog je razloga morala pucati po ljudima koji bi se usudili krenuti sarajevskim ulicama u potrazi za hranom ili ogrjevom. U umu te spodobe, ti su ljudi bili krivi za sve; za to što je ona sada usamljena, za to što su je napustili svi koje je nekada voljela... za to stoje rat, uostalom! I zato je pucala. Pucala je s užitkom, slaveći kad bi se, dolje, ispred neke kuće, nečija glava rasprsla i nečije tijelo beživotno stopilo s betonom. Rakija nije smetala. O, ne! Ako je postojalo nešto što je bilo sigurno u spodobi na petom katu nebodera, onda je to bila sigurna ruka. Bez rakije, ruka bi vjerojatno češće zadrhtala. Zapravo, vjerojatno bi se bez rakije mnogo toga promijenilo.

Ali, spodoba nije razmišljala o tome. Tako dugo dok joj donose boce i zadovoljavaju njenu žeđ, a krvožednim lažima na životu održavaju njen uništeni duh, ona će pucati i slaviti, pucati i slaviti!

U trenutku kad je ugledala mali ljudski obris na ulaznim vratima zgrade u Trščanskoj ulici, spodoba je shvatila da će uskoro imati još jedan razlog za slavlje. Pritisnula je pušku uz obraz, a prstom obuhvatila okidač. Kroz sitnozor nišana jasno je ugledala dječakovu glavu. Dijete? Na to spodoba nije ni pomislila. Nije to dijete. To je još jedan razlog za bocu rakije.

Amir nije daleko dospio. Najprije je oprezno hodao, osvrćući se unatrag, kao da očekuje da će ulicom dojuriti neko čudovište iz mašte. Znao je da smrt dolazi s neba. Jednom je to vidio svojim očima. Hodao je s majkom i još nekim nepoznatim ljudima, kad je čovjek pored njih beživotno pao dok mu je iz vrata liptala krv. Začuo je majčin krik. Zaštitila gaje svojim

tijelom te ga doslovce ugurala u najbliži hodnik. Kasnije je saznao da su pogođena dva čovjeka. Samo tako. Iz vedra neba. Zato što su hodali ulicama svoga grada.

Ali, u tom trenutku je zaboravio na to. Uostalom kako možeš paziti na metak koji će doći odnekud iz visina, iz bilo kojeg smjera? Ne možeš. Zato je Amir svoju pozornost usmjerio na ulicu, misleći valjda da će ga to spasiti. Ali, nije.

Zapravo, teško je reći što se u odlučujućem trenutku dogodilo s Amirom Mehmedovićem. Jer, odjednom je zastao, mnogo prije nego je došao do parka. Zastao je kao daje nešto vidio ispred sebe. Nekoliko trenutaka je nepomično zurio u svoju viziju, nakon toga se nasmiješio, a onda je s oklijevanjem ustuknuo. Možda je u tom trenutku pomislio da mora natrag. I da je to učinio, tko zna, možda bi njegov život drugačije završio.

Ovako, oklijevao je dovoljno dugo da spodoba na petom katu nebodera uoči svoju prigodu. Odlično, žrtva joj je nepomična! Zlo se u spodobi nasmiješilo. Ispružilo je svoj tamni prst i pokazalo na malu dječju priliku koja je zastala u pustoj ulici. Spodoba je savinula kažiprst i puška je opalila. Uz sasvim mali trzaj, gotovo nečujnu eksploziju i jedva zamjetni miris, metak je izletio iz puščane cijevi.

S gledišta uobičajenoga ljudskog zapažanja sve se dogodilo vrlo brzo, baš kao što se i očekuje. Ali, prava je stvarnost bila ponešto drugačija. Smrtonosni metak namijenjen malom Amiru, od spodobine je puške do njegove glave putovao vrlo dugo. A u međuvremenu, dogodilo se mnogo toga.

Prije svega, treba reći daje strastvena jutarnja ljubav dvojice ratnika bila kratka i žestoka. I jedan i drugi kao da su pronašli mirni kutak sadašnjosti u kojemu su se odmorili od svojih briga. Rat više nije bio važan. Bili su važni samo dodiri i poljupci; samo tijela koja se spajaju jedno s drugim, propinju se i is-prepliću. Kao da su se sav bijes, ogorčenje, očaj i mnogo toga drugog, pretvorili u snagu njihove muškosti; snažne, tvrde, odlučne, a ipak nježne i savršeno usklađene. Dvije su žene, svaka u svojem gradu, stenjale od zadovoljstva toga jutra.

Ali, nije ih povezivala samo istovjetnost jutarnje ljubavi s mužem ratnikom. Imale su one i slične misli i osjećaje. Isprva nisu mislile ni na što. Prepustile su se strasti koja je bila pomalo divlja. Na poslijetku, muževi im nisu tako često kod kuće. U njihovim mladim tijelima gorjela je želja koju su uglavnom morale potiskivati. Sada su se prepustile njenom sjajnom plamenu.

A onda je, baš nekako u istom trenutku, iz dubine njihove svijesti izronila jedna želja. Najprije je bila nejasna i prekrivena valovima užitka koje je bilo teško kontrolirati. Međutim, želja je bila uporna i pokazala se jačom od strasti. Zbog toga su, ali tako da im muževi to ne primijete, na trenutak zastale i dopustile toj želji da se uobliči u misao. Kad su je prepoznale i prihvatile, obje su se nasmiješile obasjane unutarnjim znanjem i sigurnošću.

Dijete! Svetlana Mićanović iz Beograda i Hrvojka Jurišić iz Zagreba poželjele su dijete. A zašto i ne bi? Voljele su svoje muževe, bile su mlade, do sada o tome nisu razmišljale iako se nisu ni opirale toj mogućnosti pa se stoga nisu od nje ni štitile. Ali, dogodilo se da sve do sada djeca nisu dolazila. Ništa strašno, bilo je još rano, bili su mladi, abiojeirtpaje tako možda bilo i najbolje. Ali, u trenutku tog savršenog prožimanja sa svojim muževima obje su shvatile da žele upravo to: dijete koje će biti plod ovog divnog zajedništva i razumijevanja između njih. A zatim su se, prihvativši tu želju s naznakom suza u očima, s nekom novom predanošću prepustile ljubavi.

Ono što one nisu znale, a što ne bi mogao znati nitko razmišljajući na uobičajeni način, bila je činjenica da se njihova želja pojavila baš u trenutku kad je Amir Mehmedović provirio na ulicu broj jedan u Sarajevu, a bezimena se spodoba nacerila ugledavši svoju sljedeću žrtvu. Isto tako, zapravo još i manje od toga, nisu znale kao što nitko ne bi mogao znati, da su svoju želju podijelile s još dvije duše. Ali, te duše nisu bile u njihovoj blizini. Nisu bile čak ni na njihovom planetu, pa čak ni na bilo kojem planetu. One su se nalazile u onom prostoru bez pravoga naziva, prostoru koji dijeli život od smrti. Bile su to stare i iskusne duše kojima je preostalo još sasvim malo učenja. Istodobno, te su duše znale mnogo toga i osjećale potrebu

da to svoje znanje dijele s drugima. Zbog toga su lebdjele na rubu života, čekajući priliku da prihvate svoje učenje i ponude svoje podučavanje. Kad su Svetlana i Hrvojka osvijestile svoju želju za djetetom, te su se dvije duše razveselile i shvatile daje njihova prilika konačno došla. Pokrenule su se.

Od tog trenutka pa do trenutka kad je mali Amir neodlučno zastao ne došavši do svoga cilja na igralištu pored škole i tako dao spodobu s puškom priliku za siguran hitac, prošlo je samo nekoliko minuta. Ali, snaga ljubavi u dva mlada para bila je poput proljetne bujice, hitra i nezadrživa. Tijela dvojice muškaraca bila su, bez njihovog znanja, dodatno potaknuta neizgovorenim željom njihovih žena. Obojica su bila na rubu orgazma. A kad su ženska tijela ispod njih zadrhtala grčeći se u plimi užitka, više ni oni nisu mogli izdržati. Vrelina u preponama pretvorila se u vrući mlaz sjemena budućeg života.

Taj trenutak, upravo taj i ni jedan drugi, bio je trenutak kad se spodoba na petom katu zgrade na Grbavici prepustila zlu u sebi i zgrčila kažiprst na okidaču.

Sve to zajedno nije bilo ništa neobično. Mnoge se stvari na ovome svijetu događaju istodobno. Orgazam života često je popraćen orgazmom smrti. Ali, ovaj put, ta je povezanost imala značenje.

I ponovo, sa stajališta obične stvarnosti, sve se dogodilo vrlo brzo, prateći dobro poznati tijek vremena. Brzina metka prilikom izlaska iz cijevi puške kalibra 7,9 iz koje je pucala spodoba s druge strane Miljacke iznosi 820 metara u sekundi. Od trenutka kad je ispaljen pa do trenutka smrtonosnog susreta s malim Amirom metak je u zraku proveo samo nešto više od jedne sekunde.

Ali, upravo za to, gotovo nezamislivo kratko vrijeme, dogodilo se još nešto što je promijenilo sudbine Stevana i Svetlane, Davora i Hrvojke, njihove u tom trenutku začete djece, Katarine Matković, starog Fadila Mehmedovića pa čak i njegovog unuka Amira. Također promijenilo je sudbine mnogih ljudi koji u tom trenutku nisu ništa ni znali ni slutili, i koji će za događaje tog svibanjskog jutra 1993. saznati tek za desetak godina.

Teško je opisati što se stvarno tada dogodilo, jer ti su opisi izraz sposobnosti našeg, vrlo ograničenoga ljudskog uma. Ali, ako bismo nezamislivo i neobjašnjivo pokušali pretočiti u riječi onda bi one mogle zvučiti ovako: u neznanim dubinama svemira, na mjestu izvan vremena i prostora, u nekoj neobičnoj dimenziji života za koju mi ljudi nemamo nikakvog naziva pa je u nedostatku boljeg nazivamo 'božanskom', jedno je biće, moćno, dobro i mudro, okrenulo svoju svijest prema planetu Zemlji. Nemoguće je opisati kako je to biće izgledalo. Jedino što se o njemu može reći je to da je bilo sjajno. Kad bi ga ljudske oči uopće mogle vidjeti, ono bi za njih bilo sjajnije od Sunca. Poslovi i zadaće kojima je to biće bilo zaokupljeno sasvim su izvan dosega ljudske mašte, a kamoli razumijevanja. Ipak, u tom trenutku, jedan je mali događaj na površini planeta zvanog Zemlja, privukao pažnju tog moćnog stvorenja. I odjednom, sve je drugo postalo nevažno. Odluka je donesena odmah i odmah se pristupilo njenom ostvarenju.

Kasniji događaji potvrdit će daje to prastaro anđeosko biće -nazovimo ga - djelovalo iz čiste ljubavi. Na planetu Zemlji se događalo nešto važno. Dušama utjelovljenim na tom mjestu bilo je potrebno malo pomoći i mnogo poduke. A to je svrha postojanja koju je to biće slijedilo cijeloga svog dugog života. Nije bilo oklijevanja. Biće se pokrenulo odmah.

Koliko je potrebno jednom anđelu da stigne s jednog kraja svemira na drugi? Ne dugo, na sreću. Zapravo, anđeli putuju brzinom misli pa se to dogodilo trenutno. Od trenutka odluke do trenutka dolaska na Zemlju, prošlo je upravo toliko vremena koliko je metku bilo potrebno da prijeđe put od vrha puščane cijevi do malene i nedužne glave Amira Mehmedovića. Zapravo, još i manje.

Jer, silni je anđeo bio na Zemlji već prije toga. Promatrao je metak kako putuje kroz hladni zrak. U njegovim duhovnim očima izgledao je poput malene i užarene igle zla. Ona je sada sjekla sarajevsko nebo i hitala - u anđelovim očima vrlo sporo i polako - ka svom cilju: djetetu čija je krivnja bila jedino ta što je poželjelo malo slobode i bezbrižnosti.

A možda je, samo možda, jer to nikada nećemo saznati, duša koja je na svijet došla u tijelu Amira Mehmedovića u sebi skrivala neke druge tajne koje bi mogle objasniti taj događaj. U svakom slučaju anđeo nije došao prekasno. Nije mogao zaustaviti ispaljeni metak koji je letio prema dječaku. A čak i da je mogao, to vjerojatno ne bi učinio, jer nije bilo na njemu da ispravlja posljedice ljudske zloće. To moraju učiniti ljudi sami. Ipak, mudro stvorenje s druge strane stvarnosti, u tom je kratkom djeliću sekunde procijenilo i odvagnulo cijelu situaciju te postupilo onako kako samo anđeli znaju: nedokučivo i tajanstveno. Što je točno učinilo, vjerojatno će zauvijek ostati nepoznanica, ali evo kako su stvari izgledale s ljudskog, ali i onog drugog stajališta.

Amir nije patio. Zapravo nije ni znao što mu se dogodilo, sve dok već nije bio daleko od tijela koje bi mu moglo prouzročiti bol. Ono što gaje iznenadilo i što nije očekivao čak ni u svojoj dječjoj mašti bila je bijela ptica koja je poletjela prema njemu. To je bilo njegovo posljednje ljudsko iskustvo. Što se s njim zbivalo nakon toga, teško je reći.

U trenutku kad je metak udario u njegovu glavu, postrance i odozgo, samo malo iznad uha, dvije stotine kilometara zračne udaljenosti na sjever i nešto malo više na sjeverozapad od Sarajeva, u Beogradu i Zagrebu, dva su para, s tako sličnim a opet tako različitim životima, doživljavala ljubavnu ekstazu. I dok je metak prolazio kroz kosti lubanje, kidajući zatim meko moždano tkivo i gaseći jedan zemaljski život, dvije su se duše željne davanja nježno spustile, svaka u svoju kolijevku načinjenu od dvije majušne muške i ženske stanice, pripremljenu posebno za njih, u ljubavi i strasti.

I još nešto. Spodoba s puškom također je doživjela nešto neobično. Mračno zadovoljstvo s kojim je pritisnula okidač puške iskrivilo joj je lice u ružnu grimasu. Ali, u posljednjem djeliću sekunde, kad je metak već bio ispaljen, učinilo joj se da vidi nešto što ne bi smjela vidjeti. "Jebem ti... staje..." procijedila je kroz prljava usta, a zatim spustila pušku i protrljala oči. Ono što je vidjela, sasvim ju je zbunilo. Dolje na ulici u kojoj je onaj bala-vac nešto njuškao, a koji, spodobino je crno srce s nasladom mislilo o tome, to više nikada neće raditi, odjednom se pojavila neka bijela ptičurina i odnijela balavca sa sobom!

To je bilo nemoguće, znalaje to spodoba vrlo dobro, ali sve je izgledalo tako stvarno i odigralo se tu, dolje, pred njenim očima. Nakon što je još jednom protresla glavom, spodoba je pomalo sa strahom primakla oko sitnozoru nišana. Ali, promotrivši prizor na ulici, s olakšanjem je odahnula. Sve je bilo u redu! Balavčevo tijelo ležalo je na pločniku, a oko smrskane glave vidjela se lijepa lokva krvi. Ipak, ponovo odmaknuvši pogled s ulice, spodoba se još jednom zamislila. Što je to bilo? Izgledalo je tako stvarno...

A onda joj je pogled pao na polupraznu bocu i lice joj se iskrivilo u grimasu. Protrljala je rukom gustu bradu i coknula jezikom. "Od rakije, jebo te... ću da smanjim..." Ali, ne sad, odmah je pomislila i s razvratnim zadovoljstvom prinijela bocu ustima.

Katarina je vrisnula. Ali, to je bilo čak i prije nego je metak pogodio Amira. Vrisnula je jer se odnekud, s neba, pojavila velika Bijela ptica. Barem joj se tako učinilo, jer se sve odigralo tako brzo da o tome nije stigla misliti. U trenutku, tako kratkom da za njega ne postoje dovoljno mali brojevi, Katarinine su oči umjesto sarajevske ulice na Marijin Dvoru ugledale neku drugu stvarnost. Nikome nikada nije ništa rekla o njoj. Tko bi joj vjerovao? Na posljetku, nije baš vjerovala ni sama sebi, jer kad je ponovo trepnula, sarajevska se stvarnost vratila. Na pločniku nedaleko nje ležalo je tijelo dječaka, razmrskane glave i u lokvi krvi. Katarina je vrisnula drugi put i plačući pobjegla u prividnu sigurnost svoga podruma.

Tog dana je u Sarajevu snježilo. Ne prejako, jer zime izgleda nisu bile kao nekada. Pomiješane s kišom, slabašne su pahuljice na tlu stvarale vlažnu smjesu sličniju blatu nego snijegu. Ali, bilo je hladno jer je sjeverozapadni vjetar, dolazeći tamo negdje s brda Žuč, nemilosrdno šibao praznim ulicama.

Da, i tog utorka, 11. siječnja 1994., ulice Sarajeva još su bile prazne. Besmisao je još vladao svijetom baš kao i u svibnju prošle godine i nije pokazivao znakove posustajanja. Ako je i bilo promjena, one su bile nagore, a ne nabolje. Situacija se progresivno pogoršavala. Samo nekoliko tjedana nakon Amirove pogibije, u naselju Dobrinja od granata je na nogometnom igralištu pobijeno i ranjeno više od stotinu osoba, uglavnom djece. Nekoliko dana kasnije, također na Dobrinji, poginulo je trinaestero ljudi čekajući u redu za vodu. I tako je to išlo cijeloga ljeta, dok je grad ostao ne samo bez vode već i bez struje.

Te godine Sarajevu ni jesen nije donijela ništa dobra. U studenom pogibaju učenici u Osnovnoj školi "Prvi maj" na Alipaši-nom polju; u prosincu umiru deseci civila na Drveniji, a svakoga dana od snajpera pogiba barem netko. I to ovdje, ispred Fadilove kuće na Marijin Dvoru.

Zbog toga je Trščanska ulica bila jednako pusta, a ljudi jednako prestrašeni i bijedni kao i prošloga proljeća. Jedina razlika je bila u tome što ih je sada bilo manje. Mnogi su napustili grad, probivši se iz okruženja zajedno s humanitarnim jedinicama UN-a. Otišli su na neka sigurnija mjesta, tražeći spas od snajpera i bombi, od hladnoće i gladi, prljavštine i bolesti. Ako su uspjeli izići iz Sarajeva, a među onima koji su ostali pričalo se da mnogi nisu i da su ih zapravo zarobili i pobili Srbi, onda su ih kamionima slali do odredišta u Hrvatskoj ili dalje na sjever i zapad do izbjegličkih kampova u nekoj drugoj europskoj zemlji. Tamo će čekati da se rat završi, a mnogi od njih se ni onda neće vratiti, pokušavajući stvoriti život daleko od mjesta koje su nekada zvali svojim domom.

Stari Fadil Mehmedović uopće nije mario za to. Nije mario ni za kakve ljudske poslove. Bilo mu je svejedno. Nakon Ami-rove smrti nasmijao se samo jednom i to od muke i očaja. Bilo je to onda kad mu je kćerka rekla kako su novinari, stranci, na ulici postavili kameru koja je snimala cijeli dan. Čekali su još jednu smrt. A kad bi došla, oni bješe imali zabilježenu na filmu! I u tren oka svijet bi obišle snimke još jedne žrtve na oltaru besmisla u zemlji za čije ime do jučer većina ljudi nije ni čula. Kakva dobra šala! Bio je potreban poseban mentalni ustroj da budeš pripreman čekati smrt ljudi koji su iz svojih podruma morali izlaziti u potrazi za vodom i hranom, dok ti živiš u hotelu na koji se ne puca i u kojem svaki dan imaš doručak, ručak i večeru! Doista! Iako je Fadil znao da novinari samo rade svoj posao, u tom trenutku mu se smučilo. Postoje neke granice preko kojih nijedno ljudsko biće ne bi smjelo ići. Ali, Sarajevo je bilo dokaz da su te granice odavno prijeđene.

I zato, što se Fadila ticalo, svijet je mogao propasti ovoga trenutka a zajedno s njim i svi ljudi. U njegovoj duši to se već dogodilo, onog proljetnog utorka, u svibnju prošle godine, kad je izgubio Amira.

Sjedio je sam, ne više u podrumu već u njihovom malom stanu, na četvrtom katu. Prije samo nekoliko dana, 03. siječnja, u obližnjoj je ulici od granate poginulo šest članova obitelji Tatarević-Draganić, među njima i dvoje djece. Fadil se nije toga bojao. Štoviše, možda se i nadao da će i njega zadesiti ista sudbina. Tako bi barem prestao patiti.

Dok je šutke sjedio, nije gledao na ulicu. Kroz malo odmaknutu zavjesu promatrao je olovno nebo koje je plakalo nad Sarajevom. Vjetar je udarao o rolete koje se nisu mogle povući do kraja u svoja ležišta. Nije ih imao tko popraviti. Fadilu tako nešto nije padalo na pamet. Baš ga briga za polomljene rolete. Njegove misli već su mjesecima bile usmjerene samo na jedan događaj, na trenutak kad je izgubio i ljubav, i vjeru i nadu. Otada nadalje njegove oči nisu vidjele ništa drugo osim Amirovog posljednjeg osmjeha, a njegov um stalno je iznova vrtio prizor njihovog zagrljaja, prije nego je Amir izišao van, u susret svojoj smrti.

"Sve će biti dobro," rekao mu je tada Fadil, pokušavajući dječaka utješiti što je izgubio djetinjstvo. Sve će biti dobro -kakva ironija! Ništa i nikada više neće biti dobro! Barem ne za Fadila.

Nisu saznali za događaj sve dok netko, Fadil više nije znao tko, nije onako usput upitao za Amira. Njegova je majka slegnula ramenima i pokazala prema ulazu u podrum, misleći daje tamo, zajedno s nekolicinom mlađe djece koja su se igrala na prostrtoj deki. "Amire!" zazvala gaje, ali se on nije odazvao.

I upravo je ta tišina nakon majčinoga poziva bila ono što je probudilo Fadila iz drijemanja. Nije trebalo biti tišine. Amir je morao dotrčati i pitati: "Što je, mama?" Ili, ako je bio zauzet nečim za njega važnim, morao je viknuti da odmah dolazi. Ali, nije se dogodilo nijedno niti drugo. Nije se dogodilo ništa. Amir-ovo ime ostalo je visjeti u teškom zraku podruma kao mračni oblak iz kojeg su prijeteci sijevale munje. Jedna od njih spržila je Fadilovo srce.

Sada, dok je sjedio u starom i izlizanom kožnom naslonjaču i gledao kako vani pada snijeg pomiješan s kišom, jasno se sjećao toga trenutka. Njegova kći Fatima, Amirova teta, ustala je s malog improviziranog ležaja na kojem je sjedila uputivši mu pogled pun straha. Oboje su osjetili da se dogodilo nešto što se nije smjelo dogoditi. U tom trenutku, nemir je prodro u Fadilovu dušu. Ušao je naglo, poput noža, ali je ostao zauvijek. Težina mu se spustila na grudi i sve do danas, eto, ne napušta ga nikada. Ni jednog jedinog dana, ni jedne jedine noći, Fadil Mehmedović više ne diše ni slobodno niti mirno. Njegov dah je isprekidan i težak, baš kao i njegove misli.

I koliko god razmišljao o tome, nije mogao shvatiti zašto je Amir toga jutra izišao na ulicu? Što ga je natjeralo da se izloži pogibiji? Koliko puta su mu govorili da to ne smije činiti? Koliko puta mu je on, Fadil, pričao strašne priče o ljudskim smrtima pokušavajući u malo dječje srce ugraditi spoznaju o opasnosti koja vreba na sarajevskim ulicama. "Nikada ne smiješ izlaziti sam, Amire," govorio mu je. "Nikada sam." A dječak je potvrđivao kimanjem glave i nije bilo nikakvog, baš nikakvog znaka, da nije razumio. Amir je bio pametan dječak. Amir je razumio mnogo toga što čak ni odrasli nisu. A eto, nije razumio najvažniju stvar. Nije naučio najvažniju pouku svoga djetinjstva: "Nikada ne izlazi sam na sarajevske ulice." I to gaje stajalo života.

To je i Fadila stajalo života, jer njegov je isto tako prestao onoga trenutka, možda pola sata nakon što su primijetili da Amira nema, kad je vani iz hodnika začuo zapomaganje i plač. Nitko mu nije morao ništa reći. Znao je da njegovog unuka, njegove sreće i jedine ljubavi koja mu je preostala, više nema.

Nakon toga, sve je postalo nevažno. Fadil je odlučio napustiti podrum i vratiti se u stan. Odgovarali su ga od toga, ali on je bio odlučan. Nije više mogao podnositi ljude. Oni su bili krivi stoje Amir umro. Ljudi. Nije bilo važno koji su to ljudi. Fadil je u svima vidio istu zloću. Nikad se neće promijeniti, nikad se neće popraviti. Ljudi su jednostavno zli. I Fadil više nije želio ništa imati s njima.

Na neki je način tražio smrt. Možda bi bilo bolje, mislio je, da i on iziđe na ulicu, stane na mjesto gdje je ustrijeljen Amir, raširi ruke i pozove istog demona k sebi. Neka uzme i njegov život jer mu više nije potreban! Neka ga odnese tamo gdje je sada njegov voljeni unuk, daleko, daleko od ovog zlobnog i nepravednog svijeta.

Umjesto toga, Fadil je otišao u stan na četvrtom katu, postavio naslonjač ispred prozora, što je samo po sebi također bilo opasno, sjeo je i nije se više micao. Gledao je prema jugu, preko Miljacke, u smjeru Grbavice. Ali njegov pogled nije nikoga tražio. Usmjereo gaje prema nebu, jer nije želio znati za ono što se nalazilo na tlu. Na neki način to je bila kazna upućena onima tamo. "Eto, gledam u vašem smjeru," kao da je želio reći, "još sam živ i gledam. Ali toliko vas prezirem da vas ne želim vidjeti. Ne postojite. Vi ste ništa."

Da, Fadila Mehmedovića nije više zanimalo ništa što je stvoreno ljudskom rukom. Bio je uvjeren da je sve ljudsko zapravo vražje i da nije vrijedno gledanja. A ipak je svoje srce ispunio nečim ljudskim, upravo onim od čega je želio pobjeći. Bila je to mržnja. Fadil Mehmedović mrzio je ljude.

Tog dana ujutro, 11. siječnja 1994., a bio je to utorak, dok je Fadil Mehmedović u Sarajevu kupao svoje srce u valovima sjećanja, ogorčenja i mržnje, Svetlana Mićanović je u Beogradu probudila svoje roditelje pokucavši na vrata njihove spavaće sobe. "Mislim da moram u bolnicu", rekla je.

Njezini su otac i majka odmah skočili iz kreveta. Nisu bili spremni za to, bilo je prerano. Ali, Svetlanu je probudila vlaga između njezinih nogu i posvuda po krevetu. Vodenjak je pukao. Dijete je bilo na putu. Nisu oklijevali: utopili su Svetlanu zagrnuvši je još jednom dekom. Otac je brzo otrčao do njihove garaže i pokrenuo automobil. Nije prošlo ni desetak minuta i njih su se troje vozili prema rodilištu 'Dr. Dragiša Mišović' u ulici Teodora Drajzera.

Nekako u isto vrijeme, u drugom gradu, u drugoj zemlji, Hrvojka Jurišić jako se preplašila kad je osjetila kako joj se niz nogu slijeva topla tekućina. Bila je budna već više od sat vremena. Nije mogla spavati pa je ustala i počela nešto spremati po kuhinji. Davora nije bilo već više od mjesec dana i ona je bila usamljena. Kad ju je posljednji put nazvao telefonom ustrajao je na tome da ode iz njihovoga malog stana i privremeno se preseli k njegovim roditeljima. "Kaj ak' bude prije termina?", pitao je, a zatim se razljutio na nju kad je odgovorila da ne dolazi u obzir nikakav odlazak. "Ma, ko ti bu pomogel ak' bu nekaj trebalo? Nemoj biti takva. Ajde, odi k mojima..." Uzalud je Davor molio. Hrvojka je željela biti sama. "Ak' nema tebe, niko mi ne treba", rekla mu je pomalo prkosno. Nije ga htjela ljutiti. Stvarno joj se nije išlo. Osjećala se dobro tu gdje je bila i mislila je da će tako biti najbolje i za dijete.

Tog je jutra požalila stoje bila tako tvrdoglava. Davor je bio u pravu: sada joj je stvarno netko bio potreban. Čak je zaplakala nazvavši svojeg svekra. Srećom, Davorovi roditelji nisu živjeli daleko, pa nije prošlo ni petnaestak minuta i Hrvojka je bila na putu prema rodilištu u Petrovoj ulici.

Obje djevojčice rodile su se nešto ranije nego je bilo predviđeno. Naravno, rodile su se istoga dana, gotovo u isto vrijeme. Kako bi drugačije moglo i biti? Njihove su duše, poznajući se odavno, odlučile izvršiti istu zadaću, jedna u jednom, a druga u drugom gradu. Odlučile su prenijeti istu poruku sličnim, a opet tako različitim ljudima.

Snežana Mićanović došla je na svijet sa smiješkom koji je zapanjio liječnika i medicinske sestre koje su toga jutra dežurale u rodilištu. "Lepa i sretna beba", rekao je liječnik. "Vidi kako se samo smeje!" I doista, s malog i ljupkog lica Snežane Mićanović nije silazio tajanstveni osmeh koji kao da je pripadao nekom mnogo starijem od jedne minute. Vidjevši je, njena je majka Svetlana zaplakala od sreće.

A plakala je i Hrvojka Jurišić, četiri stotine kilometara zapadno, u zagrebačkom rodilištu. Na grudi su joj položili malu Sanju, njenu kćer. "Sve je u redu", rekla je dežurna liječnica, a zatim dodala, iako nije bio njezin običaj da hvali novorođenu djecu: "Kako se samo lijepo smije! Neobičan osmeh! Bit će to pametno dijete..."

I bila je u pravu. Sanja Jurišić, rođena u Zagrebu, bit će pametno i mudro dijete, baš kao i njena blizanka po sudbini Snežana Mićanović, rođena u Beogradu. Obje su izabrale istu sudbinu, iako to njihovi roditelji nisu znali. A da su i znali, to nikada ne bi prihvatili iz mnogo razloga. Jedan je taj što će im upravo ta zajednička sudbina donijeti previše tuge da bi se o njoj uopće moglo razmišljati.

U tom trenutku, međutim, obje su majke plakale od sreće promatrajući čarobni smiješak na licu svojih kćeri. I obje su, baš nekako u isto vrijeme, pomislile na svoje muževe i poželjele da su i oni sada s njima, da podijele ovu radost i neizmjernu sreću, da zajedno zaplaču u najsretnijem trenutku njihovoga mladog života.

Vani, na ulicama Zagreba, baš kao i na ulicama Beograda, sitni snijeg je i dalje padao, ali se nije zadržavao ni na zemlji niti na asfaltu. Pretvarao se u lokve tamne vode koja će tog jutra na cestama zaprljati automobile, a na pločnicima izazvati odmahivanje glavom i sočne psovke smočenih pješaka.

Taj isti snijeg, sitan i neugledan, padao je i u Sarajevu gdje je Fadil Mehmedović gledao u olovnosivo nebo, uzaludno u svome srcu tražeći bilo što osim ogorčenja i mržnje. On je mislio samo o smrti i nju je, duboko u sebi, priželjkivao. Nije znao, jer nije ni mogao znati, da su se u dva druga grada, možda samo malo sretnija od njegovog, rodile dvije duše čija je sudbina, na neki neobičan način, povezana s njegovom.

A događaji su se opet, kao nekim čudom, odvijali istodobno. Nešto malo poslije sedam sati, stari je Fadil već sjedio u svom izlisanom kožnom naslonjaču, gledajući kao i uvijek na jug, u smjeru odakle je smrt došla po njegovog unuka. Sjedio je gotovo nepomičan, kao i uvijek, ne očekujući nikakvu promjenu, nikakav znak na nebu daje njegovim mukama došao kraj. A ipak, taj se znak pojavio, iako to Fadil isprva nije razumio.

Baš nekako u trenutku kad je prvi plač male Snežane u Beogradu ustupio svoje mjesto tajanstvenom osmjehu, Fadil se iznenada uspravio u naslonjaču. A kad se pogled male Sanje u Zagrebu po prvi put zaustavio na licu njene majke, Fadilovim umom je proletjela misao o tome kako ga napušta razum. Jer ono što su mu prenosile njegove oči nije pripadalo sarajevskom nebu.

Protresao je glavom, namrštio se i nabrao izborano čelo. Možda ga oči varaju? U posljednje vrijeme teško čita, ali i dalje dobro vidi na daljinu. Možda mu se privida? Možda je uzeo previše onih tableta za... više nije ni znao za što ih uzima. Ali, uzrok njegovom iznenađenju bio je stvaran, mnogo stvarniji nego je to Fadil mogao pretpostaviti. Ipak, bilo je razloga za sumnju jer ono što je vidio zasigurno nije bilo uobičajeno.

Naime, na nebu uokvirenom prozorom kroz kojeg je Fadil već mjesecima gledao na jug, točno iznad Grbavice, a možda čak i točno iznad zgrade iz koje je došao smrtonosni hitac, lebdjela je velika Bijela ptica!

Bila je toliko velika daje Fadil najprije pomislio kako se radi o nekom manjem zrakoplovu ili jedrilici. Ali, ne! Bila je to ptica koja je raširenih i nepomičnih ogromnih krila lebdjela iznad Sarajeva.

"Što je to, Bože moj?" zapitao se prestrašeni Fadil u pola glasa. Jer, čim je prošlo prvo iznenađenje i uklonjena sumnja u slabost očiju ili trenutni privid, postalo mu je jasno da svjedoči nečemu što ne pripada ovome svijetu. Taj ptica bila ogromna, mnogo veća nego bi ptice smjele biti. Posebice ptice koje kruže nad njegovim izmučenim gradom.

Prizor na nebu bio je toliko nestvaran da je Fadil pomislio kako gleda anđela koji je došao po njega. Taj misao u njemu istodobno izazvala i strah i radost. Međutim, velika se Bijela ptica nije približavala. Lebdjela je nepomično, tek povremeno za-mahnuvši vrhom krila, vrlo dostojanstveno i bez žurbe.

Fadil Mehmedović je u nevjerici odmahnuo glavom. Uzdahnuo je duboko i ponovo se opustio u naslonjaču. I baš nekako u tom trenutku Bijela je ptica nestala. Jednostavno je više nije bilo. Fadil nije znao kako se to dogodilo. Možda je trepnuo ili za trenutak zatvorio oči pa nije vidio kad je odletjela. A možda je doista samo nestala, baš kao što se i pojavila. Poput anđela.

Misli o tom čudu trajale su neko vrijeme. Iako nije mogao dokučiti, pa čak ni zamisliti, stoje upravo vidio, duboko u svom srcu Fadil je osjećao da se radi o nečemu značajnom. Po prvi put u gotovo devet mjeseci, nešto je u njemu živnulo. Nekoliko sekundi, samo nekoliko dragocjenih sekundi, minutu najviše, Fadil je mislio o nečemu drugome, a ne o smrti svojega unuka. I taj minuta bila prva minuta od svibnja prošle godine kad Fadil nije nekoga mrzio!

Tko zna, možda je to bilo u čast rođenja dviju djevojčica: jedne u Zagrebu, a druge u Beogradu? Možda je neka neznana sila odlučila da u tom trenutku, u toj minuti, kad se rađaju

tako posebne duše, na ovome svijetu ne smije biti mržnje. I u tom smislu, za Fadila Mehmedovića, pojava Bijele ptice na sarajevskom nebu doista je bila pojava anđela.

Ipak, on te istine neće postati svjestan još mnogo godina. Iako će ga Bijela ptica posjećivati s vremena na vrijeme, Fadi-lovo se srce neće iscijeliti tako brzo. Mržnja je zasjela preduboko u njega. Grizla gaje iznutra, po samom njegovom korijenu, tako da se ni njegove grane nisu mogle održati zelenima. Nakon što je Bijela ptica, što god to bilo, anđeo ili priviđenje, nestala s neba, Fadilove su misli postale spore i mračne, a duša mu se ponovo ispunila tamom.

I dok su sretne majke Svetlana i Hrvojka po prvi put grlile svoju djecu, u Sarajevu je i dalje snježilo, mokro i polako. Dolje, ispod Fadilova stana, na još uvijek pustim ulicama, snijeg se pretvarao u tamne lokve vode, baš kao u Beogradu i Zagrebu. Samo, ovdje nije bilo ni automobila niti pješaka koji bi sočnim psokama ispratili neoprezne vozače.

Vijest o rođenju kćeri Davor je primio baš kad se vratio iz još jednog izviđanja preko Save, s druge strane koju su držali pobunjeni Srbi. "Jura, Jura", povikao je njegov prijatelj iz komande, "žena ti je rodila, stari! Sad si tata! Kći!"

Bilo je kasno jutro, a Davorova jedinica se vratila prije nego su planirali. Vidjeli su dovoljno. A osim toga, vrijeme je bilo usrano! Sipila je neka prljava kiša koja se miješala sa snijegom. Tlo se razmočilo i blata je bilo do koljena. Po takvom vremenu ni ratovati se ne može.

Cijelo jutro Davor je osjećao neki nemir. Prije nego što su krenuli razmišljao je da nazove Hrvojkju, ali je onda odustao od toga. Samo će je uznemiritijer bilo je rano, još nije ni svanulo. U to vrijeme ona je sigurno spavala.

A eto, pokazalo se daje njegov nemir bio opravdan jer je kći, njihova Sanja, kako su se dogovorili nazvati je, malo uranila. "Sve je u redu, ne brini", rekla mu je majka kasnije na telefon jer Hrvojkju nije mogao dobiti. "Mala je zdrava i... jako je slatka, buš videl kad se vrneš! Hrvojka je isto dobro. Nemoj brinuti i proslavi to, sine!"

I Davor je slavio zajedno sa svima koji su se toga dana našli u maloj vojarni koja im je služila kao baza. Njegov prijatelj Branko, onaj isti kojeg je onako divljački istukao zbog neoprostive gluposti, odnekud je izvukao demijzon od pet litara sa dobrim zagorskim vinom. "Otkud ti to?", pitao je zapanjeno Davor dok su drugi klicali od oduševljenja. Branko mu je namignuo. "Pa, znali smo da buš postal tata, ne? Bilo je samo pitanje vremena... Zato sam ovo vinčeko držal spremno. Za tebe, stari moj!"

I tako su hrvatski ratnici pili u čast rođenja Sanje Jurišić, prve kćeri njihovoga sposobnog, dobrog i poštenog zapovjednika Da-vora Jurišića Jure.

Nešto kasnije, možda samo sat ili dva, vijest o rođenju kćeri došla je i do Stevana Mićanovića. No, on nije bio zapovjednik, niti je uopće bio važna osoba. On je samo izvršavao zadatke i čuvao živu glavu. Sve do toga trenutka imao je sreće i njegovi se strahovi nisu ostvarivali. Njegova je jedinica odlazila u Bosnu, ali nikad nije sudjelovala ni u čemu što bi Stevan mogao nazvati ubojstvima. Uglavnom su prevozili opremu i oružje, ili pomagali Srbima u sjevernoj Bosni. Kad je bilo potrebno, a to nije bilo rijetko, zatvarao je oči i uši. Ipak nije mogao ne znati što se događalo posvuda oko njega. Kao i njegovi drugovi, bio je uvjeren da na neki način čine ispravnu stvar, ali nije shvaćao zašto sve to mora biti tako krvavo. A bilo je krvavo. Znao je da njegovi ubijaju civile, Muslimane i Hrvate. Znao je da ih muče i mrcvare, a to ponekad čine na način kojeg bi se postidio i najokrutniji ubojica. Vidio je logore gdje su držali izgladnjele muškarce koje su na poslijetku strijeljali, a i logore gdje su držali jednako tako izgladnjele žene koje su prije strijeljanja silovali.

Usred svega toga, sve što je Stevan zapravo želio bilo je preživjeti. Posebice nakon što je saznao da mu je žena trudna. Od tog trenutka nadalje, kad god bi pored ceste vidio neko dijete, pomislio bi na vrijeme koje dolazi. Nije mogao ni zamisliti da bi se, jednom, i njegovo dijete moglo nalaziti pored neke ceste i gledati kako prolaze neki drugi vojnici. Ili, ne dao

Bog, ostati i bez njega i bez Svetlane i biti prepušteno na milost ratnom vihoru koji, kao stoje svatko znao, milosti uopće nije imao*

U takvim mislima je Stevana zatekao telegram poslan iz Beograda. Čovjek koji mu gaje uručio samo mu je kratko čestitao i odmah se okrenuo za svojim poslom. Vidjevši telegram na trenutak gaje obuzela briga, ali sadržaj je bio optimističan. "Svet-lana rodila i dobro se oseća. Snežana je dobro. Sve je u redu."

Snežana! To su ime odabrali zajedno. Znali su da će se dijete roditi u zimi pa su mislili da će padati snijeg. Snijega nije bilo, bar ne ovdje gdje se Stevan sada nalazio. Samo dosadna i hladna kiša. Možda je u Beogradu sniježilo? Svejedno. Stevan je postao otac i to se moralo proslaviti! Pokupio je nekoliko njemu najbližih kolega vojnika pa su zajedno otišli u obližnju krčmu. I dok su pili lošu rakiju u čast rođenja Snežane Mićanović, prve kćeri nevažnog vojnika u jednoj od mnogobrojnih srpskih postrojbi koje su iz Jugoslavije odlazile u Bosnu, vani je polako padao sumrak. Kiša je najprije ustupila mjesto susnježici, a zatim i krupnim pahuljama snijega.

Za to vrijeme, dok su im očevi slavili daleko od njih, pokušavajući unijeti dašak života u svijet kojim je vladala smrt, dvije su djevojčice u Zagrebu i Beogradu mirno spavale. S lica im nije silazio tajanstveni osmijeh. Iako nitko nije znao zašto se smiješe, niti su mogli znati da će one taj osmijeh zadržati cijeli život, svi koji su ih vidjeli smatrali su to dobrim znakom. Možda, samo možda, znakom da dolaze bolja vremena.

Ipak, bolja vremena nisu došla tako brzo. Zapravo, pred Da-vorom Jurišićem Jurom, baš kao i pred Stevanom Mićanovićem Mićom, a i njihovim malim obiteljima, nalazile su se mnogobrojne teškoće. Ali, sve one zbrojene zajedno nisu ni približno bile tako teške kao tragedija koja će ih zadesiti desetak godina poslije. Iako će se pokazati da ta 'tragedija' ima svoje jasne uzroke baš kao i jasne posljedice koje se ne bi mogle nazvati lošima, nijedan ni drugi ratnik nisu ni približno bili spremni na ono što će im se dogoditi. U međuvremenu, oni su pokušavali proživjeti svoj život najbolje kako su znali i mogli. Na neki način bili su mnogo sretniji od Fadila Mehmedovića koji je tih desetak godina, nakon smrti svoga unuka, proživio bez ijedne zrake svjetla u svom životu. Davor i Stevan imali su svoje djevojčice, Sanju i Snežanu, baš kao i svoje supruge, Hrvojku i Svetlanu. S njima su bili sretni. U njima su pronalazili snagu i volju za životom. A Fadil nije imao nikoga, jer nikoga nije ni želio. Živio je u svijetu tame u kojeg se zatvorio sam, iako je mislio da su ga u taj svijet zatvorili drugi.

U godinama koje su dolazile, možda je upravo ta misao, misao o tome kako su drugi krivi za njihove nevolje, najbolje povezivala te ljude koji se međusobno nisu poznavali niti su ikada jedni za druge čuli. Zapravo, oni se nikada neće ni upoznati, a ipak će njihove sudbine spojiti nevjerojatni događaji koji predstoje. Tek kasnije, kad sve bude gotovo, neki će od njih shvatiti prave razmjere drame u kojoj su sudjelovali. Ali, čak i to će učiniti tek kad na ovaj život budu gledali s druge strane, iz jedne sasvim drugačije točke gledišta...

Do tog trenutka mora se dogoditi mnogo toga, a svaki od njih mora proći svoju školu. Nažalost, to nisu bile lake godine. Uglavnom su bile ispunjene razočaranjem, ljutnjom, ogorčenjem i, da, sve prisutnijom mržnjom.

Sanja Jurišić imala je nešto više od osamnaest mjeseci kad su počele operacije Bljesak i Oluja. Četvrtog dana u kolovozu 1995., njezin je otac Davor bio, naravno, u prvim redovima. Bilo je to ostvarenje njegovog sna. Na to je čekao sve ove godine. I kad je konačno počelo, njegovo je srce udaralo od uzbuđenja, radosti i ponosa. Među prvima je ušao u Knin, središte srpske pobune. Među prvima je odao počast hrvatskoj zastavi koja se vijorila na vrhu Kninske tvrđave. Hrvatska je sada bila cjelovita. Osiromašena, izmučena i u mnogim ranama, ali cjelovita i konačno, samo hrvatska.

Srbi su se predali gotovo bez borbe. Jednostavno su pobjegli i ostavili iza sebe prazne kuće i gradove. Borbe su bile kratke i brze, a žrtava zapravo vrlo malo u odnosu na ono što se očekivalo. Većina civila uputila se u smjeru Bosne, nadajući se da će nekako dospjeti do Srbije, do rodbine, postojeće i nepostojeće. U drugim okolnostima bilo bi ih tužno gledati kako u dugim kolonama napuštaju svoja sela i domove. Ali, Davorovo srce nije bilo tužno. Bilo je to vrijeme slavlja. Cijela Hrvatska je slavila! Osim toga, tko im je zapravo bio kriv? Pozvali smo ih da ostanu. Zajamčili smo im sigurnost. Rekli smo im, sam predsjednik Tuđman im je rekao, da im se ništa neće dogoditi. Ako nakon svega toga odlaze, neka idu.

Tako je mislio Davor Jurišić stojeći kraj ceste po kojoj su uplašeni Srbi, uglavnom žene, djeca i starci, na traktorima i kolima putovali u susret nepoznatoj budućnosti. Ali, jedan dio njega ih je razumio. Bi li on ostao tamo gdje bi srpska vojska slavila pobjedu? Ne, ne bi. Pobjegao bi, nestao, zajedno sa svojom obitelji, i otišao negdje ma koliko to malo zemlje bilo, samo da je može zvati Hrvatskom.

I tako su ga misli dovele do njegove žene i kćeri. Bio je sretan zbog njih. Sretan što su na sigurnom, u Zagrebu. Što ne moraju, kao ovi jadnici, nikud seliti, noseći sa sobom samo najnužnije, samo ono što su uspjeli pokupiti na brzinu i to u starim dječjim kolicima ili onim žicanim, ukradenim iz neke napuštene trgovine. I tako, usred slavlja, Davorovo se srce malo stisnulo.

Ali, brzo se riješio takvih misli. Sve što se događalo bilo je pravedno. Ovo je hrvatska zemlja. Srbi mogu živjeti ovdje kao što su živjeli stoljećima, ali moraju znati da žive u Hrvatskoj. Nisu morali otići. Mogli su ostati.

Znao je Davor da su ih uplašili propagandom protiv njegove vojske. Napričali su im užase koje su vjerojatno sami činili

Hrvatima, pa rekli da će, ako ostanu, to Hrvati sada činiti njima. Zato je taj narod sada tako sramotno bježao.

A Davor tijekom cijele akcije nije vidio ništa što bi zavređivalo osudu. Barem ne u svojoj jedinici. Držao ih je na oku vrlo pomno. Prije početka akcije točno im je rekao što očekuje od njih, a što ne očekuje ni u kom slučaju. Pritom je svom prijatelju Branku uputio malo duži pogled. Da, njega je posebno držao na oku. Nakon onog slučaja sa staricom preko Save, nikad o tome više nisu pričali. Branko je na izgled bio u redu, ali Davor je znao da on ne pokazuje lako svoje osjećaje. Kad jednom nešto takvo vidiš, a kamoli učiniš, više ne zaboravljaš nikada. Davor je znao da ni Branko nije zaboravio. Slutio je da noću često proživljava isti prizor, ulazak u malu trošnu kuću, polumračnu prostoriju i siluetu starice pored peći. A zatim rafal...

Ne, to se više nije smjelo dogoditi! Zato je Davor svojim borcima rekao što će im sve učiniti ako netko izgubi kontrolu. "Nema osvete, dečki", rekao im je. "Idemo osloboditi Hrvatsku, a ne ubijati ljude. Jel' to jasno?"

A dečki su kimali glavom znajući da se Davor ne šali. Osim toga, imali su povjerenja u njega. Toliko puta ih je odveo u akciju i stoje najvažnije, doveo natrag, da su ga sada slijepo slušali.

Ali, kasnije se pokazalo da nisu baš svi zapovjednici bili takvi. I nisu baš svi vojnici slušali zapovjednike. Ti malobrojni počinili su nedjela kojih se kasnije sramila cijela Hrvatska. Bacili su ljagu na nešto stoje moralo biti čisto poput prvoga snijega. Iako je takvih bilo doista malo, Davor Jurišić im nikad nije oprostio to što su učinili. Umjesto da mržnju, bijes i sramotu ostave u potpunosti drugoj strani, kamo je, po Davorovu mišljenju, jedino i pripadala, ti su ljudi, Hrvati, omogućili drugima da razvijaju teorije o podijeljenoj krivnji, o zločinima koje su počinili i jedni i drugi, i o mnogim drugim stvarima koje jednostavno nisu bile istinite.

I tako, kad je sve završilo, kad je obavio svoju dužnost i oslobodio domovinu, i kad je prvo oduševljenje i slavlje prošlo, u Davoru Jurišiću ostalo je mnogo toga nedorečenog. Njegova je

savjest bila čista. Ali, njegov um nije bio bez sumnji i pitanja. Kako je vrijeme prolazilo te su sumnje bile snažnije, a pitanja sve bolnija. Što se događa nakon rata? Što ratnici rade kad završe bitke, a njihova slava polako blijedi pred svakidašnjim teškoćama? Jesu li sretni? Žive li ponosno do kraja života uživajući u rezultatima svojega truda?

Sve, baš sve što je vidio oko sebe, ukazivalo je da odgovor na ta pitanja nije potvrđan. Ratnici nisu bili ponosni. Nisu bili ni sretni, a ni zadovoljni. Zašto? Zašto nisu, ako su uspjeli ostvariti svoje ciljeve? Tko je kriv? Tko je odgovoran za taj žalosni obrat situacije?

Odgovora nije bilo, a Davor Jurišić je pitanja pokušavao zaboraviti u krugu svoje obitelji, a posebice držeći u naručju svoju najveću radost, svoju ljubav i život, kćer Sanju.

A u drugom gradu, koji se sada, čak i u umovima svojih stanovnika, nalazio u potpuno drugoj zemlji, Stevan Mićanović je svoju sreću nalazio u maloj Snežani. Držao ju je na koljenima i uživao u njenim prvim riječima i smijehu koji je bio melem za njegovu izmučenu dušu. Iako, 'izmučena' je preblaga riječ za ono što je osjećao, za užasno sjećanje na nešto što nitko ne bi smio ni vidjeti niti doživjeti.

Jer, ni mjesec dana prije nego što je Davor Jurišić u akciji Oluja proživljavao svoju katarzu uspjeha, Stevan Mićanović je u Bosni, u srpskom selu Konjević Polje, proživljavao svoju noćnu moru.

Nije on ni došao blizu Srebrenice, a ipak ju je osjetio svim svojim bićem. Kod Srebrenice su bili bosanski Srbi, a njegova je jedinica, svi redom iz Srbije, čekala u pozadini kao pričuvna za tko zna kakav slučaj za kojeg se Stevan nadao da nikada neće doći. U tim je trenucima, početkom vrućeg srpnja 1995. godine, Stevan bio prilično zbunjen. Sjedne strane, nosilo gaje opće raspoloženje oko njega. Svi su bili oduševljeni razvojem događaja. Popularnost bosanskog Srbina, generala Ratka Mladića bila je na vrhuncu. Pregovori s onim glavonjama iz UN-a išli su dobro i izgledalo je da će bosanski Srbi dobiti priznanje samostalnosti. A to odmah znači da će se pripojiti Srbiji. Na poslijetku, pridružiti će im se i Krajina, jer i to je srpski teritorij, i Srbija će biti velika, onakva kakva mora biti! Sve je izgledalo prilično dobro.

A ipak, u svoj toj radosti bilo je i tamnih mjesta. Jedan dio Stevanovog uma znao je da su svuda oko njih živjeli i drugi, muslimani i Hrvati. Kamo će svi oni otići? Hoće li ostati? Bi li on ostao da odjednom, ne daj Bože, Beogradom zavlada netko drugi? Ne bi, ne bi ostao ni u kom slučaju. Ali, to je drugo, odmah je pomislio. To je nešto sasvim drugo. To se nikako i nikada neće dogoditi, a uostalom Beograd je Srbija. A i ovo će, zasigurno, biti Srbija. Neka ostanu. Što se njega tiče, svi su mogli ostati. Stevan Mićanović nije imao ništa protiv toga da ostanu, samo neka znaju daje ovo Srbija.

Misli Stevana Mićanovića zvanog Mićo bile su ispremiješane u toj mjeri da je sasvim smetnuo s uma da se Konjević Polje, iako srpsko selo, nalazilo u Bosni, te da, čak i ako oni uspiju to zaboraviti, Muslimani u drugim selima neće, baš kao ni oni u Sarajevu, Zenici, Tuzli i svim drugim gradovima u kojima su živjeli, blisko povezani s Hrvatima i Srbima.

Ali, takvo je bilo ozračje toga srpnja i iz njega se nije moglo izići. A onda se sve još i uzburkalo jer su došle vijesti da su muslimanske Zelene beretke, bez sumnje plaćenici izvana, izvršile pokolj u srpskom selu Bratunac. Nastalo je zgražanje i ogorčenje kojemu se Stevan pridružio. Možda upravo zbog toga nije primijetio da nešto nije u redu s postupcima vojske kojoj je pripadao kad su nekoliko dana poslije toga okružili Srebrenicu. A možda se samo radilo o tome da nije imao prave obavijesti. Što se njega tiče, akcija bosanskih srba u Srebrenici bila je sasvim u redu i čista kao suza.

Takva bi i ostala da ih 14. srpnja nisu poslali na sasvim bezazleni zadatak. Morali su prevesti odjeću i medicinske potrepštine do jedinica u blizini Srebrenice koja je već bila u srpskim rukama. I tada, baš tada, Stevan je doživio jedan od najvećih udaraca u svome životu.

Nikad nije vjerovao da je baš sve što je čuo istina. Još je manje vjerovao vijestima koje je čuo na stranim satelitskim postajama u Beogradu. Sve je to bilo prenapuhano, a u nekim slučajevima i sasvim izmišljeno kao dio propagande protiv Jugoslavije, a posebno Srbije. Ali,

tada, u sumrak toga dana, a bio je petak, Stevan se toga dobro sjećao jer se petkom obično javljao kući, vidio je da i najužasnije glasine mogu postati istinite i da su ih, što god počinili Muslimani u Bratuncu, Srbi ovdje nadmašili u užasu.

Ono što je Stevan vidio bio je niz otvorenih jama, a u njima more mrtvih tijela. Oko njih su se kretali srpski vojnici s puškama. Bili su to domaći, bosanski Srbi. Vidjelo se to po uniformama, ali i po naglasku u grubim i kratkim rečenicama koje su izmjenjivali. Neka od strijeljanih tijela još su se micala, a njihov zadatak je bio prekratiti im muke i osigurati da nitko živ ne izide iz te klaonice.

"Šta gledaš, vozi dalje!" začuli su grubi glas koji ih je požurivao da krenu. Stevan i njegov kolega u kabini kamiona brzo su odvratili pogled i krenuli dalje. Bilo je opasno gledati. Bilo je opasno čak i misliti o onome što su vidjeli. Zbog toga Stevan o tome i nije mislio.

Odnosno, barem se trudio da ne misli. Ali, kako su mjeseci prolazili, prizor nepreglednih nizova mrtvih tijela pojavljivao mu se pred očima ponovo i ponovo. Bože, mora da ih je bilo na tisuće! I bilo ih je. U Srebrenici je pobijeno najmanje 8000 ljudi. Svi oni su, samo zato jer je vidio njihov grob, sada proganjali Stevana Mićanovića i u njegov um željan jednostavnog života unijeli nemir i zbunjenost koje se nikada neće osloboditi.

Čak i nekoliko godina nakon toga, kad se vratio u Beograd, ostavio rat iza sebe i pokušao živjeti normalnim životom, taj mu stravični prizor neće dati mira. Jedino vrijeme koje je bilo sigurno od slika pakla iz okolice Srebrenice bilo je ono koje je Stevan provodio sa svojom kćeri. Njezin osmijeh, taj čudni osmijeh koji kao da nije bio s ovoga svijeta, bio je jači od svakoga straha. Gledajući je kako se igra u njegovom naručju, Stevan je zaboravljao sve svoje brige. Tako dugo dok je Snežana uz njega, ništa drugo nije bilo važno. Na svijetu je još bilo nade.

Ipak, kako je vrijeme prolazilo ta je nada polako nestajala i ustupala mjesto ogorčenju. Nekako se moralo živjeti, a i to je postalo teško. Zapravo, Davor Jurišić nije se toliko brinuo za sebe, kao za svoje suborce. Uvijek je bio dobar zapovjednik, pa je to ostao i nakon rata. On se prilično dobro snašao. Njegov tast, Hrvojkina otac, imao je malu bravarsku radionicu u kojoj je zapošljavao pet ljudi. Kad se ukazala potreba za još jednim radnikom, predložio je Davoru da dođe raditi k njemu.

"Kaj, da napustim vojsku?" bila je prva Davorova reakcija. Ali, na kraju je to ipak učinio. Radilo se o tome da je izgubio volju za borbom. Sve je nekako postalo drugačije nakon rata. Njegovi su prijatelji otišli, a uspomene su ga previše mučile. Nesanica se nastavljala. Otkada je rat završio nije valjda bilo ni jedne jedine noći koju je cijelu prespavao. Ponekad bi odrijemao tijekom popodneva, ali to nije bilo dovoljno pa je iscrpljenost u njemu rasla. Postajao je sve napetiji i napetiji, a boravak u vojarnama i kontakt s oružjem nije ublažavao situaciju.

"Zakaj se ne vratiš u policiju?" često bi ga pitala Hrvojkina. "Sigurno bi te primili ako potegneš neke stare veze."

To je bilo točno, ali na svaku pomisao o tome Davor je osjetio unutarnji otpor. Nekako, iz njemu nepoznatog razloga, on više nije želio imati posla s bilo čim što podsjeća na rat. S druge strane, iscrpljenost zbog nespavanja je rasla, a rasla je i razdražljivost. Često bi se razbjesnio gledajući Dnevnik, bacajući čaše i tanjure od sebe zbog izjave nekog glupog političara. U takvim trenucima Sanja bi se rasplakala, a Hrvojkina ga prekorila zbog toga u što se pretvorio. Bila je u pravu. Ni Davor u tim trenucima nije volio sam sebe. Nešto nije bilo u redu. Ali, što? I što bi on sad morao učiniti?

Jednom je, iz čista mira jer se prije toga osjećao dobro, osjetio bijes stoje Sanja ostavila igračku na sredini sobe, a on je na nju stao i slomio je. To je bilo toliko snažno i naglo da je počeo vikati na svoju kćer. Tek ga je Hrvojkina ruka na njegovim ustima zaustavila i tek je u njezinom zagrljaju shvatio da plače od bijesa i da to više nije on. "Dado, treba ti pomoć", rekla je Hrvojkina i bila je u pravu.

Rekli su mu da boluje od PTS-a, što god to bilo. Posttraumatski sindrom. Čest kod vojnika nakon rata. Doživio je traumu i sad mu se ona vraća u obliku nekontroliranog bijesa, nesanice i još mnogo čega drugog. Vraća se poput jeke, rekli su mu. I što se može učiniti? Zapravo ništa. Predložili su mu opuštanje, odmor, uredan život; netko je spomenuo terapiju, ali su onda zaključili da njegov slučaj nije tako težak. Pa da, još nije uzeo bombu i raznio sebe i pola zgrade. Valjda će onda postati 'težak slučaj'! Svejedno, ne bi on kod njih ni na kakvu terapiju. Što oni znaju kako je to? To ne zna nitko tko nije bio s njim.

Ali, spominjali su nešto vezano uz promjenu posla. Neki miran posao mogao bi pomoći. Rad je dobar za uklanjanje stresa. Ništa što zahtijeva veliku odgovornost. Odraditi radno vrijeme, a zatim se vratiti u krug svoje porodice. Ima kćer? Odlično!

Djeca su dobra stvar. Što više vremena provesti s djecom.

U tome ih je poslušao. Nije mu bilo teško provoditi dane sa Sanjom. Izvodio ju je van. Često su bili u parku pored zoološkog vrta, u Maksimiru. Njegova je kći bila posebno osjetljiva na životinje. Obožavala ih je. Svaki put pustila bi barem jednu malu dječju suzu vidjevši ih u kavezima, ali je uvijek uz njih bila sretna. A Davor je obožavao vidjeti sreću na njenom malom licu. Ipak, nesanice su ostale, povremeni bijes također, pa je Davor odlučio prihvatiti tastovu ponudu. Možda pomogne. I tako je postao relativno dobro plaćeni bravarski radnik.

Međutim, nisu svi njegovi prijatelji i suborci bili te sreće. Mnogi od njih, dobri i pametni dečki, sada su imali problema. Otpušteni iz vojske, pomalo odbačeni i zaboravljeni, sa psihičkim problemima, bivši su ratnici proživljavali teške dane. Nije bilo posla za njih, a država nije činila dovoljno da im ga pronađe. I kako je vrijeme prolazilo, stvari se nisu kretale nabolje. Nije onda čudo što su mnogi izabrali krenuti putem bez povratka.

Svakoga dana Davor je čitao o samoubojstvima bivših branitelja; svakoga dana odmahivao je glavom u nevjerici dok je njegova žena Hrvojka u sebi strahovala neće li i on jednom pomisliti na tako nešto. Ipak, nije. Za razliku od njegovog prijatelja Branka čije je ime Davor jednog dana pronašao u osmrtnicama.

"Branko... ne, to nije istina, Branko...", a zatim je dugo plakao dok gaje Hrvojka pokušavala umiriti svojim zagrljajima i poljupcima. Nije bilo pomoći. Nekoliko dana Davor je bio izvan sebe. Otišao je do Brankovih roditelja koji su ga primili kao izgubljenog sina i zajedno s njim proplakali to popodne. Branko se ubio pištoljem kojeg je donio sa sobom iz rata. Njegovi roditelji nisu ni znali da ga ima. Jednog su jutra začuli pucanj iz podruma, pucanj kojim je njihov sin okončao svoj život.

Davor ih nije mogao utješiti. Nije ni pokušao. A nije im ni rekao ništa o tome što se dogodilo u onoj kućici preko Save, tada još na srpskom području. Nije im rekao kako misli daje misao na tu staricu bila ono što je otjeralo Branka u smrt. To nikome ne bi pomoglo. A možda i nije točno. Branko je, baš kao i on, vidio previše toga. Svakoga dana je mogao izgubiti život. Zapravo, svakoga dana ga je i gubio odlazeći u još jednu akciju i ostavljajući iza sebe svijet normalnih ljudi.

Brankova smrt je u Davorovom srcu stvorila ogorčenje. Zašto se sve to događa? Zašto to mora tako biti? I zar mu nitko nije mogao pomoći? Svi ti liječnici i stručnjaci, zar oni nisu vidjeli u kakvom je stanju? Morali su vidjeti, a nisu. I sada Branka više nema.

Ono što je Davora najviše mučilo bila je činjenica da više nema nikoga koga bi mogao jasno okriviti za teškoće. Prije, za vrijeme rata, bilo je mnogo lakše. Znao je tko je kriv. Srbi! Kad se riješimo njih sve će biti dobro. Stvari su bile jednostavne i jasne. Ali, Srbi više ne upravljaju Hrvatskom, a život postaje sve gori i gori. Koga sad okrivljavati zbog toga?

Davor nije znao odgovor na to pitanje. Zbog toga je okrivljavao sve koji su mu na neki način zasmetali. Okrivljavao je političare - sve osim Tuđmana kojega je neizmjerljivo volio i poštovao; okrivljavao je lešinare koji su se bogatili na tuđoj grbači; okrivljavao je obične

ljude što se nisu bunili dovoljno glasno, okrivljavao je svoje suborce što su se povukli i što ubijaju sami sebe umjesto da se i dalje bore za Hrvatsku; i na posljetku, za sve je još uvijek okrivljavao Srbe. Okrivljavao ih je što i dalje, usprkos svemu, žive u svom vlastitom svemiru, ne priznajući odgovornost za sve što se dogodilo. Mrzio ih je, njih i njihovu arogantnost. A nakon nekoliko godina, kad se tu i tamo mogla vidjeti i poneka registarska tablica iz Beograda ili drugih dijelova Srbije, mrzio je i one koji su ih pustili u Hrvatsku.

Usprkos sreći koju je osjećao u krugu svoje obitelji, svoje voljene žene Hrvojke i najslađe kćeri Sanje, u Davoru Jurišiću, kojeg su neki zvali Dado a neki Jura, rastao je ružan tumor mržnje. Nije on bio jedini. Previše ljudi je stradalo a da bi život mogao samo tako skliznuti u normalu. Previše njih izgubilo je domove i svoje najdraže i sada trpi neočekivane posljedice rata. Ne, proći će još mnogo vremena prije nego mržnja nestane, a možda je, barem je tako Davor mislio tada, mržnja jedino što postoji, jedino što ovaj svijet zaslužuje.

Nekako u isto vrijeme, nekoliko godina nakon rođenja svoje kćeri i sudbonosnog dana u Srebrenici kad je vidio ono što nije smio vidjeti, Stevan Mićanović zvan Mićo, razmišljao je na potpuno isti način. Ovaj svijet ne zaslužuje bolje već psovke i mržnju. Ništa nije kako bi moralo biti. Sve je izokrenuto i izopačeno. Svi se kunu da govore istinu, a svi čiji je jezik dovoljno dug da se pojave u novinama ili na televiziji sline odvratne laži.

Kad je Bosna i rat u njoj za Stevana konačno postala prošlost, počelo je njegovo privikavanje na sadašnjost u Srbiji. Pokušao je živjeti svoj život, najmirnije stoje mogao, ne miješati se u politiku i voljeti svoju kćer. Ali, to nije mogao činiti kako valja jer se taj isti svijet, ta ista politika i te kako miješala u njegov život. Prije svega, nije bilo novaca. Nije bilo ni posla. Neko je vrijeme radio kao taksist, a onda je našao posao u tvornici obuće koja je nekim čudom još uvijek radila. Svetlana, Snežana i on otišli su iz premalog stana u Jablaničkoj ulici i preselili se u kuću njezinih roditelja. Gornji kat je ionako bio prazan, a uzajamna pomoć svima je dobro došla.

Ozračje je tih godina u Srbiji bilo napeto. Sve je bilo prepuno optužbi i predbacivanja. Političari, a i obični ljudi na ulici, krivili su jedni druge za ono što se dogodilo. Srpski ponos je bio ugrožen, ali je malo tko to priznavao. Neuspjeh se pripisivao lošem vodstvu. I dok su okolne zemlje, pa i čitav svijet, Slobodana Miloševića optuživale zbog njegove politike, njegovi su ga ljudi optuživali zbog iste stvari, samo iz drugoga, sasvim suprotnoga gledišta. Za mnoge Srbe, Milošević nije vodio pogrešnu politiku, on je loše vodio ispravnu politiku! Bila je to velika - golema razlika. Bila je to razlika koja je odvajala Srbiju od ostatka svijeta i koja će još mnogo godina biti uzrokom nesporazuma i nerazumijevanja. Stevan Mićanović je bio Srbin. Kao svaki dobar Srbin volio je svoju zemlju i svoj narod. Zbog toga nije bio imun ni na što predstavljeno u srpskim novinama i na srpskoj televiziji. A slika svijeta koju su većina novina i medija odašiljale u umove svojih ljudi, bila je slika izjednačene krivnje, s naglaskom na drugu stranu. Što bi Hrvati sada htjeli? Što bi i Muslimani htjeli? Pa Srbi su samo branili svoje interese i svoje ljude! Da nije bilo njih koji su razrušili mirnu i lijepu zemlju Jugoslaviju, sve bi bilo u redu! Što su sve radili Srbima na svom teritoriju, a sada za to isto optužuju nas!? I naravno, u sve su sada još upleli i Albance na srpskom Kosovu! I onda još i oni separatisti iz Crne Gore... ne, to jednostavno nije mogla biti istina! U očima Stevana Mićanovića, Srbija je bila okružena neprijateljima koji su je željeli vidjeti uništenu i pregaženu. Zbog toga ih je Stevan mrzio. Mrzio ih je toliko daje zaboravio na onaj prizor u Srebrenici, a ako i nije zaboravio, s vremenom je počeo misliti kako je sve to bilo opravdano. Vrijeme liječi sve rane i donosi zaborav. U ovom slučaju, zaborav je s jedne strane bio olakšanje, a s druge opterećenje. Jer, upravo je zbog tog zaborava Stevan Mićanović otvorio put mržnji koja je halapljivo nagrnula u njegovo srce.

Nije bilo teško mrziti i za svaku teškoću okrivljavati sve što nije srpsko. Postupno, međutim, žarište mržnje se prebacilo s Hrvata i Muslimana na kosovske Albance, a onda je nenaporno skliznulo na mnogo važnije Amerikance i njihove bezobzirne vođe. Svijet je prijetio Srbiji. Na njihovoj strani još su bili jedino Rusi i Kinezi.

Uza sva ta previranja izvana, Stevan je i dalje imao noćne more. Budio se nekoliko puta tijekom noći, oznojen i u strahu. Ponekad bi vikao u snu, a ponekad samo stenjao. Svetlana je uvijek bila pored njega da ga smiri i utješi. Ali, nemir je ostajao sve do jutra, sve do trenutka kad bi u zagrljaj primio svoju kćer Snežanu. Njezin smijeh i njezine još nespretne rečenice činile su čuda za duboke rane srpskog ratnika. U njezinoj bi blizini mogao sve zaboraviti i ništa mu više nije bilo važno. Ali, nije mogao stalno biti u njezinoj blizini. Morao je živjeti. To je značilo da mora raditi i susretati ljude. A svaki susret s ljudima bio je poput dolijevanja ulja na vatru. Svi su pričali samo o nepravdi koja je zadesila Srbiju. Svi su psovali NATO i Amerikance, Javiera Solanu i Madeleine Albright, a pomalo zaboravljali Izetbegovića i Tuđmana.

Usred svega toga, u Stevanu su jačale sumnje. Nije više nikome vjerovao. Možda ih je Milošević zaveo i sve što su radili bilo je iz temelja pogrešno? A možda je on u pravu te ih cijeli svijet doista vara zbog interesa koji su njemu neshvatljivi? A možda su u pravu oni koji žele ukloniti Miloševića da bi uspostavili još čvršću ruku i cijelomu svijetu pokazali što Srbin može?

I tako, malo-pomalo, Stevan Mićanović je počeo shvaćati da ni u koga nema povjerenja, da nikoga ne voli niti ne cijeni i da mu je zapravo svejedno što će se događati s Jugoslavijom. Samo neka njega ostave na miru. Njega i njegovu obitelj, a posebice njegovu sreću, malu Snežanu.

Zbog toga je, kad je Snežana imala malo više od pet godina, u travnju 1999., bombardiranje Jugoslavije dočekao malodušno. Krajem ožujka zatvoren je zračni prostor nad Hrvatskom i zabranjeni civilni letovi iznad Jadrana. Talijansko civilno zrakoplovstvo zatvorilo je zračne luke u Trstu, Goriciji, Bariju i Brin-disima. U Prištini su oglašene zračne uzbune. Sljedećeg dana iz NATO baze u Avianu uzletjelo je pedesetak ratnih zrakoplova, a nakon toga i iz baze u Amendoli. Mnogi su pomislili da Jugoslavija jednostavno dobiva ono što je zaslužila. Ali, mnogi su mislili da se na taj način neće postići ništa.

Stevana Mićanovića je tog dana najprije obuzeo bijes, zatim osjećaj povrijeđenosti, pa razočaranje, a zatim je samo želio da sve prođe i da se ništa ne dogodi njegovoj obitelji. Ipak, tih nekoliko mjeseci dok je Jugoslavija bila pod udarcima bombi i dok je Stevan polako postao svjestan kako je lako uništiti nešto što se stoljećima gradilo, njegova je mržnja postala opća i sveobuhvatna.

Možda iz drugačijih razloga, ali i on je, baš kao i Davor Jurišić u Zagrebu, tada mislio daje mržnja jedino što postoji, jedino što ovaj svijet zaslužuje.

Tko bi mogao prosuditi jesu li godine od 1994. do 2002. bile lakše za Stevana Mićanovića u Beogradu i Davora Jurišića u Zagrebu, ili za starog Fadila Mehmedovića u Sarajevu? Prva su dvojica živjela barem kakav-takav život, a Fadil je samo sjedio i mislio. Ono o čemu je mislio bilo je uvijek isto: sunčano i lijepo jutro, 04. svibnja 1993., kad je njegovog unuka Amira usmrtio snajper nekoliko koraka od ulaza u njihovu zgradu, u Trščanskoj ulici na Marijin Dvoru.

I dok su dvojica bivših ratnika tek spoznavala što to znači duboka mržnja, stari je Fadil s njom živio već godinama. Krajem 1999. godine pristao je, zapravo ispravnije bi bilo reći daje ustrajao u tome da ode u starački dom blizu Alipašinog polja. Nije mu bilo do društva ljudi, a

smetali su ga i pokušaji njegovih dviju kćeri da ga probude iz stanja ravnodušnosti u koje je zapao. Njemu jednostavno nije bilo do života. Često se pitao zašto ga Bog tako dugo ostavlja na ovome svijetu, kad više doista nema što raditi ovdje?

Posljednja zadaća koju je imao oduzeta mu je nasilno i okrutno. On je morao biti djed svom unuku. Morao gaje gledati kako raste i školuje se, kako uživa u životu dok on, njegov djed, pazi na svaki njegov korak, tako dugo dok mu Bog dozvoli živjeti. A sad se sve okrenulo i ništa više nema smisla. On je ovdje, na ovom mržnjom ispunjenom svijetu, a njegovog unuka Amira više nema.

A možda je, pomislio bi ponekad, tako i bolje. Ovaj svijet ne zaslužuje tako lijepe i bezazlene duše kao što je bila Amirova. Ne zaslužuje ni njegovu, Fadilovu, i on sad samo čeka kad će njegovo staro tijelo konačno otkazati poslušnost i osloboditi ga muka ovakvoga života.

Jedino što je povremeno prekidalo duboku nepomičnost Fadilovog razočaranja bila je slika Bijele ptice koju je prvi put vidio na sarajevskom nebu onog sumornog jutra u siječnju 1994. Nije nikome o tome ništa rekao. A zašto i bi, kad ionako nije ni s kim razgovarao? Ipak, Bijela gaje ptica od tog trenutka posjećivala vrlo često. Ponekad bi mu se učinilo daje vidi na istome mjestu, ali bi onda nakon treptaja okom nestala, pa je Fadil zaključio da je to samo varka i privid. Na poslijetku, više nije mogao u potpunosti vjerovati svojim očima.

Međutim, Bijela je ptica Fadila pohodila i u snovima. Često je sanjao isti san. On sjedi u svom naslonjaču i gleda kroz prozor u sivo nebo. Iznenada prema njemu dolazi veličanstvena bijela sjena. Prilazi mu bliže i on shvaća daje to ptica, njemu potpuno nepoznata, koja polako pomiče svoja ogromna krila. Klizi lagano, kao da uopće nema težine, a zatim se zaustavlja u zraku ispred njegovog prozora. Velika je. Tako je velika da joj glava prekriva cijeli prozorski okvir. Gleda ga. Fadil se grči pod njezinim pogledom. Nešto u njemu se počinje kretati, migolji se i izvija, poput gliste koju prstima podigneš u zrak. Ali, taje glista u Fadilu i s njom se izvija i njegovo tijelo. Bolno je. Fadil uzdiše isprekidano, a velika Bijela ptica nepomično gleda u njega.

I to je sve. Nakon toga se san prekida. Svaki put kad bi se probudio, nakon tog sna, Fadil se osjećao uznemireno. Kao da mu nešto nedostaje. A opet, upravo je taj nedostatak ono zbog čega tada ne razmišlja o svom gubitku. Međutim, takvo stanje traje najduže sat ili dva. Tijekom tog vremena Fadil misli o neobičnoj pojavi Bijele ptice i kao da mu se u nekom kutku uma oblikuju riječi koje ne može potpuno osvijestiti. Izgleda kao da mu velika Bijela ptica nešto želi reći. Ali, što više razmišlja o tome, to mu se više čini da je sve to glupost i zabluda. Star je i zapravo više spava nego je budan, pa je pomiješao snove i javu.

Osim toga, njega ne zanima nestvarna Bijela ptica, već njegov unuk Amir, njegova ljubav koja mu je oduzeta jednim jedinim metkom. I zbog toga Fadil ponovo tone u tamne ponore mržnje.

Ipak, još je netko često mislio o Bijeloj ptici. Zapravo, ne samo o njoj već i o proljetnom jutru u svibnju 1993., kad je na ulicama Sarajeva metak iz snajpera pogodio jednog dječaka.

Katarina Matković otišla je iz Sarajeva u lipnju te godine, nešto malo više od mjesec dana nakon tragičnoga događaja u njenoj ulici. Ljeto je provela kod rođaka u Zagrebu, a na jesen je iznajmila malu podstanarsku sobicu. Upisala je studij i, barem na izgled, otpočela normalno živjeti.

Ali, uspomene su u njoj bile snažne. Nikada neće zaboraviti ono što je vidjela tog utorka. Nije se radilo samo o mrtvom, okrutno ubijenom djetetu. Ne, bilo je tu nešto više. Amirovo ime saznala je istoga dana jer su ljudi pričali o tom događaju, a vijesti su brzo putovale čak i po sarajevskim podrumima. Prije toga ga nije poznavala iako se sjećala da gaje povremeno viđala, onako usput. Za nju, on je bio samo još jedan zaigrani dječak iz susjedstva.

Ali, sada je postao mnogo više od toga. Postao je simbolom besmislene patnje i izgubljene mladosti sve sarajevske djece, pa tako i nje same. Jer, iako je pobjegla iz pakla, njezine će misli i njezino srce uvijek biti na ulicama Sarajeva.

A Bijela ptica? U to više nije bila sigurna. Vidjela je nešto, a možda joj se samo učinilo. Možda je bilo stvarno, a možda samo proizvod njezinog uplašenog uma. Nikome o tome nije govorila. Ne zbog toga što joj ne bi vjerovali (a ne bi joj, nego bi suosjećajno kimali glavom misleći kako je sve to od šoka), već zbog toga stoje osjećala da se radi o nečemu značajnom, nečemu čiji smisao još ne razumije. Ali, znala je da, ako ikada želi pronaći mir u sebi, mora shvatiti upravo taj smisao koji joj bježi i izmiče. Zagonetka Bijele ptice mora biti riješena, pa makar se radilo samo o snolikom prividu.

I dok su godine prolazile, Katarina je završila studij novinarstva. Misli o Bijeloj ptici postale su rjeđe. Ali, misli o istini nisu. Željela je govoriti o onome što se dogodilo, o ljudskoj gluposti i zloći i o tome kako ona može uništiti život onih koji nisu takvi, o suludoj politici i bolesnoj ambiciji koja ne preza ni pred čim, pa ni pred životima nevine djece. Ali, više od svega, željela je govoriti o ljubavi i istini koje mogu promijeniti svijet i učiniti ga boljim.

Ipak, nije znala točno kako ostvariti te svoje želje. Zaposlila se u političkoj redakciji jednog poznatog radija i započela prilično uspješnu karijeru. Ipak, nije znala, nije mogla ni slutiti da će priliku za ostvarenje svojih želja dobiti tek za nekoliko godina, te da će upravo tada, zapravo zbog toga moći vrlo slobodno govoriti o svom iskustvu tog svibanjskog jutra 1993. To će se dogoditi tek kad Bijela ptica iz njene mašte i nejasnog sjećanja doleti u stvarni svijet običnih ljudi.

A djevojčice? Kako su dvije stare duše podnosile svoje djetinjstvo u tako mladim tijelima? Jesu li ih uznemiravali osjećaji i misli njihovih roditelja?

Zapravo i ne. Prvih osam godina njihovog života gotovo da nije bilo ni po čemu različito od osam godina bilo kojega drugog djeteta u poratnoj Hrvatskoj ili Srbiji. Možda su se isticale samo po količini ljubavi koju su dobivale od svojih očeva. One su im bile poput oaze mira u njihovim olujama. Ali, to je bio slučaj s mnogobrojnom voljenom djecom u to vrijeme, ali i u bilo koje drugo vrijeme.

Posebnost njihovog osmjeha odrastala je s njima. Sva djeca se lijepo smiju, samo ako znate gledati na pravi način. Ali, Sanja i Snežana doista su bile posebne. Njihov je osmjeh imao sposobnost da očara ljude. Još u ranom djetinjstvu, kad bi ih majke izvele van u kolicima, prolaznici bi zastajali, privučeni mudrim izrazom blaženstva na licima malih beba. Ali, budući da nisu znali za ništa bolje ili više, zaključili su da su ta djeca jednostavno sretna.

Ali, naše su djevojčice privlačile i životinje: mačke, pse a posebno ptice. Bilo je nešto u njima zbog čega je Svetlana Mićanović, kad bi izišla van sa svojom kćeri, uvijek bila okružena golubovima, baš kao i Hrvojkina Jurišić. Čak su postale poznate po tome na ulicama Beograda odnosno Zagreba. No, nitko nije povezao te dvije mlade majke i njihovu djecu, jer nije bilo nikoga tko ih je vidio obje.

Također, nije bilo nikoga tko bi povezao još jednu neobičnost koja se javila, naravno u isto vrijeme, i kod Sanje i kod Snežane. Naime, u dobi od nepune tri godine, nakon što su već uvelike šarale bojicama po raznim slikovnicama i risankama, djevojčice su iznenada nacrtale neobičan lik na papiru.

"A što si mi to nacrtala?" zapitala je Hrvojkina svoju Sanju istoga dana kad je to isto pitanje Svetlana postavila Snežani.

Sanja je, baš kao i Snežana, odgovorila svojoj majci: "To je ptica."

I doista, na oba papira, iscrtano nevjestom dječjom rukom nalazio se crtež ptice. Bila je to velika ptica jer su ispod nje bile nacrtane kuće koje su bile upola manje od nje.

"Ma vidi, stvarno ptica!" zadivila se Svetlana, baš kao i Hrvojka. "Velika je, ta tvoja ptica."

A djevojčice su ozbiljno kimale glavom i rekle: "Da, velika ptica. I pametna."

Na to su se majke nasmijale, baš kao i njihovi očevi kad su im kasnije pokazale crtež koji su njihove kćeri nacrtale toga dana. Bili su to sretni i ponosni trenuci za sve njih.

Ali, veliko je pitanje kako bi se osjećali daje netko, nekim čudom, mogao usporediti dva crteža, jedan iz Zagreba i jedan iz Beograda, nacrtana rukama dviju djevojčica koje se nikada nisu srele niti čule jedna za drugu, a koji su bili potpuno istovjetni, sve do najsitnijeg detalja! Na sreću, to se nije moglo dogoditi pa je njihov svijet ostao neuznemiren takvim čudom. Djevojčice su, međutim, nastavile crtati veliku pticu, za koju se kasnije utvrdilo daje potpuno bijela. Svakoga tjedna nastao bi barem jedan crtež, samo nešto malo različit od drugoga. Velika Bijela ptica uvijek je lebdjela iznad krovova kuća, a ponekad i iznad ljudi.

Ipak, to nije bilo sve. Podudarnosti koje nitko nije primjećivao tu nisu prestajale. Nakon dvije godine, u dobi od pet, baš kao što su zajedno počele crtati veliku pticu, jednako tako su je počele sanjati.

"Mama, sanjala sam onu pticu", rekla je Sanja svojoj majci nakon prvog takvog sna.

"Kakvu pticu, srce?"

"Onu koju sam nacrtala."

"Stvarno? I što ti je rekla, ta ptica?"

"Nije ništa rekla. Samo me gledala."

Na to se Hrvojka nasmijala i zagrlila svoju kćer. "Onda dobro. Neka te samo gleda i divi ti se jer si tako slatka!"

Otprilike iste riječi je Svetlana uputila svojoj kćeri nakon što joj je ona ispričala san o Bijeloj ptici koja ju samo gleda. Jedan san zasigurno nije bio razlog za uzbunu, pa čak i ako dijete sanja ono što je uporno crtalo dvije godine. Ali, kad su se snovi nastavili i kad su djevojčice o velikoj Bijeloj ptici počele svojim prijateljicama govoriti kao o nekome stvarnom tko ih voli i čuva, roditelji su malo podigli obrve.

"To je samo san, lepojko moja", pokušavala je ublažiti situaciju Svetlana. "To će proći. Ne smeš da se previše zamaraš s tim."

Njena kći Snežana kimnula je glavom, iako joj zapravo nije bilo jasno što joj majka želi reći. Ona se ne zamara s Bijelom pticom! Ona je voli.

Jednako tako je mislila i Sanja. Kad su obje shvatile da roditelji ne razumiju njihove snove u kojima je Bijela ptica sada bila stalni gost, polako su prestale pričati o tome. To je postala njihova tajna.

Nije neobično što su crteži i snovi o Bijeloj ptici završili na taj način. To se događa često. Djeca vide mnogo toga što odrasli ne vide, a već su zaboravili kako je svijet izgledao kad su oni bili mali. Iz nekih čudnih razloga misle daje stvarnost koju poznaju oni, ista stvarnost koju moraju upoznati dječje oči. Nažalost, njihov pokušaj da 'isprave' ono stoje po njihovom sudu pogrešno u dječjem zapažanju, najčešće im u potpunosti uspijeva. Zbog toga mnoga djeca kad odrastu ne vide ništa drugo ni ništa više od svojih roditelja.

U ovom slučaju, međutim, to neće biti tako. Razlog je svakako u tome što ni Sanja ni Snežana neće doživjeti godine u kojima bi ih zvali odraslima, ali još i više u tome što su na djelu bile sile koje je teško u potpunosti razumjeti, a koje su daleko snažnije od uobičajenog roditeljskog 'uvjeravanja'. Bijela ptica će ostati s njima.

Iako je njegova kći Sanja krajem 1999. i početkom 2000. godine često i mnogo pričala o svom prijatelju iz sna, velikoj Bijeloj ptici, Davora Jurišića to uopće nije brinulo. Imao je on drugih briga, a i razloga za tugu i bijes. Negdje na jesen, postalo je očigledno daje njegov

voljeni predsjednik, jedini u kojega je još imao povjerenja, teško bolestan. Kad je u prosincu Franjo Tuđman umro, Davor je skliznuo za još jednu stepenicu nadalje, prema ponoru razočaranja. Nakon toga na vlast su došli, kako ih je Davor zvao, oni bivši. Iako nije imao ništa protiv njih, čak je i osobno poznao neke njihove ljude koje je cijenio, bili su za njegov ukus malo previše 'crveni'. Ponekad bi ih, u trenucima ogorčenja psovao i kritizirao. "Da nije bilo Tuđmana", govorio bi, "Srbi bi sad imali Hrvatsku!" No, ipak se nekako pomirio sa svim tim, jer znao je, Hrvatsku su branili svi poštenu ljudi. A nepoštenih i nečasnih ima posvuda. Život je morao ići dalje, ovakav ili onakav.

Ali, početak 2002. godine donio mu je nešto preko čega nije mogao prijeći. Bio je to udarac u njegovu najslabiju točku. Konačni udarac sudbine koji je Davora, a i njegovu suprugu Hrvojkicu, oborio na koljena.

Već početkom siječnja primijetili su da Sanja mnogo spava i da se stalno žali na slabost. Bila je blijeda i nekoliko puta je povraćala. Isprva su mislili da je u pitanju neki želučani virus. Tih je dana bila epidemija po dječjim vrtićima i školama. Ali, pregled kod liječnika završio je sumnjom na nešto mnogo opasnije.

Nalazi krvi, punkcija koštane srži, lumbalna punkcija i snimke pluća i kostiju, sve je trajalo više od tri tjedna. Davor i Hrvojka su često izostajali s posla jer je trebalo voziti Sanju liječnicima, a i brinuti se za nju cijeli dan. Bila je slaba i žalila se na vrtoglavicu, ali mora joj se priznati da ni u jednom trenutku nije izgubila svoj smiješak. Ponekad se činilo da tješi mamu i tatu, kao da su oni bolesni, a ne ona!

I na posljetku, nakon mjesec dana strepnje i nade, stigla je konačna potvrda. Sanja je bila bolesna od leukemije.

Hrvojka je plakala cijeli dan i cijelu noć. Nastavila je plakati i dalje, kad je Sanja spavala i kad je nitko nije vidio. Davor je podnio udarac na izgled mirno, ali to je bilo samo zato jer je nešto u njemu umrlo i on više nije mogao pronaći ono mjesto u svom srcu koje nešto osjeća, koje boli kad je povrijeđeno, koje plače kad je tužno.

"Ima li nade?" upitao je liječnika.

"Uvijek ima nade", odgovorio im je stari pedijatar uputivši im pogled pun suosjećanja.

"Učinit ćemo sve što možemo."

A što ako ne uspijete? To je pitanje zastalo Davoru u grlu. Nije ga mogao postaviti. Nije mogao ni zamisliti pitanje poput toga. Ali, ono je svejedno grmjelo u njemu. Poput neke čudnovate, bodljama načičkane loptice flipera udaralo je o sve njegove unutarnje organe, odbijalo se natrag, ponovo i ponovo, razdiruci mu utrobu na komadiće.

"Gledajte", rekla je s uzdahom glavna liječnica na pedijatrijskom odjelu bolnice za onkologiju (inače vrlo stručna i cijunjena u svom području), "uradit ćemo sve što je u našoj moći. Nadajmo se najboljem."

Stevan i Svetlana Mićanović pognute su glave sjedili ispred nje. Bili su toliko shrvani činjenicom da im je kćerka Snežana bolesna od leukemije, da u tom trenutku jednostavno nisu mogli ni progovoriti. Niz Svetlanine obraze tekle su suze, nezaustavljivo, ne odnoseći sa sobom bol koji ih je prouzročio.

Tek nakon minutu ili dvije, Stevan je smogao snage da pita o detaljima terapije. "Šta će zapravo da se desi? Kakav je razvoj te bolesti?"

Liječnica je duboko uzdahnula. "Pre svega, morate znati da se leukemija, a u ovom slučaju radi se o češćoj, takozvanoj akutnoj leukemiji, javlja kod jednog deteta od dvadeset pet hiljada. Najčešće se javlja nešto ranije nego kod vaše kćerke, u dobi do pet godina. Radi se o bolesti krvotvornog tkiva koje karakterizira bujanje i nakupljanje zloćudno promjenjenih krvotvornih stanica u koštanoj srži, perifernoj krvi i ostalim krvotvornim organima, što za posledicu ima smanjivanje proizvodnje normalnih krvnih elemenata. Posledice su one koje ste primetili kod Snežane: slabost i sklonost infekcijama i krvarenjima. Ako se ne leci, leukemija završava smrću, najčešće kao posljedica infekcije ili krvarenja."

Ovo je bio vrlo stručan početak koji je liječnica uporabila ne bi li samoj sebi, a i užasnutim roditeljima, dala mogućnost za kratki predah od strahova koji su bujali u njima. Pitanje je koliko je takva strategija bila uspješna jer su se Stevan i Svetlana još više skupili u sebe.

Ipak, Svetlana je skupila hrabrost i iskoristila kratki trenutak tišine. "Kakve su nam šanse?"

"Terapija je uspješna u 70% slučajeva dece s akutnom limfoid-nom leukemijom."
"70%..." ponovila je tiho Svetlana.

"Da, ali to su dobre šanse..." utješno će liječnica.

"Kako će izgledati terapija?" ubacio se Stevan.

"Pa, radi se o kombinaciji lekova, na primer kortikosteroida i nekih citostatika, dakle u osnovi kemoterapija, koji se bolesniku daju po točno utvrđenom rasporedu. Ponekad se to kombinira sa zračenjem, ali mislim da to u vašem slučaju neće biti potrebno. Lečenje u proseku traje dve godine, ali, nažalost, u nekim slučajevima dolazi do povrata bolesti pa se onda terapija mora ponavljati ili se prelazi na transplantaciju vlastitih ili tuđih krvotvornih stanica. Ali, u ovom trenutku mislim da to neće biti potrebno. Videt ćemo... Učinit ćemo sve stoje u našoj moći. Nadajmo se najboljem."

Stevan i Svetlana sve su to slušali s velikim bolom u srcu. Sada su znali što ih čeka. A također su znali daje ishod njihove borbe neizvestan. Njihovo dijete, njihova najdraža kći, možda će umrijeti mnogo prije nego što bi se to smjelo dogoditi; mnogo prije nego što je pravedno.

Jer vjerovao u istinu. Nije bježao. Izvršavao je svoju dužnost bez obzira na to što nije mogao odrediti ispravnost odluka onih koji su upravljali njegovom sudbinom. Na neki način, prepustio se u ruke Bogu. Sve što mu je bilo važno, bila je njegova obitelj i Snežana, njegova kći. A eto, sad, Bog je odlučio oduzeti mu upravo to! I gdje je sad tu pravednost? Ne, pravednosti nema.

Nakon toga Stevan više nikada nije mislio o pravednosti. Za njega, život je bio nepravedan i nije bilo načina da se to ispravi. Ipak, znao je da će se boriti za život svoje kćeri. To je sve što mu je preostalo, uz mržnju prema svima koji su ga prevarili, a najviše prema životu samom.

Jedini trenutak kad je ponovo pomislio o tome da lije nešto pravedno ili nije bio je onaj kad su Slobodana Miloševića, negdje u proljeće 2002., izručili Međunarodnom sudu u Haagu. To je, naravno, ponovo podijelilo Srbiju. Jedni su mislili da je to sramota i zločin prema nekome tko je vodio njihov narod u tako teškim vremenima; drugi su mislili daje to zaslužio jer nije bio dovoljno uspješan u ostvarivanju velike Srbije; samo je mali, mali broj njih smatrao da je njihov dugogodišnji vođa odgovoran za ratne zločine pa mu je i mjesto tamo kuda su ga poslali.

Stevan Mićanović se nije miješao u nikakve rasprave. Imao je previše svojih briga; mnogo, mnogo važnijih briga. Miloševiću je posvetio premalo vremena da bi zauzeo jasan stav. Zapravo, bilo mu je svejedno. Njegova je kći bolesna od leukemije. To i jedino to sada je bilo u središtu njegovog života.

Ah, pravednosti Što je uopće pravedno? - ogorčeno je mislio Stevan. Njegov dosadašnji život potvrđivao je da pravednosti na ovome svijetu nema. Borio se u ratu za ideale koje je smatrao poštenima. Sada ispada da oni možda i nisu bili takvi. Ipak.

Nekako u isto vrijeme kad su djevojčice Sanja i Snežana oboljele od teške bolesti čiji se ishod nije mogao znati, liječnik koji je dolazio u starački dom na Alipašinom polju u Sarajevu, zabri-nuo se nad stanjem Fadila Mehmedovića. Stari je čudak, tako su ga zvali jer nikada nije ni s kim progovorio ni riječi više od nejasnog pozdrava, odbijao hranu. Bilo je očigledno da

pati od teških bolova iako se na njih nije žalio. Izgledalo je kao da na neki način uživa u njima.

Ali, to nije bilo točno. Fadil nije uživao u bolovima. Uživao je u spoznaji da oni ukazuju na približavanje trenutka odlaska. Jer, znao je on kako boli želudac. Imao je probleme s tim već dugo vremena. Sam je sebi objasnio da oni dolaze zbog ogorčenosti koju je osjećao. Nije mogao nauditi onima koji su nautili njemu pa je počeo jesti sam sebe. Ali, to stoje sad osjećao bilo je mnogo gore i, znao je, zloćudnije. Nije to običan bol u želucu, pa čak ni čir. Fadil se približio svome kraju. Sve ove godine grizao se iznutra i sad se konačno izgrizao do smrti.

Liječnik je ustrajao u tome da ga odvedu u bolnicu, a Fadil je bio preslab da se brani. Najradije bi da ga puste neka umre, ali znao je da tako neće biti. Borit će se za njega. Njegove kćeri će doći i plakat će kraj njegovog kreveta. Možda će doći i neki drugi ljudi pa će ga tješiti i žaliti. Fadil se gnušao svega toga. Kad bi ga barem ostavili na miru! Ali, znao je da neće. I jedino ga je još spoznaja o tome daje kraj blizu držala u nadi i koliko-toliko dobrom raspoloženju.

Nije bilo teško utvrditi o čemu se radi. Fadil Mehmedović imao je srednje uznapredovali rak želuca. Hitna operacija, a zatim zračenje. Ako sve bude u redu, živjet će još nekoliko godina.

Ha, Fadil se u sebi gorko nasmijao, on bi i ovako živio još nekoliko godina! Pa njemu je sedamdeset četiri! Ništa, iznenadit će on njih i otići ranije. Dosta mu je ovoga prokletoga života.

U proljeće 2002. godine, negdje tamo početkom svibnja, nekoliko večeri za redom, stanovnici sva tri grada, Sarajeva, Beograda i Zagreba, na zapadnom su nebu mogli vidjeti tri sjajne zvijezde. Bile su poredane u obliku istostraničnoga trokuta i vidjele su se tik po zalasku Sunca, pa sve do deset sati na večer kad bi i same nestale iza obzorja. Zapravo, to i nisu bile zvijezde, već planeti. Bio je to rijedak prizor za kojeg su neki astronomi tvrdili da se nije ponovio više od 2000 godina, sve tamo od rođenja Krista. Venera je bila najsjajnija. Bliještal je poput dragulja, obasjavajući Zemlju svjetlom kao za punog Mjeseca, samo oštrijim, usmjerenijim. Malo iznad nje, lijevo pa gore, bila je zelenkastobijela točkica Merkura, a u ravnini s njim, također na lijevoj strani ali ispod Venere, crveno je svijetlio Mars. Njima je bio pridružen još i Saturn, ali se on nije vidio jer je daleko, a bio je i pokriven svjetlom mnogo sjajnije Venere. Malo upućeniji znali su da se u istom smjeru, ali tada manje vidljiv nalazi i Aldebaran, jedna od najsjajnijih zvijezda našega neba. A iznad svega toga, iz zvijezda Blizanaca sjajio je i mudri Jupiter, kao da promatra ovaj neobičan skup i daje mu blagoslov iz daljine.

Možda je to bila slučajnost, a možda su doista znakovi na nebu bili ti koji su mudro i moćno anđeosko biće pokrenuli na akciju. Otkad je stigao u blizinu planeta Zemlje, onog svibanjskog dana prije devet godina, privučen jednim ispaljenim metkom i jednim ugašenim životom, anđeo je čekao svoj trenutak. Taj je trenutak sada stigao.

I dok su starac u Sarajevu i dvije djevojčice u Beogradu i Zagrebu započeli svoj put prema smrti i odlasku s ovoga svijeta, moćno je anđeosko biće odlučilo daje došlo vrijeme za poduku.

Sudbine su odigrane. Drama je pri kraju. Sve je spremno za njegov dolazak.

Video nije djelovao odmah. Zapravo, možda i jest, ali vrijeme za njega nije teklo jednako kao i za ljude. Iz daljina svemira stigao je vrlo brzo, u onom kratkom djeliću sekunde između trenutka kad je spodoba bez imena zgrčila prst na okidaču svoje puške pa do trenutka kad je metak pogodio glavu Amira Mehmedovića. Nakon toga, anđeo je čekao, ne osjećajući spori

protok vremena. Čekao je da situacija sazri. Dobro je znao da nitko ne može ništa naučiti ako nije spreman za poduku. A ljudi zbog kojih je došao još nisu bili spremni.

Naravno, mogao je nešto učiniti i ranije, ali pustio je da prođe jedanaest zemaljskih godina prije nego je objavio svoju nazočnost. Jedanaest godina je čekao, lebdeći negdje između neba i zemlje, u prostoru koji nije prostor i vremenu koje je drugačije od vremena poznatog ljudima. Slijedeći svoju pravu narav, zapravo je napola živio u nekoj drugoj dimenziji, nedostupnoj ljudskom umu i razumijevanju. Onaj dio koji je bio ovdje, u poznatom svemiru, predstavljao je samo maleni djelić njegove veličine. Možda je jedva desetina njegove obuhvatne svijesti bila usmjerena na ovaj trenutak u vremenu i prostoru. U stvarnosti u kojoj je anđeo živio prije nego je bio 'pozvan', ta nekolicina ljudi duboko uvučenih u dramu svojih života na planetu Zemlji, u tri grada u tri različite zemlje, nisu bili naročito važni za sudbinu svemira. Odnosno, bili su toliko važni koliko su nekom odraslom čovjeku važna djeca u dječjem vrtiću. Ona ne sudjeluju u sadašnjosti u punom smislu te riječi pa stoga izravno ne oblikuju budućnost. Međutim, ta ista budućnost pripada njima i odrasli je grade za njih. Osim ljubavi koju odrasli osjećaju za djecu, oni znaju da će, jednom, kad za to dođe vrijeme, svijet biti ostavljen njima.

Slični osjećaji i motivi pokrenuli su i ovog anđela na djelovanje. Svaka je duša bila važna. Svaki čovjek i svako svjesno biće nasljednici su božanskoga. Međutim, u životu svake duše postoje važni i manje važni trenuci. Ponekad, vrijeme i događaji idu svojim tijekom i potrebno ih je samo proživjeti. A ponekad su pred nama raskrižja na kojima donosimo odluke. O tim odlukama ovisi ne samo naša budućnost već i budućnost svih oko nas.

Koristeći svoje obuhvatno razumijevanje anđeo je zaključio da za veliki broj ljudi na planetu Zemlji upravo sada dolaze trenuci odluka. Jedan za drugim oni će se nizati tijekom sljedećih desetak godina. Od smjera kojim će ljudi krenuti sada, ovisit će mnogo toga. Sudbina svemira možda neće biti ugrožena, ali sudbina ljudi i drugih svjesnih bića na planetu Zemlji sasvim sigurno hoće.

Iz tih je razloga anđeo odlučio iskoristiti nastalu situaciju u jednom na izgled malom, zabačenom i nevažnom dijelu svijeta, te uporabiti svoju moć i autoritet dobiven od Stvoriteljice, ne bi li pomogao ljudima da donesu ispravne odluke. I kako je to uvijek slučaj s anđelima, njegovi će potezi biti dvojaki. Neki će biti vidljivi svima, a neki drugi, možda čak i važniji, samo odabranima; onima čije su ljudske sudbine duboko utkane u uzročnost i sinkroničnost njegovog dolaska.

Upravo ga je poštovanje načela sinkroničnosti navelo da pričeka jedanaest godina prije nego je povukao prvi vidljivi potez. Ta je odluka donesena u čast mladoga života Amira Mehmedovića koji je živio točno jedanaest godina, prije nego je bezrazložno umro na ulicama Sarajeva. Anđeo je odlučio njegovoj besmislenoj smrti dati smisao. Čak iako nitko nikada neće primijetiti simboliku koju će uporabiti za svoj dolazak, povezati maloga Amira s njim, Svemir će znati. Svemir će biti svjestan da je jedno staro i moćno biće odalo počast mladoj duši pred kojom je još mnogo učenja, a koja je napustila svoje tijelo ranije nego stoje bilo potrebno. Takav postupak, gotovo ritualan, uobičajen je u svijetu duhovnih bića. Sve što ona čine ima neko značenje. Ponekad praktično, a ponekad simbolično.

Daje cijeli događaj, sa svim njegovim detaljima, mogao pratiti neki poznavatelj duhovnih bića, ona ili on bi s priličnom sigurnošću mogli zaključiti da će se nešto dogoditi jedanaest godina kasnije, 04. svibnja 2004. Tim više što će tada ponovo biti utorak, baš kao i u vrijeme Amirove smrti. Da, sinkroničnost ima svoje zakonitosti, a onaj tko ih poznaje može, barem djelomično, predvidjeti događaje koji pripadaju duhovnoj stvarnosti. Ipak, poznavatelji te stvarnosti možda bi mogli utvrditi važnost toga dana, ali ne bi mogli točno utvrditi što će se tada dogoditi. Odluka o tome u potpunosti je ovisila o samom anđelu.

A on je tih jedanaest godina utrošio promatrajući mjesto na kojem se našao. Osim njemu prirodne i spontane odluke da će

početi djelovati 04. svibnja 2004. po ljudskom kalendaru, nije zapravo imao neki točno određen plan. Znao je da se mora pobrinuti za ljude koji su ga 'pozvali'. Njima duguje najveću po-duku. Zbog toga je, čak i prije određenog nadnevka, svojom sviješću nježno dodirivao njihovu. Znao je da će ga oni, na ovaj ili onaj način osjetiti. Možda ga neće prepoznati, ali će znati da je ovdje. Možda će ga sanjati, možda će ga ponekad, u svome umu, čak i vidjeti. Ali, sigurno će biti svjesni da se nešto događa. Zbog toga će biti spremniji za ono što će se dogoditi.

Ipak, bilo je tu još stvari za koje se anđeo morao pobrinuti. Možda će se događaji odvijati na neočekivani način. Ono što je anđeo doista želio bilo je u ruke samih ljudi pretočiti snagu i mudrost koju je posjedovao. Najbolja poduka, znao je, ne zahtijeva ni čuda niti anđeosku nazočnost. Najbolja poduka je ona u kojoj učenik niti ne zna da ima učitelja. Kad bi mogao tako učiniti, mislio je, kad bi mogao pokrenuti ljude da djeluju iz sebe, iz vlastitoga središta u kojem boravi ljubav, njegova misija bila bi u potpunosti uspješna.

I zbog toga se anđeo pokrenuo u dva smjera. Teško je opisati stoje zapravo učinio. Da bismo to razumjeli, morali bismo shvatiti pravu prirodu svemira, a do trenutka kad ćemo to moći naše se sposobnosti još moraju razvijati. Najbliže tom razumijevanju je zamisao o paralelnim vremenima i svemirima. Zamislite da postoje barem dva svijeta koji su do određenog trenutka na izgled sasvim jednaki jedan drugome. Ali u nekom ključnom trenutku u svakom se svijetu donosi drugačija odluka. I od tog trenutka ti se svjetovi udaljavaju jedan od drugoga. Događaji teku, uzroci za sobom povlače posljedice i nakon nekog vremena dva su svijeta slična, ali ne više jednaka.

Budući da je anđeo živio u mnogo dimenzija istodobno, odlučio je primijeniti dva plana, nadajući se da će jedan od njih uspjeti.

Oba plana pokrenuo je početkom svibnja 2002., ponovo slijedeći sinkroničnost, kad su nad ranim noćnim nebom iznad Sarajeva, Zagreba i Beograda sjajila tri planeta tvoreći neobičan istostranični trokut. Neka oni blagoslove svjetlo i znanje koje će donijeti ljudima.

Prvi je plan bio jednostavan i savršen. Za njegovo ostvarenje bio je dovoljan jedan san i osoba koja će ga razumjeti. Kako je zamišljeno, tako je i učinjeno.

Ali, istodobno, dok je san pronalazio svoj put do svjesnih misli i oduševljenja svih koji su za njega čuli, anđeo je pristupio i drugom, sasvim različitom smjeru djelovanja. Nakon mnogo eona, po prvi put je sam sebi stvorio tijelo! Morao je tako učiniti, jer ako se želio pokazati ljudima, oni su njegovu pojavu morali prihvatiti. Njegov pravi oblik ionako nisu mogli vidjeti, a njegove misli su bile prebrze i presložene da bi ih mogli razumjeti.

Dvije godine ranije nego će anđela vidjeti svi, Stevan i Svet-lana Mićanović u Beogradu i Dušan i Hrvojkica Jurišić u Zagrebu polako su prihvaćali tragičnu bolest svojih kćeri. U isto se vrijeme Fadil Mehmedović u Sarajevu veselio dolazećoj smrti, a Katarina Matković je u Zagrebu, nesvjesna svega toga, pomalo nemirno obavljala svoj posao političkog novinara. I dok je Venera sjajila na zapadu zajedno sa svoja dva pratitelja, Merkurom i Marsom, u sam sumrak jednog svibanjskog dana 2002., velika je Bijela ptica prvi put raširila svoja krila. Taj prvi dan, vidjeli su je samo jastrebovi koji su cijeli dan proveli u lovu, kružeći iznad šuma na obroncima svježih i nedirnutih planina Gorskoga kotara. Ali, ni oni se nisu dugo mogli čuditi toj neviđenoj pojavi, jer je Bijela ptica odletjela brzinom koju nisu mogli slijediti, čak i da su to htjeli.

Do 04. svibnja 2004. godine još je bilo daleko. Stvorivši tijelo u kojem je bio vidljiv očima ljudi i drugih bića, anđeo se sada morao podrediti zakonima koji su tim tijelom upravljali. Iako je on u svakom trenutku mogao promijeniti svoj odnos prema tim zakonima, to znači da je sada, barem privremeno, vrijeme za njega teklo jednako kao i za sve stanovnike planeta Zemlje.

Imao je dvije godine da promotri što se zapravo događa na ovome svijetu. Kad gaje gledao s motrišta moćnoga duhovnog bića vidio je cjelinu, ali ne i detalje. Budući da nije imao tijelo načinjeno od materije, nije imao ni materijalna osjetila koja bi mu prenijela slike, zvukove i mirise koji pripadaju materiji. On ih je osjećao i doživljavao, ali to je bilo drugačije. Nezamisliva snaga koju je posjedovala njegova svijest omogućavala mu je svakakve spoznaje. Na neki način te su spoznaje bile dublje i obuhvatnije, ali opet, sve je imalo svoju cijenu.

Sada kad se, nakon mnogo tisuća godina ponovo našao u tijelu, iznenadilo ga je bogatstvo iskustava koje mu je to tijelo pružalo. Odabrao je oblik ptice jer je za to imao dobre razloge. Bilo je neke simbolike u 'bijeloj ptici', naravno. Anđeo je znao da će arhetip krila i letenja ljudima nešto značiti. Ali, imao je također i pomalo osobne razloge za odabir 'ptice'.

On nije prvi puta ovdje, na planetu Zemlji. Dolazio je povremeno obavljajući zadaće koje bi pred njega postavila neznana i nedokučiva svrha. Pomagao je, usmjeravao i, najviše, podučavao. Sjećao se kako je davno, u samu zoru čovječanstva, bio prisutan među ljudima kao čovjek. To je učinio i nekoliko puta nakon toga. A bio je i u tijelima drugih stvorenja. Neko vrijeme plivao je morima Zemlje kao dupin, a zatim i kao kit. Međutim, još nikada do sada nije bio u tijelu ptice! Još nikada nije letio u materijalnom tijelu! Možda je to bio razlog zastoje sada izabrao takav oblik. A opet, taj je oblik imao i veću svrhu, pa se anđelova želja poklopila s njom.

Kad je te večeri u suton, pod svjetlom sjajne Venere, po prvi put zamahnuo svojim velikim krilima, kriknuo je od oduševljenja! Bio je to izniman osjećaj. A kriknuo je i drugi put nakon što je osjetio klizanje vjetra oko njegovog vitkog i aerodina-mičnog tijela. Odmah je poželio isprobati koliko brzo može letjeti. Iako ta brzina nije bila ništa u usporedbi s brzinom misli kojom se kretao u svom pravom obliću, bilo je nečeg čarobnog u savladavanju otpora materije. Sjekao je zrak poput igle, a potisak koji je osjećao zbog gustoće zraka i brzine koju je razvio omogućavao mu je da se kreće s minimalnim pomacima tijela. Bilo je to novo i sasvim posebno iskustvo, čak i za jednog anđela!

Kad je krenuo, ispod njega su se nalazile pitome udoline prekrivene šumama, a iz njih su poput ogromnih bijelih stećaka virile gole stijene. Vid mu je bio oštar, pa je čak i u mraku vidio kretanje noćnih životinja po tlu. A zapazio je i nekoliko začuđenih pogleda jastrebova i sova. Njima je to bio sasvim nov prizor. Osjetivši tu začuđenost, anđeo se podsjetio na oprez. Još nije vrijeme da ga ljudi vide. Najprije on mora promatrati njih.

I tako je dvije godine proveo letjevši posvuda po svijetu. Držao se osamljenih područja, visokih planina i izdvojenih otoka. Uživao je u novim iskustvima koje mu je omogućavalo njegovo tijelo. Osjećao je toplinu Sunca i svježinu kiše; igrao se s oblacima, a ponekad bježao od grmljavine i munji. Sjedio je mirno na najvišim, snijegom prekrivenim vrhuncima i zaustavljao se u punoj brzini na površini mora, poput iskusnoga surfera, ostavljajući iza sebe bijeli trag na vodi.

Ljude je izbjegavao, iako je znao da su ga ponekad vidjeli. Ali, bio je daleko od njih, pa nije izazvao čuđenje. Istodobno, pažljivo je pratio što se zapravo događa u svijesti ljudi i drugih živih stvorenja. Prepustio se iskustvima materijalnog tijela u želji da bolje upozna način na koji materijalna iskustva oblikuju duhovnu stvarnost. Znao je daje odnos između duha i materije jako važan, ponekad i presudan za evoluciju duše. Na posljetku, duše biraju utjelovljenja u točno određenim tijelima jer kroz njih dobivaju točno određenu vrstu iskustva.

Međutim, njegova je svijest u svojoj biti bila slobodna od materije, pa je čak i u tijelu mogao koristiti tu slobodu. Zato je osluškivao osjećaje i misli ljudi. Bio je poput otvorenog prijama-nika za sve što se događalo oko njega. I na taj je način saznao sve o nadama, problemima, strahovima, željama i sreći stanovnika planeta Zemlje. Saznao je što rade sebi i

drugima. Vidio je i osjetio količinu patnje koja postoji u svijetu. Njegov dolazak, zaključio je, mogao bi imati povoljan učinak na mnogo više stvari i događaja nego je prvobitno mislio.

Ipak, nije zaboravio ljude zbog kojih je uopće došao. Povremeno bi ispružio svoju pažnju i dodirnuo ih nježno, podsjećajući ih na svoju nazočnost. U početku je to bilo rjeđe, a kako je vrijeme prolazilo, sve češće. Želio je da budu spremni kad se pojavi u njihovoj blizini. Želio je da ga prepoznaju.

Taj dio zadaće, u to je bio uvjeren, ispunit će bez većih problema. Glede svijeta kao cjeline, međutim, stvari su stajale malo drugačije. Što god on učinio, konačna odluka bit će u rukama ljudi. Oni upravljaju svojom sudbinom, baš kao i sva Božja stvorenja kojima je milostivo podarena slobodna volja. Nitko, pa čak nijedan anđeo, pa čak ni njihova Stvoriteljica, tu im slobodnu volju ne može uskratiti. Zbog toga je i moguće da svjesno biće počini pogrešku. Moguće je da krene nizbrdo na putu evolucije. Natrag, a ne naprijed. Taje mogućnost uključena u blagoslov slobodne volje. Leteći u tijelu velike Bijele ptice, moćni se anđeo nadao da ljudi taj blagoslov neće pretvoriti u prokletstvo.

Negdje na isteku dvije godine koje je proveo u materijalnom tijelu, dobro je upoznao stanje koje je vladalo na planetu. Njegov moćni intelekt proračunao je najbolji smjer djelovanja. Nažalost, nije bilo mnogo toga stoje mogao učiniti. Njegova će intervencija biti kratka. A nakon nje, ostat će samo nada.

Nada je, međutim, za obitelji Mićanović i Jurišić dolazila i odlazila poput plime i oseke. Obje djevojčice bile su podvrgnute intenzivnoj njezi i kemoterapiji. Roditelji su se praktično preselili u bolnicu, ne bi li bili bliže svojem djetetu. Na neki neobičan način oni su patili mnogo više nego njihova djeca.

Sanji Jurišić je kosa ispala nakon nekoliko mjeseci, a kad ju je njen otac Davor prvi put takvu vidio zaplakao je poput malog djeteta. Slabašna, kakva je bila cijelo vrijeme, Sanja mu se nasmiješila onim svojim čarobnim osmjehom i blago ga potapšala po ruci. "Nemoj tata", rekla je tiho. "Sve će biti u redu."

Ali, Davor joj nije vjerovao. Nije vjerovao više nikome. Kako bi moglo biti u redu? Što bi to moglo biti u redu? Liječnici su šutjeli i radili svoj posao. Tu i tamo bi netko probudio nadu u njemu, ali zapravo je sve bilo u Božjim rukama. A u Boga Davor više nije imao povjerenja.

Hrvojka je sve muke podnosila vrlo hrabro. Nije razmišljala o budućnosti udaljenijoj od sljedeće terapije. Bilo je važno preživjeti. Bilo je važno prebroditi još jednu krizu i doživjeti novi dan. Znala je da ne smije dopustiti mislima da prodru do njene svijesti jer bije to moglo uništiti. Ali, brinula se za Davora. To s njim nije bilo dobro. Sanjina bolest gaje potpuno uništila. Na površini ga održava samo slabašna nada. Ako i toga nestane, znala je, ona će izgubiti i njega. I zbog toga nije dozvoljavala mislima da prodru u njezin um. Bile su previše strašne.

U Beogradu, na dječjem odjelu sasvim sličnom onom u Zagrebu, Snežana Mićanović je dočekivala svoje roditelje svakoga dana. Ponekad bi joj bilo bolje, a ponekad lošije. Dolazili su poslije podne, a otac bi, ponekad, čak i bez znanja majke, dolazio i ujutro. Naravno, kad god je mogao i kad bi mu liječnici dopustili. Bio je tih i zamišljen, ali je u njezinoj nazočnosti pokušao glumiti vedrinu. Donosio bi joj igračke i zabavne dječje časopise. Pričao bi joj priče o događajima u susjedstvu za koje je mislio da bije mogli zanimati, a zatim ju dugo gledao i milovao po kosi dok bi ona iscrpljena zaspala.

Majka Svetlana s njom je radila na školskom gradivu kojeg je propuštala. U njenim očima Snežana je vidjela tugu, ali i beskrajnu ljubav. Znala je da će s majkom biti dobro. Ona će razumjeti. Ali, otac će patiti. Njegov svijet je bio drugačiji. Promjena koja se zahtijevala od njega bila je mnogo veća, a on joj se još snažno odupirao. Snežana bi često utonula u san s mislima na oca i sa šapatom izgovorenim molitvom za njega.

U to vrijeme, tijekom ljeta i jeseni 2002. godine, obje su djevojčice, jedna u Zagrebu, a druga u Beogradu, postale svjesne nečeg dubokog u sebi, nečeg čega djeca možda ne bi

smjela biti svjesna. U njima se probudilo intuitivno znanje da će njihov život biti kratak. Shvatile su da bolest koja ih je shrvala nije prepreka na putu koji moraju savladati. Bio je to dio njihovog izbora, način života, a i smrti, koju su izabrale. Također, shvatile su da to nije nešto što mogu podijeliti sa svojim roditeljima, posebice ne očevima. A opet, upravo su njima, svojim životom i svojom smrću, morale prenijeti poruku koja će ih promijeniti.

Istini za volju, misli Sanje i Snežane nisu bile tako jasno uobličene. Ipak su one živjele u dječjem tijelu, s malo pravoga životnog iskustva. Zbog toga one svoju životnu zadaću ne bi mogle izreći tako razumljivo i razrađeno. Ali, to nisu ni morale. Morale su samo postojati, samo biti to što jesu i u svojim malim srcima osjećati ljubav za svoje roditelje. A za jasniju poruku, i to su osjećale, pobrinut će se netko drugi.

Između ostalog, tu je bila njihova prijateljica iz sna, velika Bijela ptica. Kako su njihova tijela postajala slabija, kao posljedica bolesti ali i same terapije, njihov je duh postao sve otvoreniji za snolika iskustva koja nisu mogle nikome objasniti, a često ni ispričati. Bijela je ptica postala redovit gost u njihovim snovima. Ponekad bi letjele zajedno s njom iznad mora i planina, iznad dalekih i nepoznatih krajeva koje njihove smrtne oči nikada neće ugledati. Ti trenuci bili su najbližnji međusobnom susretu. Jer, dvije su djevojčice ležale u dvije različite bolnice, u dva različita grada i nikada se neće sresti ma koliko njihove sudbine bile slične. Zapravo, one nisu ni znale jedna za drugu, osim u tim polusnovima kad bi letjele s velikom Bijelom pticom. Ali, čak ni tada nisu međusobno razgovarale. Samo su bile svjesne da se s druge strane velikih krila nalazi još netko, netko jako sličan njima.

Jednom je Sanja, pomalo neoprezno, ispričala majci o snu u kojem je letjela s Bijelom pticom, a tamo je, rekla je, bila i njena prijateljica, koja je jednako tako bolesna. "Tko je ta prijateljica?" upitala je Hrvojka ne odbacujući više snove i maštu svoje kćeri. "Možda Vesna iz susjedne sobe?" Vesna je bila godinu dana mlađa djevojčica s kojom se Sanja u bolnici ponekad družila.

"Ne, nije to Vesna. Ne znam joj ime. Nije odavde. Iz jednog drugog mjesta."

Na to je Hrvojka ponovo sumnjičavo pogledala svoju kćer, ali nije ništa rekla niti ju je dalje ispitivala. Zar je to važno? Njeno dijete je bolesno. Ako je čini sretnom da misli o tome kako leti s Bijelom pticom i nekim nepoznatim djevojčicama, neka joj bude. Ipak, u Hrvojkino srce se uvukla strepnja.

Ista ta strepnja se uvukla u Svetlanu Mićanović kad joj je Snežana ispričala za prijateljicu kojoj ne zna ime, a koja također leti s Bijelom pticom. Postupila je baš isto kao i Hrvojka, ali joj je kasnije njen poznanik, laik teolog, rekao da takvi znakovi upućuju na dušu u odlasku. "Takva iskustva znače da veze između materijalnog i duhovnog slabe", rekao je, ali je odmah, vidjevši reakciju na Svetlani-nom licu, dodao: "To je uobičajeno za teške bolesti. Kad ta faza prođe, sve će da bude u redu."

Ali, to nije baš utješilo Svetlanu. Ta, ona je i sama vidjela da se sa Snežanom nešto događa. U bolnici je viđala i drugu djecu. Neka od njih su bila bolesnija od njezine kćeri. Ali, nitko nije stalno sanjao Bijelu pticu ni nepoznate prijatelje iz duhovnoga svijeta! Ne, sa Snežanom se događalo nešto drugo, a Svetlana nije znala što. Tog je dana gorko plakala, ali je mudro uklonila sve znakove tuge prije nego se Stevan vratio. Nije mogla s njim dijeliti svoje strepnje. Njega bi to previše pogodilo. Ionako je bio preslab za sve to.

To je bila istina. U Stevana se uvukla gorčina, a njegovi su osjećaji bili mračni i teško opisivi. Prvu terapiju je nekako podnio, ali kad se stanje nije poboljšalo pa je u proljeće sljedeće godine Snežana morala na još jednu 'torturu', kako je on to zvao, nešto se u njemu slomilo. Sjedeći pored iscrpljene kćeri i držeći je za ruku, jednom ju je upitao: "Zašto, Sneška, zašto se to događa?"

Nije zapravo očekivao odgovor, ali njegova mu je kći uputila pogled mnogo mudriji nego bi se to moglo očekivati za dijete od deset godina, a zatim tiho rekla: "Bijela ptica mije poručila da ti kažem kako moraš da isteraš iz svog srca mržnju. Moraš da naučiš da prihvatiš. I da

naučiš da oprostiš." I dok je Stevan zapanjeno promatrao svoju kćer, ona se nasmijala dječjim osmijehom i zapitala ga promijenjenim glasom, više sličnim dječjem: "Šta to znači tata? Šta moraš da oprostiš?"

"Da oprostim?" ponovio je za njom Stevan još uvijek zbunjen od onog stoje čuo. "Ne znam, dušo, ne znam... Spavaj, molim te i ne brini o tome."

A Snežana gaje poslušala, zaklopila oči i zaspala. Međutim, u Stevanu je nastala oluja. Zar doista ne zna što mora oprostiti?

Možda on i nije znao, ali znalo je njegovo srce. Poslalo mu je slike i odjeke osjećaja koje je imao za vrijeme rata. Vidio je kolone izbjeglica, grobove i djecu koja umiru. Prisjetio se bijesa i ogorčenja na vijesti o hrvatskom ustaštvu i muslimanskom ekstremizmu. Osjetio je razočaranje zbog izdaje političara kojima je vjerovao. Zapahnuo gaje kiselkasti i oštri miris mržnje s kojom je živio posljednjih desetak godina. Zar to mora oprostiti? I kome? Kome da oprosti što je njegova mladost provedena na način kako nije smjela biti?

Na izgled, bilo je previše ljudi kojima bi se moralo oprostiti. Bilo je previše događaja koji su zahtijevali krivnju i osvetu. Stevanu se činilo da ne može oprostiti, čak i kad bi znao kome i čak kad to od njega traži vlastita kći. U tom trenutku, sjedeći na bolničkom krevetu pored svoga usnuloga djeteta, Stevan nije znao odgovore na pitanja koje mu je postavljalo njegovo srce.

Baš nekako u isto vrijeme kad je Stevan Mićanović u Beogradu saznao da mu Bijela ptica iz snova njegove kćeri poručuje kako mora oprostiti, tu je istu poruku Davoru Jurišiću u Zagrebu prenijela njegova kći Sanja. I on je, tijekom druge terapije koja je za njega bila mnogo teža nego prva, svojoj kćeri postavio pitanje 'zašto'. Odgovor koji je dobio, a koji je navodno došao od te bijele ptice, bio je zapravo zahtjev za opraštanjem. Ali, kako će on, Davor Jurišić, bivši zapovjednik posebne hrvatske postrojbe, oprostiti svim onim ljudima koji su ga razočarali? Najprije, kako će oprostiti onim zvijerima što su ubijale nedužne? Kako će im oprostiti što su mu uništili život i uzeli mu san? U njemu je bilo previše gorčine i optužbi da bi to bilo lako. Ali, razmišljajući o tome, Davor je na svoje iznenađenje shvatio da taj oprost možda i nije tako nemoguć kako mu se na prvi pogled učinilo. To je prošlost i oni su pobijedili u tom ratu. Kao pobjednici, mogu biti toliko plemeniti i udijeliti im oprost, iako ne i zaborav. Međutim, odmah zatim je shvatio da ima drugih stvari koje neće moći oprostiti. Na primjer, neće moći oprostiti svojim što su zaboravili na žrtve vlastitih ratnika. Neće moći oprostiti svom prijatelju Branku što nije izdržao i preživio mir, kad je već preživio rat. Ali, možda najviše od svega, neće moći oprostiti što je njegova kći sada bolesna i, na tu je pomisao uzdrhtao, vjerojatno umire. U tom slučaju nije bilo oprosta. Osim toga, kome bi ga trebalo uputiti? Kome da oprosti gubitak svoje kćeri? Bogu? Ne, ni njemu ne može oprostiti. Posebno ne njemu. Jer, ako Sanja doista umre, za njega Bog više neće postojati. Osvetit će mu se poricanjem njegovog postojanja. Kaznit će ga okretanjem svoje duše od njega.

I tako je Davor Jurišić prvu poruku o oprostima primio uznemiren i nespreman. U njegovom je životu bilo previše bola da bi ga se moglo iscijeliti jednom riječju, jednom porukom, pa makar ona dolazila od njegove voljene kćeri. Iscjeljenje srca koje je naučilo optuživati i mrziti nije jednostavno ni lako. To je proces koji traje i, sam po sebi također zahtijeva žrtve. Međutim, oni koji su taj proces otpočeli, bili su svjesni toga i strpljivo su čekali pravo vrijeme.

Bijela ptica je redovito u snovima posjećivala Sanju Jurišić, baš kao i Snežanu Mićanović. Tijekom druge godine njihove bolesti priča o Bijeloj ptici koja ih noću posjećuje postala je gotovo legendom. Zanimanje za njihovog tajanstvenog prijatelja pokazivala su i druga djeca u bolnici. Dolazila su im svakog jutra i pitala ima li što novog. A Sanja i Snežana su im, ako su samo bile dovoljno jake, pričale o Bijeloj ptici. Medicinske sestre i liječnici već su se navikli da oko njihovih kreveta ujutro pronađu gomilu djece koja su dolazila čak i s drugih odjela

bolnice. Dječje su duše uvijek bile otvorenije istini nego duše odraslih. Ostalo je nepoznato što su dvije djevojčice, jedna u Zagrebu, a druga u Beogradu, tih jutara, daleko od ušiju drugih ljudi, pričale svojim vršnjacima. Možda su poruke Bijele ptice za njih bile drugačije nego za nas. Ali, ako i jest tako, onda je tako moralo i biti.

Međutim, poruku o oprostima redovito je dobijala i jedna druga duša, također zarobljena u bolesnom, ali starom tijelu. Fadil Mehmedović je tijekom te dvije godine prošao tri teške operacije. Odstranili su mu pola želuca, a i još neke dijelove tijela za koje on nije previše brinuo. Nije, zapravo, brinuo ni o čemu. Želio je umrijeti što prije, a sve njihove napore smatrao je farsom.

Ipak, učestalo je sanjao Bijelu pticu, onu istu koju je tada vidio na sarajevskom nebu, kroz prozor svoga stana. Njena je pojava bila jedino stoje Fadila barem malo trgnulo iz nezainteresiranosti. Što je ta vizija htjela od njega? Zašto je stalno sanja? Ali, na ta pitanja nije dobio odgovor sve dok ih jednom nije izravno i postavio svojoj 'viziji'.

Bilo je to nakon prve operacije, u jednom snu ili polusnu, kad je Fadil zapravo bio gotovo budan. Ležao je u bolničkom krevetu, s intravenoznom infuzijom pričvršćenom za ruke. Krevet su mu na njegovu molbu okrenuli prema prozoru, tako daje bez napora mogao gledati u nebo. Gledanje neba je starcu bila jedina zabava i jedina uгода. I kad je tada, kao kroz maglu, ugledao Bijelu pticu ispred prozora, na trenutak nije bio siguran da lije stvarno vidi ili je zaspao pa je opet sanja. Nije o tome previše ni razmišljao, nego je spontano kriknuo: "Što želiš od mene? Zašto mi stalno dolaziš?"

Naravno, nije očekivao nikakav odgovor, ali on je ipak došao. Negdje u dubini svoje glave začuo je tihi glas koji nije mogao pripadati nikome drugome nego njegovoj viziji. "Želim da oprostiš."

Nakon prvog trenutka zbunjenosti zbog tog glasa u svojoj glavi, Fadil se pribrao. "Da oprostim? Kako? To se ne može oprostiti!"

Njegova gaje vizija, ili san, Fadil to tada nije mogao odrediti, još neko vrijeme promatrala, a zatim je nestala izgovorivši još jednom: "Želim da oprostiš."

Nakon toga Fadil se trzao u snu, a zatim se nemiran probudio. Taj nemir bio je prvi znak života i barem nekakvih osjećaja nakon dugog, dugog vremena. To su primijetili i liječnici, ali im Fadil nije dao nikakve nade da bi se mogao probuditi iz opće ravnodušnosti. Nikome nije ništa govorio.

Nemir je bio odraz unutarnje borbe. Na neki je način vjerovao u istinitost svoje vizije. Tu je neobičnu Bijelu pticu povezivao sa smrću svojeg unuka iako nije znao zašto. Neki unutarnji osjećaj mu je govorio da su Amir i ona nekako isprepleteni. Iz tog mu je razloga njeno pojavljivanje bilo važno, a očigledno je k srcu uzeo i njene prve riječi upućene izravno njemu. Bijela ptica je željela da on oprosti! Ali, to je nemoguće! Zar da oprosti onom zlu bez imena, onoj spodobi koja ne zaslužuje daju se nazove imenom zvijeri, jer zvijeri nisu ni izbliza tako okrutne kao ljudi; onom paklenom stvoru koji je ubio Amira? Zar čovjek tako nešto može oprostiti?

Isto tako zar da oprosti pokvarenim vragovima koji su njegovu zemlju pretvorili u ruševine zbog svoje ambicije? Oni, napuhani političari, krivi su za smrt njegovog unuka! Da su mislili srcem i dušom kao što bi čovjek morao, a ne svojim novčanicima i bankovnim računima u inozemstvu, i ne svojom pohlepom za slavom i vlašću, njegov bi voljeni unuk još bio živ! Igrao bi se na slobodnim ulicama slobodnoga grada. Išao bi u školu, sad već i na fakultet. Živio bi svoj život. A ovako... taj su mu život oduzeli.

I s tim su se mislima Fadilove stare oči ispunile suzama. Oprostiti!? Ne, on im to nikada neće oprostiti.

Početak 2004. godine, Sanja i Snežana bile su kod kuće. Čak su počele odlaziti u školu. Liječnici su bili zadovoljni. Iako borba s bolešću nije završena, znakovi su bili dobri. Nada je ponovo oživjela u srcima članova obitelji Mićanović, baš kao i u obitelji Jurišić. Pogotovo su živnuli očevi, bivši ratnici, Stevan i Davor. Provodili su vrijeme sa svojim kćerima, odlazili na posao, voljeli svoje žene. Život se, barem na izgled, polako vraćao u normalu. Ali, ispalo je da se radilo samo o kratkom predahu prije konačnoga čina drame započete jednog svibanjskog jutra prije jedanaest godina.

04. svibnja 2004., točno u osam sati ujutro, na krov zgrade u Trščanskoj ulici broj 8 u Sarajevu sletjela je velika Bijela ptica. Ostatak će tamo nekoliko sati. Dovoljno da je svi vide. Dovoljno da počnu postavljati pitanja o njoj. A zatim će odletjeti na druga mjesta, jednako se tako izlažući radoznalim pogledima i pitanjima ljudi.

Tog jutra Sanja Jurišić iz Zagreba ponovo je završila u bolnici. Prethodnog dana na večer osjećala se slabom, ali su roditelji mislili da se iscrpila igrom na svježem zraku. Međutim, rano ujutro je obilno povraćala, a zatim pala u neku vrstu nesvijesti. Njezin otac Davor na rukama ju je odnio do automobila i pomalo neodgovorno brzom vožnjom odveo u bolnicu u Kljaićevoj ulici.

To isto, samo s malim i nevažnim razlikama, dogodilo se i u Beogradu. Stevan nije mogao vjerovati da se ponovo pojavljuju njegovi najgori strahovi. Nosio je Snežanu u naručju dok su mu se suze slivale niz lice. Njegova žena Svetlana je vozila automobil dok je on na stražnjem sjedištu u Snežanine uši šaptao riječi podrške. "Sve će da bude dobro. Sve će da bude dobro..." Zapravo je tješio sam sebe, jer ga Snežana nije mogla čuti. Bila je u nesvijesti, a disanje joj je bilo tako slabašno da se jedva osjećalo.

Bio je utorak. Osam sati ujutro, četvrtog svibnja 2004. Točno jedanaest godina nakon stoje u Trščanskoj ulici u Sarajevu, od metka ispaljenoga s Grbavice, poginuo Amir Mehmedović, zaigrano dijete pred kojim je bio život, nevina žrtva besmislenog rata.

"Gledaj, mama! Gledaj tamo gore!"

"Zatima Ibrahimović se živčano zaustavila jer ju je njezin petogodišnji sin povukao za ruku. Ukopao se na mjestu i pokazivao nekud u nebo. Fatimi se žurilo, baš kao i mnogim ljudima koji su tog proljetnog jutra obavljali svoje poslove u Sarajevu. Ulica fra Anđela Zvizdovića, bivša Trščanska, kao i ostale ulice na Marijin Dvoru, bila je puna ljudi. Ipak, njezin je Sead bio toliko odlučan u zaustavljanju, da jednostavno nije mogla krenuti dalje.

"Što je sine? Što to vidiš? Znaš da nam se žuri. Moramo još kod bake..."

"Ali, mama! Gledaj, tamo na zgradi, na krovu, pogledaj kakva je!"

I Fatima nije imala drugog izbora nego da pogledom isprati ispruženu ruku svoga sina. A kad su joj se oči zaustavile na onome što joj je Sead pokazivao, prigušeno je kriknula pokrivši rukom usta. Jer, tamo gore, na rubu krova kuće na broju 8, bilo je nešto što ona još nikada u svom životu nije vidjela. Jedan kratki trenutak pomislila je da se radi o kipu ili lutki, ali onda je to okrenulo glavu nadolje i ravno prema njoj. Gledalo ih je!

Budući da su zastali na pločniku i tako smetali drugima, neki su ih prolaznici počeli opominjati. Ali, neki su, privučeni zapanjenim izrazom na Fatiminom licu pogledali znatizeljno prema gore. A onda su, baš kao i ona zastali, ne skidajući pogled s prizora na krovu.

A taj se prizor sasvim lijepo mogao vidjeti i iz drugih ulica i zgrada, primjerice s Trga BiH ispred zgrada Skupštine i Vlade. Tamo je gužva bila još veća i ubrzo se posvuda stvorila prilična gomila ljudi koji su s rukom iznad očiju, ne bi li bolje vidjeli, gledali u zrak. Tu i tamo začuo bi se pokoji glasan uzvik iznenađenja, pa i straha.

Ono što su prolaznici tog jutra u Sarajevu vidjeli na zgradi u bivšoj Trščanskoj ulici bila je velika Bijela ptica! Mirno je sjedila u samom kutu krova, ponekad samo promijenivši položaj

glave ili dostojanstveno namjestivši velika krila skupljena uz tijelo. Uglavnom je gledala prema dolje, u smjeru sve veće gomile ljudi koji su joj se čudili.

"Kako je velika!" uskliknuo je netko. "Ne mogu vjerovati! Kakva je to ptica?" "Nikad nisam vidio tako nešto! Kako je dospjela u grad?" "Da li je opasna? Mislite li da bi mogla biti opasna?" "Ah, što je to? Bože, kako je bijela! Što je to?" Odjednom, cijeli je Marijin Dvor zastao i zurio u veliku Bijelu pticu. Ljudi su zaustavljali automobile misleći da se nešto dogodilo, a onda bi jednostavno tako ostali, gledajući kroz otvorene prozore u nemogućnosti da odvrte pogled s toga čuda koje se usred bijela dana pojavilo u Sarajevu.

A Bijela je ptica doista bila čudo. Kad je tako sjedila na rubu krova, njena je visina, od nogu do glave iznosila preko dva metra. Ta veličina je najviše zapanjila okupljene ljude. Nakon što bi neko vrijeme utrošili u probavljanju činjenice o njenoj ogromnosti, sljedeće što bi zapazili bila je blistava bjelina njenog perja. Izgledala je skoro nadnaravno, kao daje sjajila. Mnogi su pomislili da im se privida, a ipak je Bijela ptica bila tamo, materijalna i stvarna, baš kao i oni.

Sjedila je tamo gotovo nepomična više od jednog sata. Za to vrijeme, pristigla je i policija tjerajući ljude da se pomaknu i oslobode ulice za promet. Pristigli su i novinari te su načinjene prve snimke čuda iz Sarajeva. Te su snimke obišle svijet i zauvijek su zapamćene kao prve, iako je nakon toga bilo drugih, mnogo atraktivnijih.

A onda je, nakon nekog vremena, Bijela ptica iznenada podigla glavu. Zatim se uspravila i izdužila pa je tako izgledala još veća. Okupljenoj svjetini se oteo uzdah divljenja. A kad je Bijela ptica raširila svoja krila, mnogi su nesvjesno kriknuli vidjevši je u punoj ljepoti. Privlačila je pogled svojom nestvarnošću. Nije bilo čovjeka koji nije pomislio na nešto nadnaravno. I doista, čak i da se radilo o običnoj, nekim čudom pretjerano narasloj ptici, bilo bi to nadnaravno. Prava istina bila je još fantastičnija. Iako tu istinu nisu znali, ljudi su je osjećali u svojim srcima. Događalo se nešto iznimno. Nešto za pamćenje i povijest. U ratom izmučenom Sarajevu, još uvijek opterećenom ranama koje nikako da zacijele, pojava Bijele ptice dočekana je kao dobra vijest. Svijet će još jednom čuti za Sarajevo, ali ovaj put zbog pojave očiglednog čuda u obliku Bijele ptice!

A to je čudo uzletjelo s krova zgrade u bivšoj Trščanskoj ulici nešto poslije devet sati. Mnoge začuđene oči promatrale su odlazak Bijele ptice. Načinila je jedan krug iznad okupljene gomile, kao da želi da je još jednom dobro vide, a zatim je uz snažne zamahe krila nestala u smjeru sjevera, prema brdu Žuč.

Tog istog dana Bijela je ptica viđena i u Zagrebu. Možda je netko telefonom iz Sarajeva obavijestio kojeg prijatelja ili rođaka o čudu koje se dogodilo, ali većina Zagrepčana nije znala ništa o tome. Tako, kad se negdje oko devet i trideset ujutro Bijela ptica spustila nasred Jelačićevog trga, nastala je opća panika. Ugledavši bijeli obris na nebu, najprije su mislili da je neka jedrilica ili padobran. Međutim, ubrzo je postalo jasno da se radi o živom stvorenju. Ljudi su bježali glavom bez obzira, a kasniji izvještaji su srećom potvrdili da u toj strci nitko nije ozlijeđen.

Bijela ptica se meko spustila ispred kipa bana Jelačića i tamo se smjestila, mirna i dostojanstvena, kao daje to najnormalnija stvar na svijetu i kao daje to učinila već milijun puta. Kružila je glavom naokolo, promatrajući ljude koji su se skrivali u pokrajnjim ulicama. Tramvaji su brzo napustili Trg, a onaj jedan koji je došao nakon njenog spuštanja, nastavio je bez zaustavljanja dalje prema željezničkom kolodvoru.

I ovdje, kao i u Sarajevu, Bijela ptica je ostavila isti nadnaravni dojam. Ljudi nisu mogli skinuti pogled s nje. Zapanjujuća veličina i zapanjujuća bjelina - to su bile njihove najčešće misli. Jednako kao i u Sarajevu, i tu je bilo razmišljanja o tome kakva je to ptica i kako se našla usred grada. Odgovora nije bilo.

Međutim, za razliku od Sarajeva, zagrebačka policija je reagirala oštrije. Možda je to bilo zato jer je ptica zaposjela glavni zagrebački - trg, ali pozvane su posebne jedinice. Iako nije bilo znakova da bi ptica mogla biti opasna, puške su bile nabijene i spremne za uporabu. Zapravo, nitko nije znao što bi sad trebalo učiniti. I dok su se Zagrepčani divili čudu u njihovom gradu, a vlasti raspravljale o mogućem zarobljavanju ili ustreljivanju Bijele ptice, prošao je još jedan sat i Bijela je ptica sama riješila problem. Raširila je krila i praćena uzdasima divljenja svih koji su je vidjeli, uzletjela s Jelačićevog trga i nestala u nebeskim visinama.

Te je večeri središnji izvještaj RTV Srbije bio posvećen pojavi Bijele ptice u Beogradu, a zatim su počeli pristizati izvještaji da je viđena u svakom većem gradu na području bivše Jugoslavije. Iako, bilo je sumnji u te izvještaje budući da su svi tvrdili da se u njihovom gradu ptica zadržala negdje između trideset i šezdeset minuta, teorijski je bilo nemoguće da je obišla toliko gradova.

Počela su i nagađanja da se ne radi o jednoj ptici već o više njih. Za nekoliko dana ljudi će shvatiti da su ovakve sumnje sasvim uobičajene kad se radi o Bijeloj ptici. Događaji koji su uslijedili potvrdili su prve reakcije ljudi na nju: čuđenje, divljenje i osjećaj nadnaravnosti.

I tako je počelo najnevjerovatnijih mjesec dana u povijesti sukobima protkanog jugoistoka Europe, a možda i cijelog čovječanstva: mjesec dana tijekom kojih su čuda postala stvarnost!

Katarina Matković umorno je pritisnula oči rukama. Bilo je tek jedanaest sati ujutro, a ona je već bila umorna. Prethodne večeri dugo je radila. Pripremala je novi serijal svojih emisija. Njezin, vrlo slušani radio, prošle je sezone dobio priznanje upravo za politički program. A posebnu ulogu u tome imala je i njezina emisija sa gostima iz aktualnoga političkog života.

Bila je zadovoljna s onim što radi, ali je osjećala da može biti još bolja. Možda je upravo ta stalna želja za promjenom nabolje ono što razlikuje uspješne ljude od onih manje uspješnih. Katarina je bila još mlada, ali svi su smatrali da joj je zajamčena uspješna karijera. Ipak, malo tko je slutio da ona već sada osjeća pritisak granica unutar kojih mora raditi. Željela je više. Željela je slobodu, a i mogućnosti koje joj trenutna situacija nije dopuštala. Iako tek na početku, Katarina je osjećala da je na mjestu gdje se nalazila dala sve što je mogla. Bilo je vrijeme da krene dalje.

Ali, kuda? I kako? Jedna od mogućnosti bila je stipendija nekog stranog sveučilišta. Kad bi u tome uspjela, odmah bi, bez razmišljanja, otišla još dalje od svoga doma. Nije ona zaboravila Sarajevo. Ne, to se nikada neće dogoditi. Ali, shvatila je da mu ne može pomoći na način o kojem je sanjala. Njezine riječi nemaju utjecaja. Njezine emisije, koliko god zanimljive bile, ne mijenjaju ništa. Odnosno, da ne bude nepoštena prema svom radu, one mijenjaju premalo toga da bi se osjećala zadovoljnom. Zbog toga je razmišljala o odlasku. Ali, trenutno nije bilo nikakve prigode za to, a ona je morala izvršiti opsežne pripreme za serijal koji ju je očekivao.

Vijest o čudu u Zagrebu zatekla ju je dok je pokušavala otjerati iz svojih očiju i glave posljedice kratkog spavanja. Radila je u malom uredu kojeg je dijelila s još tri novinara. Oni srećom nisu bilo tu pa je imala kakav-takav mir. Zatvorila je vrata ne bi li što manje čula stalno žvrljanje njihovog vlastitog radija iz zvučnika u hodniku. Zbog toga nije ni čula kad je redovita jutarnja emisija prekinuta zbog senzacionalne vijesti s Jelačićevog trga.

"Kate, čuješ li ti ovo!" Njena je kolegica, Mirjana iz Splita, banula u ured bez kucanja, naglo otvorivši vrata.

"Što? Što je bilo?" trgnula se Katarina, pomalo se ljuteći na Mirjanu zbog takvog nastupa. Ali, ljutnja ju je brzo napustila kad je čula o čemu se radi.

"Možeš li ti to vjerovati?" čudila se Mirjana. "Kažu da ima preko dva metra. Velika je kao slon!"

Katarina je šutke slušala glas njihovog kolege Zorana koji je uživo izvještavao iz grada. Nalazio se sa skupinom ljudi koji su iz Jurišićeve ulice s oprezom pogledavali prema središnjem dijelu Trga. Tamo je, prema Zoranovim uzbuđenim riječima, sjedila najveća ptica koja je ikad viđena u Zagrebu. "Ma što u Zagrebu!" uzbuđeno je brbljao Zoran. "Takvu pticu nitko na svijetu nikada nije vidio!"

Katarina je pozorno slušala izvještaj o policijskim akcijama, o komentarima gradskih vlasti, a Zoran je nekako uspio doći i do nekog biologa iz Prirodoslovnoga muzeja. Čovjek se vjerojatno zatekao tamo na ulici, ili je izišao pogledati svjetsko čudo zajedno s mnogim drugim ljudima. Bilo bi previše nevjerojatno daje ekipa s radija organizirala taj susret, iako se iz Zoranovih rečenica moglo naslutiti da želi reći upravo to.

"Ne znam tko je to stvorenje", rekao je čovjek mudro. "Očigledno je ptica. Ali, tako nešto nisam nikada vidio, niti sam čuo da tako velike ptice igdje postoje. Bilo bi više nego značajno da se ptica uhvati i daje dobro proučimo."

Iako nije znala zbog čega, na te je riječi Katarina najprije zadrhtala, a zatim osjetila bijes. "Ma nemoj!", prokomentirala je glasno. "Odmah s njom u kavez, na seciranje i pod sitnozor. Samo zato stoje velika!"

Izvještaj uživo nastavlja se i dalje, s različitim komentarima i primjedbama okupljenih ljudi, službenih osoba i istaknutih ljudi grada koji su došli ne bi li nazočili neuobičajenom događaju. Koliko je Katarina mogla shvatiti, nitko zapravo pojma nije imao što bi se moralo učiniti. Ptica je zaposjela glavni zagrebački trg, a ljudi su joj to mjesto u strahu i čuđenju, barem privremeno, prepustili.

No, sve dileme su prestale kad je velika Bijela ptica nakon otprilike sat vremena samovoljno odlučila odletjeti. Neki su njezin odlazak pozdravili poklicima oduševljenja, a neki su, poput onog biologa, žalili za propuštenom prigodom. "Ako odleti Slovencima, oni će je sigurno uhvatiti", rekao je taj isti čovjek izazvavši smijeh okupljenih. Katarini je išao na živce.

Taj prvi izvještaj Katarina je slušala preko radija. Iako je izraz 'velika Bijela ptica' čula mnogo puta tijekom tih prvih sat vremena, nije ništa posumnjala sve do večeri. Tek kad je u Dnevniku vidjela snimke jutrošnjeg događaja u njoj se nešto zgrčilo. Jedno staro sjećanje, ali sjećanje koje je nikada nije napustilo i koje je zapravo oblikovalo cijeli njezin život, sada je poprimilo oblik i izišlo iz njenog uma na ulice Zagreba. Nije bilo sumnje: Katarina je tu pticu već vidjela! Vidjela ju je jednog proljetnog dana prije... da, prije točno jedanaest godina, u Tršćanskoj ulici u Sarajevu. Vidjela ju je samo za djelić sekunde u kojeg nikada nije do kraja povjerovala. Ali sada je konačno vjerovala! Vjerovala je, jer je prikaza iz njene mašte danas sjedila na Trgu bana Jelačića. Više ne mora sumnjati u svoj razum. Istina je izišla na svjetlo dana.

Te večeri su u svom stanu Davor i Hrvojka bili zagrnuti tišinom koja je imala okus zabrinutosti. Cijeli dan su proveli sa Sanjom, najprije jedan a onda i drugi, nevoljko je napuštajući kad su morali na posao. Sanji nije bilo dobro i uglavnom je spavala. Davor je želio ostati s njom u bolnici. Imao je čudan predosjećaj i bojao se najgoreg. Ali, na posljetku ga je liječnica uvjerala da to nema smisla i da će Sanja biti pod stalnim nadzorom. Ako se bilo što bude događalo, obećala je, odmah će ga pozvati.

Iako su svi u gradu govorili o tome, zauzeti svojom nevoljom, ni Hrvojka ni Davor nisu čuli za pojavu Bijele ptice. Zbog toga nisu bili spremni na veliko iznenađenje kad su na večer umorno sjeli ispred televizora. Oboje su otvorenih usta zurili u sliku ogromnog stvorenja koje je danas zaposjelo Jelačićev trg. I oboje su, nekako istodobno, pomislili istu stvar. Davor je okrenuo glavu prema svojoj ženi, promatrajući je s nevjericom. "Kaj misliš da...?" promućao je ne dovršivši pitanje.

Hrvojka nije ništa odgovorila već je ustala i otišla do ormara u predsoblju gdje su između mnoštva Sanjinih stvari držali i njene crteže. Izvadila je svežanj papira i donijela ih u sobu. Bez riječi ih je rasprostrela na stol ispred njih. Oboje su drhtavim rukama, gotovo pobožno dodirivali jedan crtež za drugim. Svi, baš svi, prikazivali su veliku Bijelu pticu!

Stevana Mićanovića te su večeri pokušavali odgovoriti od zamisli da ostane sa svojom kćeri. Cijeli danje bio u bolnici, sjedeći pored njenog kreveta dok je ona spavala. Tek je kasno popodne pokazala malo živosti, pa ju je Stevan čak odveo u šetnju bolničkim hodnicima. Držao ju je za ruku dok je ona nesigurno vukla noge u velikim plišanim papučama. Tako se dogodilo da su prošli pored zajedničke prostorije u kojoj su se djeca ponekad igrala. U njoj nije bilo nikoga, ali je na polici u kutu televizor bio uključen. Stevan i Snežana odlučili su ući baš kad je počinjao večernji pregled vijesti. Naravno, prva i udarna vijest bila je pojava bijele ptice na vrhu Beograđanke, zatim i na Trgu Republike koji u starom dijelu grada spaja promenade ulica Knez Mi-hajlove i Terazija.

Stevan isprva nije shvatio o čemu se radi već je u čudu promatrao neobične prizore na ekranu. Ptica je doista bila ogromna i blistavobijela. Nitko nije znao o kakvoj se ptici radi. Nagađali su da je to pretjerano izrasli orao, ali nije bilo baš nikakvog dokaza za to. Kljun ptice bio je tek malo zakrivljen, nipošto onakav kakav imaju orlovi. Uglavnom, nitko nije znao o čemu se radi, a izvještaj se usmjerio na reakcije Beograđana koji su se okupili u radoznanu svjetinu, pokušavajući što bolje promotriti neobično stvorenje koje je mirno sjedilo iznad njihovih glava.

Stevan je bio začuđen baš kao i svi koji su tog dana čuli i vidjeli bijelu pticu. Zaokupljen prizorima na ekranu i fantastičnim nagađanjima komentatora, nije ni osjetio kako se mala ruka njegove kćeri stisnula oko njegove. I Snežana je bila uzbuđena onim što je vidjela, ali iz drugačijih razloga. Tek kad je izvještaj uključio i primjedbe okupljenih građana i tek kad je netko u gomili dobacio da ptica izgleda poput anđela, Stevan se nečega prisjetio. Ta je misao isprva bila blaga i on ju je nesvjesno potisnuo u neki kutak svojega uma. Ali, kad je riječ anđeo bila spomenuta drugi put, više je nije mogao zadržati. Odjednom je znao o čemu se radi. Polako, sasvim polako, spustio je pogled dolje, do lica svoje kćeri.

Snežana je već gledala u njega. Bila je nasmiješena i izgledala je sretno. Jedan dugi trenutak su tako gledali jedno u drugo, a onda je Snežana tiho rekla: "To je moj prijatelj, Bela ptica iz mojih snova."

Stevan nije znao što bi rekao. Čučnuo je pored svoje kćeri i uhvatio je za obje ruke. Da lije neobičan osjećaj koji je imao u grudima bila nada? Ili možda strah? Nije znao odrediti o čemu se radi. Samo je nježno, ali čvrsto zagrlio svoje voljeno dijete.

U tom istom trenutku, u jednoj sumornoj bolničkoj sobi u Sarajevu, stari je Fadil Mehmedović slušao večernje vijesti na radiju. Već je prije čuo za pojavu Bijele ptice i zato je sada hvatao svaku vijest koja mu je bila dostupna. Isprva je mislio da se netko dobro našalio na račun naivnih ljudi, ali je onda promijenio mišljenje. Ne zbog nečega što je čuo ili vidio, već zbog vlastitoga unutarnjeg osjećaja. Iako nije znao zašto tako misli, na neki je način prelazak Bijele ptice iz njegovih snova u stvarni svijet doživio kao predznak kraja. Osjećao je da će se njegove muke konačno završiti. Već gotovo dvije godine traje bolest za koju je mislio da će ga odnijeti vrlo brzo. Ali, nije ga odnijela. Umjesto toga on je sanjao Bijelu pticu i njenu poruku o oprost. Tu poruku nikako nije mogao prihvatiti. Odbacivao ju je baš kao stoje odbacivao svoj život unatrag jedanaest godina.

Stari Fadil je bio jedini koji je primijetio, jedini koji je uopće mogao primijetiti da se neobična Bijela ptica pokazala svijetu na jedanaestu godišnjicu smrti njegovog unuka.

Već drugog dana nakon pojavljivanja, vijesti o Bijeloj ptici obišle su svijet. Nije bilo ni jedne televizije i ni jednih novina koje toj neobičnoj pojavi nisu posvetile dužnu pozornost. Internet je oživio, a milijarde poruka hitale su s jedne na drugu stranu virtualnog svemira,

noseći mnoštvo podataka o velikoj Bijeloj ptici. Većina toga, naravno, bila je netočna, pa čak i izmišljena. Ali, kako to već biva u informacijskom dobu, bilo je važno da se o tome priča.

A pričalo se mnogo i opširno. Bilo je raznih teorija o tome što Bijela ptica predstavlja. Oni prizemljeniji pokušali su je svrstati unutar neke poznate vrste. Usprkos mnogobrojnim snimkama, i statičnim i pokretnim, nije bilo pravog slaganja o tome tko je zapravo stvorenje zabilježeno na njima. Neki su uvjereni tvrdili da se radi o posebnoj, gotovo izumrloj vrsti orla koji se gnijezdi u planinama Sjeverne Amerike. No, nikome nije bilo jasno što bi takav orao radio na drugom kraju svijeta, i to još usred gradova naseljenih ljudima! Neki su pak Bijelu pticu proglasili sovom. Zbog 'mudrog izgleda', govorili su, kao da to nešto objašnjava ili dokazuje. Bilo je još ludih zamisli, poput one o galebu koji je pretjerano narastao zbog zračenja izazvanog bombama koje su NATO avioni ispustili negdje u Jadranu ili genetskog inženjeringa koji su srpski znanstvenici provodili u tajnosti za vrijeme rata!

Ipak, čak i daje bilo koja od tih teorija bila točna, nitko, baš nitko nije mogao objasniti što bi u tom slučaju ta ptica radila u gradovima Bosne, Hrvatske i Srbije. Očigledno se događalo nešto tajanstveno, nešto što je izlazilo iz okvira uobičajenog. Bijela je ptica pokazivala znakove inteligencije izražene u namjernom posjećivanju mjesta naseljenih ljudima.

I doista, tog drugog dana, pohod Bijele ptice se nastavio. Ponovo su je vidjeli u Sarajevu, ovaj put na jednoj zgradi u naselju Dobrinja. U Zagrebu se spustila na travnjak pored malog Jarunskog jezera, a u Beogradu je zauzela Kalemegdan. No, sada je postalo jasno da osim glavnih gradova Bijela ptica posjećuje i neke druge. Vidjeli su je na tvrđi u Dubrovniku, letjela je iznad Dunava u Vukovaru, sjela na krov hotela Tuzla u istoimenom gradu, a najednom od mostova u Novom Sadu izazvala je zastoj u prometu. A sve su to bili snimljeni događaji koji su se mogli dokumentirati. Nedokazanih susreta i viđenja bilo je mnogo više nego što se moglo izbrojati. Sve lokalne televizijske i radiopostaje imale su barem poneku priču o susretu s Bijelom pticom. A zasigurno je bilo mnogo toga što nikada nije ni stiglo u javnost.

Svi ti događaji u prvi su plan doveli one koji su tvrdili da se uopće ne radi o jednoj ptici već o cijelom jatuu! Jer, kako bi inače bilo moguće da se jedna ptica tako brzo kreće, kako god bila velika? Ipak, nitko nikada ni na jednom mjestu nije istodobno vidio dvije Bijele ptice. Uvijek je bila samo jedna i uvijek se zadržavala na nekom mjestu vrlo kratko, najviše jedan sat, a zatim je odletjela u nepoznatom pravcu.

Aeroklub iz Zagreba pokušao je organizirati praćenje Bijele ptice zrakoplovom, ali nisu uspjeli u svojoj namjeri. Izgubili su je ubrzo nakon što je uzletjela s Jaruna. "Neko vrijeme sam je pratio, a onda je jednostavno nestala u visinama. Bila je prebrza za mene", slijegao je ramenima pilot koji ju je pokušao pratiti.

Sljedećeg dana, trećeg po redu, u javnosti su se isprva stidljivo, a zatim sve smjelije, pojavile riječi poput 'čuda', 'božanskog' ili 'andeoskog'. Sve su bile pridodane Bijeloj ptici. Ljudi su počeli shvaćati da je na djelu nešto nadnaravno, nešto što ne mogu objasniti uobičajenim sredstvima ma koliko se trudili.

Također, tog trećeg dana u Hrvatsku je preko Slovenije i Austrije stigao prvi autobus sa skupinom ljudi iz Njemačke. Neki od njih su se izjašnjavali kao turisti, a neki kao hodočasnici. Ali, bilo je jasno da su došli svojim očima vidjeti Bijelu pticu. A sve je to bio samo početak. Sljedeći će tjedni donijeti navalu svakojakih ljudi koji će se razmiljeli širom Hrvatske, Bosne i Srbije u jednousmjerenom potrazi za čudom. Među njima će biti mnoštvo novinara. To je razumljivo, jer je Bijela ptica bila vijest godine, a možda, kako su neki nagovještavali i vijest tisućljeća. No, bit će tu i ljudi s drugačijim motivima. Jedna skupina lovaca iz Italije došla je s nekoliko terenskih vozila i s urednim papirima za oružje koje su nosili sa sobom. Namjeravali su otići u brda oko Slunja, daleko od velikih gradova i proputovati kroz nekoliko sela. Iz 'pouzdanih' izvora su čuli da se Bijela ptica tamo može vidjeti svaki dan. Iako to nisu smjeli reći carinicima i policajcima koji su ih na ulazu u

Hrvatsku ispitivali o svrsi njihovog posjeta, namjera im je bila više nego očigledna: došli su uloviti veliku Bijelu pticu. Kakav bi to trofej bio! Namjeravali su je upucati daleko od očiju svijeta, snimiti svoju lovinu, naravno i sebe pored nje, a zatim sve to ostaviti i neopaženo se izvući van iz Hrvatske. Sasvim ludi plan koji im, srećom, nije uspio. Nikad nisu vidjeli ni jedno pero iz krila Bijele ptice.

Ipak, najviše je bilo onih koji su došli s pobožnim osjećajem da će svjedočiti nečemu što nije s ovoga svijeta. Bilo je iskrenih i znatiželjnih, bolesnih i neutješnih. Bilo je onih koji su došli s nekom namjerom, a i onih koji zapravo nisu znali što rade. Peti dan nakon pojavljivanja Bijele ptice u Zagrebačku zračnu luku sletjelo je šest zrakoplova. Bili su to izvanredni letovi iz Japana.

I dok su turistički djelatnici u Hrvatskoj trljali ruke jer im je puna sezona konačno jednom počela prije ljeta, iako to, naravno, nije bilo po njihovoj zaslugi, svećenici katoličke, pravoslavne i islamske vjere zabrinuli su se zbog mogućnosti da im pastva bude zavedena lažnim 'prorokom'. Zapravo, upravo su oni prvi uporabili riječ 'prorok' i stavili je rame uz rame s Bijelom pticom. Na taj su način, poričući nešto o čemu nitko do tada nije razmišljao, sami sebi stvorili neprijatelja.

Sve u svemu, bili su to zanimljivi dani koji su sa sobom donosili mnoga iznenađenja. Prije svega, na površinu su isplivale ljudske strasti i uvjerenja. Pokazalo se da su sva ona, ovako ogoljela, uglavnom smiješna. Ali, ipak su uvjerenja ta koja tjeraju ljude da se pokrenu. Pronašavši motiv u pojavi Bijele ptice, ljudi su još jednom, po tko zna koji put u povijesti čovječanstva, počeli vjerovati u svoje vlastite izmišljene svjetove. Svaki u svoj, naravno.

A Bijela je ptica, na izgled nedodirnuta svom tom užurba-nošću na tlu ispod sebe, jednostavno bila tu, čas najednom, čas na drugom mjestu. Ništa nije činila jer nije ni morala. Sama njena nazočnost bila je dovoljan razlog za razmišljanje i dovoljan razlog za promjenu.

Zasigurno, bilo je ljudi čiji životi nisu bili dodirnuti pojavom Bijele ptice. To su bili ljudi čije su brige bile veće od toga. Bolesni bez nade, razočarani i tužni, ogorčeni i oni čija su srca bila ispunjena mržnjom. Takvi su samo slijegali ramenima vidjevši u svoj toj strci samo još jedan razlog za ravnodušnost prema svijetu oko sebe.

Davor Jurišić i Stevan Mićanović zasigurno bi pripadali toj skupini ljudi. Njihove kćeri su umirale i sve što se događalo oko njih bilo je manje važno. Ipak, upravo je na njih Bijela ptica ostavila najveći utisak. Nisu od nje mogli pobjeći jer su njihove kćeri, Sanja u Zagrebu i Snežana u Beogradu sve svoje budne i svjesne trenutke posvećivale dolasku Bijele ptice.

Sada nije u pitanju bilo samo sanjanje i viđenje, Bijela ptica je s djevojčicama jasno razgovarala, a one su, koliko god su mogle prenosile njene poruke. Postale su poznate, svaka u svojoj bolnici. Jer, svi su se dobro sjećali kako su djevojčice pričale o svom prijatelju iz sna, o Bijeloj ptici, mnogo prije nego se ona pojavila na nebu iznad njih. Zbog toga su im sada vjerovali, misleći da su upravo one zbog nečega odabrane. Ipak, gotovo religiozno ozračje ostalo je u granicama prihvatljivog. Na njihovim vratima nije bilo nepoznatih posjetitelja, ljudi nisu masovno čekali da čuju poruku od Bijele ptice niti su željeli da ih djevojčice dotaknu ne bi li ozdravili. Na sreću, samo je mali broj ljudi bio uključen u cijelu tu priču pa se ona nije raširila.

No, očevima zbog toga nije bilo ništa lakše. Gledali su kako im kćeri iz dana u dan postaju sve slabije. Liječnici su nemoćno slijegali ramenima i zbunjeno okretali glave. Nije bilo objašnjenja za pogoršanje stanja, iako se tako što može dogoditi. Nesreća, eto, to je bilo to. Nisu imali sreće.

Isprva, ijedan i drugi bivši ratnik ponadali su se da će pojava Bijele ptice nekako čudesno ozdraviti njihove kćeri. Ali, to se nije događalo. Upravo suprotno! Otkada je ona bila tu, njihove su djevojčice ubrzano propadale.

Ipak, um im je bio bistar i stalno bi im ponavljale istu stvar. "Oprostiti. To je poruka Bijele ptice za tebe, tata", govorila je Sanja.

"Oprostiti. Otpustiti. Samo to mogu da ti kažem, ništa drugo", govorila je Snežana.

A oni su obojica, svaki u svom gradu, svaki uz krevet svog bolesnog djeteta, plakali jer nisu znali ni kome niti kako oprostiti.

Ista se situacija ponavljala iz dana u dan. Nakon iste rečenice koju su obje djevojčice izgovarale s mnogo ljubavi, očevi bi plakali, a na kraju podigli svoj bijes protiv Boga.

"Zašto?" pitao je Davor onoga u kojeg nije vjerovao.

"Zašto?" pitao je Stevan onoga u kojeg je prestao vjerovati.

A njihove bi kćeri, prečuvši pitanje jer nije bilo upućeno njima, ipak naslutile odgovor.

"Tata, smrt nije kraj", rekla je Sanja.

"Postoje stvari koje ne razumemo, ali to su lepe stvari, le-pe...", govorila je Snežana.

"Nitko nije kriv, tata", prošaptala je Sanja.

"Ljubav je sve što postoji", tiho je rekla Snežana.

Ni Davor ni Stevan nisu im vjerovali. Kad su ih pitali kako one to znaju i tko im govori takve stvari, odgovor je uvijek bio isti: Bijela ptica.

I zato je Bijela ptica postala tako važna u njihovim životima. Da Sanja i Snežana nisu bile bolesne i da nisu bile toliko povezane s njom, oni joj vjerojatno ne bi posvetili više pozornosti nego što je to činio bilo tko drugi. Ali, stvari su bile drugačije i bivši su ratnici, iako razočarani svime što im se dogodilo, stalno razmišljali o Bijeloj ptici. Tko je to stvorenje? Kako je moja kći znala za nju prije nego se pojavila? Slučajnost? Predosjećaj? I to sanjanje i razgovaranje, da lije stvarno ili izmišljeno? I na posljetku, sama ptica: što zapravo radi i što želi od nas? Ima li ona neko značenje za mene osobno? Ili za život moje kćeri?

Na sva ta pitanja nisu imali odgovore, baš kao ni milijuni ljudi širom svijeta. Ipak, kad se stvarna poruka Bijele ptice konačno uobličila ispred njih, osjećajna kriza u kojoj su se našli, baš kao i pretjerano razmišljanje o razlozima i uzrocima situacije u kojoj se nalaze učinili su ih spremnim za primanje, spremnim za razumijevanje.

U međuvremenu, svijet je poludio za Bijelom pticom!

"Dakle, vi ste uvjereni daje Bijela ptica vanzemaljac?" Zdenko Kranjčar, novinar Otvorene televizije, bio je malen i dobro popunjen čovjek. Upravo je na engleskom jeziku razgovarao s visokim i mršavim Amerikancem. John Duldemar došao je sa skupinom istomišljenika iz 'Društva za proučavanje posjetitelja s drugih svjetova'. Bili su prilično glasni, a sa sobom su doveli i nekoliko američkih izvjestitelja s kojima su krenuli u zajednički 'lov' na Bijelu pticu. Imali su i niz dokumenata kojima su pokušali 'dokazati' daje dolazak Bijele ptice već zabilježen u povijesti čovječanstva. Štoviše, neki su njihovi 'izvori' tvrdili daje predviđen da će se njezin posjet ponoviti baš u ovo vrijeme.

Zdenku je bilo vruće i zapravo mu je smetalo to što mora razgovarati sa svakojakim tipovima. Ali, dobio je zadatak da napravi presjek događaja oko Bijele ptice u posljednjih tjedan dana i namjeravao gaje izvršiti na profesionalan način.

"Vidite", nastavljao je Amerikanac, "mi mislimo da se uopće ne radi o ptici."

"Ne? A o čemu se onda radi?" ubacio se Zdenko.

"Ne radi se o ptici. Ne radi se čak ni o živom stvorenju. Bijela ptica je zapravo svemirski brod u kojoj se nalaze putnici."

Zdenko je duboko uzdahnuo. Čuo je svakojakih teorija o Bijeloj ptici, ali ova je bila daleko najotkacjenija. U drugoj prilici možda bi se i nasmijao na takvu suludu tvrdnju, ali sad se obilno znojio i bilo mu je jednostavno neugodno. Osim toga, profesionalnost mu je nalagala da ne pokaže vlastito mišljenje. Zbog toga je pristojno kimnuo glavom i nastavio slušati blebetanje visokog čovjeka uvjerenog u istinitost svojih uvjerenja.

Sve će to Zdenko kasnije obraditi, izbaciti suvišno, a možda i izbaciti sve, spomenuvši samo neobične zamisli Johna Dullde-mara i njegovog 'Društva za proučavanje posjetitelja s drugih svjetova'.

Da, tih su dana novinari imali što raditi. Svakog se dana događalo nešto novo. Uz redovito kruženje Bijele ptice po svim mogućim i nemogućim mjestima, ljudi su stalno izmišljali nove 'istine' o njoj. No, uz otkačene i smiješne teorije bilo je i ozbiljnih pokušaja tumačenja 'fenomena Bijela ptica'.

Nakon početnih reakcija iznenađenja, domaći ljudi su počeli zauzimati određene stavove o njoj. Na nekim mjestima su je dočekivali s veseljem i odobravanjem, a s nekih su je pokušali otjerati. Naime, nije prošlo mnogo vremena, a ljudi su shvatili da se Bijela ptica pojavljuje na području bivše Jugoslavije. Nekima to nije odgovaralo. Vidjeli su u tome određenu vrstu političkog proglašenja. "Što, zar nas sada i čudnovate ptice pokušavaju ponovo spojiti? Nema šanse. Nikada više nećemo biti ista država!" Tako su govorili oni najzagriženiji, ne shvaćajući daje politička narav Bijele ptice još nevjerovatnija od one vanzemaljske.

Ali, ostala je činjenica da se ptica pojavila baš ovdje, da se ponaša neobično i da se u tome mora skrivati neka tajna. Ali, kakva?

Zbog različitih odgovora na to pitanje, a i zbog sve veće nacionalne i političke konotacije događaja (u jednim se beogradskim novinama pojavio članak autora koji je tvrdio da se pažljivim praćenjem kretanja Bijele ptice može utvrditi kako ona više voli srpska područja nego hrvatska ili muslimanska), sve je veći broj ljudi zauzimao suprotstavljene stavove o tome što bi se zapravo trebalo učiniti. Ipak, nije se činilo ništa jer je vrijeme brzo prolazilo, a da je vremena i bilo, najvjerovatniji razvoj događaja opet bi bila pasivnost. Naime, turisti su donosili dobre novce i ako zbog ničeg drugog, domaćini su Bijeloj ptici morali biti zahvalni zbog toga.

Bilo je teško dati neko značenje pojavljivanju čudnovate ptice. To bi značilo otići još dalje od smiješnih i nevjerovatnih teorija koje su u to vrijeme punile medijski prostor. Ali, na poslijetku, zar sama pojava Bijele ptice ne zaslužuje upravo to? I tako su se, usred čuda i senzacije, polako počeli pojavljivati ozbiljni glasovi koji su postavljali ozbiljna pitanja. Isprva su to činili oprezno jer su sama pitanja ukazivala na izlazak iz uobičajenoga obrasca stvarnosti. Ali, nije bilo druge. Pitanja su bila tu i trebalo ih je izreći.

Jedna od prvih novinarki koja je to učinila bila je Katarina Matković. Desetak dana se suzdržavala od bilo kakvih profesionalnih reakcija o Bijeloj ptici. Ali, za to vrijeme u njoj je bjesnjela stvaralačka oluja. Ona je znala da njena pojava ima simboličko značenje. Osjećala je da se radi o nečemu važnom, nečemu što svi mi moramo naučiti. Ali, nije znala kako se izraziti, a da ne izgubi povjerenje ljudi koji su je slušali. Kako u ozbiljnoj političkoj emisiji reći da pojava jednog neobičnog bića, pa ma kako bila senzacionalna, ima dublje značenje za ljude koji ovdje žive? Kako u svakidašnjicu uvesti nešto što je po svojoj prirodi... anđeosko?

Bojala se da je zavedena svojim vlastitim osjećajima i sjećanjima. Nije mogla biti sigurna ni u svoje iskustvo prije jedanaest godina u Sarajevu, a niti u svoje zaključke. Na poslijetku je napravila posebnu emisiju u kojoj je oprezno, vrlo oprezno, dala pregled političke situacije na jugoistoku Europe unazad nekoliko stoljeća. Osvrnula se na rat koji je službeno završio prije osam godina, ali još uvijek živi u srcima i dušama ljudi. Željela je svojoj emisiji dati vrlo širok kut gledanja, pa je zbog toga uz političke teme spominjala i općeljudske, poput potrage za istinom, ljubavi i srećom. Na poslijetku je spomenula i Boga te se zapitala o tome ispunjavamo li mi svrhu koju nam je on namijenio? Znamo li mi uopće kakva je to sudbina? Pod 'mi' mislila je na sve one koji su, igrom sudbine, rođeni baš ovdje, na ovom mjestu i u ovom vremenu.

Sve u svemu, pokušala je pronaći svrhu u patnjama i nevoljama prošlih godina. Jesmo li naučili nešto iz svega toga ili smo se samo istrošili i umorili, a strasti potisnuli negdje u neke skrivene kutke naših duša, neka čekaju vrijeme kad će se, u krvi i krikovima, opet probuditi?

I na posljetku je, gotovo usput, spomenula Bijelu pticu. Predložila je da na nju gledamo kao na simbol svega što bismo morali biti, ali se zapitala i o konkretnoj svrsi njenog dolaska.

"Može li Bijela ptica donijeti mir ovom području?", završila je svoj tekst Katarina Matković.

"Može li donijeti opraštanje?"

Iako se svakako nečemu nadala, nije ni slutila kakav će odgovor dobiti na svoja pitanja. Nije slutila da će njena emisija, kao pokušaj da se spozna smisao i simbolika u na izgled uzročno nepovezanim događajima, pokrenuti čak i veću senzaciju od samog pojavljivanja Bijele ptice. Jer, odgovori na njena gotovo retorička pitanja stići će već sljedećeg dana i to u redakcije svih svjetskih medijskih agencija!

A brat iz Sarajeva, koji je umro prije nego je Snežana rođena, uzrokovao je suze bola i na licu Stevana i Svetlane. Ni oni, baš kao ni Davor i Hrvojkica, nisu znali o čemu to njihova kći priča. Nisu ni htjeli znati. Bilo je to vrlo daleko od njihove moći poimanja. Jedino što su znali je da polako gube bitku i da će ih njihova kći Snežana uskoro napustiti.

Nekako u vrijeme kad je emitirana Katarinina emisija, zdravstveno stanje Sanje Jurišić i Snežane Mićanović još se pogoršalo. Liječnici su činili što su mogli, ali nade je bilo sve manje. Krvna slika bila je toliko loša da se zapravo samo čekao dan kad će djevojčice umrijeti.

Ipak, obje su i dalje sanjale Bijelu pticu. Međutim, tih posljednjih dana u njihove se snove uvukao još jedan lik.

"Mama, sanjala sam svog brata", rekla je slabašna Sanja svojoj majci Hrvojkici kad se jednom probudila i zatekla je pored svog kreveta.

"Brata? Kakvog brata dušo?" Hrvojkica nakon Sanje više nije zatrudnjela. Pri spomenu mogućeg drugog djeteta njezino je srce zadrhtalo. Isprva je pomislila da joj njena bolesna, ali iznimna kćerka nagovještuje dolazak brata, ali nije bilo tako. "Moj brat je umro u Sarajevu. Imao je jedanaest godina." I to je bilo to. Hrvojkica je zaplakala, zajedno sa Sanjom. Držale su jedna drugu u naručju i dugo plakale, svaka iz svojih razloga. Sanja je doista plakala jer je njezin brat po duši umro prije nego stoje odrastao. U svojim vizijama vidjela je da to nije želio i da je bilo mnogo toga što ga je još čekalo na ovome svijetu. A Hrvojkica je plakala jer je, nekako, postala sigurna da se Sanja neće oporaviti. Otišla je predaleko u svijet koji njoj, njezinoj majci, nije jasan i kojeg nikada neće razumjeti.

Sljedećeg jutra, kad je Katarina stigla na posao, dočekali su je čudni pogledi njenih kolega. "Što je? Gledate me kao da sam svjetsko čudo", obrecnula se na Mirjanu.

Mirjana joj je uzvratila pogled nasmijavši se posprdno. "Izgleda da i jesi, Kate moja." A zatim joj je pružila tekst ispisane e-mail poruke. "Ovo je jutros stiglo na službeni e-mail radija."

Katarina je uzela papir u ruke i pogledom preletjela preko nekoliko šturih rečenica. Nakon svoje emisije nije očekivala ništa posebno, a ono što je pročitala samo ju je uznemirilo. Na papiru, ispod vremena slanja, primateljeve adrese i nepoznate adrese pošiljatelja, pisalo je sljedeće: "Zato sam ovdje. Mogu donijeti mir. Ja predstavljam mir. Pozvana sam da vas podučim miru, da vam ukazem na osjećaje koje morate njegovati u svom srcu. Opraštanje? Da, opraštanje je jedan od tih osjećaja."

Nakon toga je stajao potpis: Bijela ptica.

Katarina je blijedo pogledala Mirjanu i slegnula ramenima. "Što je to? Nečija neslana šala." Zgužvala je papir i bacila ga u koš brzim pokretom.

"He, he, draga moja, nećeš se samo tako riješiti toga. Ovo je odgovor na tvoja pitanja koja si jučer postavila u svojoj emisiji.

Sjećaš se toga, ha, zlato?"

Katarini je Mirjanino zadirkivanje počelo ići na živce. Nije bila raspoložena za tu vrstu zadirkivanja. "Slušaj", obrecnula se sjedajući za svoj stol, "ne zanimaju me te gluposti. Dobro znaš daje to mogao poslati bilo tko. Zaboravi."

Mirjana ju je gledala podbočivši ruke u kukovima. "Ja bih još i zaboravila, ako ti tako želiš", rekla je, "ali sumnjam da će to učiniti i svi ostali."

Sada je Katarina radoznalo podigla pogled. "Tko to 'svi ostali'?"

Mirjana se nagnula na stol približivši svoju glavu Katarini-noj. "Dušo, taj isti e-mail je poslan na tisuće adresa svih redakcija svih televizija, svih radija, svih novina i svih agencija u bližoj i daljnjoj okolici. Provjerili smo. Moguće da je podvala, ali e-mail imaju svi. Da li ti znaš nešto o tome?"

Katarina je nekoliko dugih trenutaka gledala svoju prijateljicu u oči, a onda joj je sinulo na što to ona cilja. Bože, Mirjana je mislila da je ona, Katarina, sredila taj e-mail tako da si podigne popularnost! Svašta!

"Ma, ne budi smiješna!" Katarina je podigla glas. "To su gluposti. To nema nikakve veze sa mnom."

Ali, ipak je imalo veze s njom. Doduše, ne onakve na kakvu je posumnjala Mirjana, a mora se priznati i mnogi drugi, ali e-mail je bio namijenjen njoj i da, bio je to odgovor Bijele ptice na njena pitanja! Teško je reći zastoje stvorenje koje je došlo među ljude ne bi li im okrenulo pažnju prema vrijednostima koje su zaboravili izabralo baš taj način razgovora. To je svakako bilo u duhu vremena. Osim toga bilo je jednostavno i vrlo, vrlo glasno. Taj prvi e-mail mnogi su zaobišli i odbacili, ali kad se razgovor između Katarine i Bijele ptice nastavio, reakcije su postale drugačije. Bilo je mnogobrojnih provjera, rekli su kasnije Katarini.

Unajmljeni su vrlo vješti hakeri ne bi li utvrdili odakle zapravo e-mailovi dolaze. Ali, nitko nije u tome uspio. Ili je e-mailove slao haker vještiji od svih njih ili je i u taj slučaj bila umiješana sila izvan moći ljudskog poimanja. I kad su na kraju ljudi iz medija morali priznati da Katarina, jedino Katarina, ima sposobnost privlačenja pažnje Bijele ptice, ona je iznenada postala medijska osoba broj jedan.

Proces njenog dolaska u središte pozornosti čitavog svijeta tekao je vrlo brzo. Nakon zbunjenosti oko prvog e-maila, radio je odmah, doduše u polušaljivom tonu, objavio da postoji mogućnost komunikacije s Bijelom pticom. Događaj je detaljno opisan, uključivo i čudnovati e-mail koji je osvanuo u poštanskim sandučićima svih medija. Nije bilo najava daljnjih akcija u tom smislu, ali telefoni su ipak počeli uporno zvoniti. Zvali su obični ljudi, a zatim i novinari koji su željeli razgovarati s Katarinom. Ona je, međutim, u rekordnom roku snimila novu emisiju u kojoj je dala svoje viđenje situacije i izrazila želju da doista razgovara s Bijelom pticom. To bi, kako je smatrala, pomoglo svima da bolje razumiju njenu misiju. Pitanje koje je postavila, ne bi li olakšala tijek komunikacije bilo je sljedeće: "Osim što te vidimo, možemo li mi razgovarati s tobom? I kako?"

Ono stoje sljedećeg jutra stiglo, ponovo na mnogobrojne adrese, doista je promijenilo tijek događaja. Iako ni tada, pa ni kasnije, mnogi nisu vjerovali u istinitost razgovora između Katarine i Bijele ptice, na posljetku, nikada nije bilo nikakvih materijalnih dokaza, ipak je to bilo jedino za što su se ozbiljni promatrači mogli uhvatiti. Sve ostalo, iako ne manje nevjerojatno, bilo je previše nestalno i nepouzđano.

Taj drugi e-mail je glasio: "Naravno, želim da razgovarate sa mnom. Zapravo, sada razgovaramo, zar ne? Koristim vaše načine, ali to je to, zar ne? I za svaki slučaj, da ne bi bilo zabune, tvoje ime je Katarina Matković. Razgovarat ću s tobom."

I to je bilo to. Ime Katarine Matković izbačeno je u medijski svemir. Nakon toga više nije mogla sama izići na ulicu. Njezina fotografija je objavljena u svim novinama i sada su je ljudi smatrali nekom vrstom predstavnice Bijele ptice. A to joj je dalo status ravan nekoj pradávnjoj proročici. Ljudi su željeli Katarinu vidjeti, dodirnuti ili joj postaviti poneko pitanje. Neki su je otvoreno optuživali daje varalica i da iskorištava nastalu situaciju.

Nekolicina prijatelja ponudila se daju štiti od nasrtljivaca. Isprva se nasmijala na tu ponudu, ali kad je prvi put pokušala izići van, postalo joj je jasno da joj je pomoć i te kako potrebna. Zapravo, odlučila je da neko vrijeme uopće ne izlazi iz zgrade radija. Donijeli su joj sklopivi krevet i spavala je u uredu. Iz nekih razloga, svi su osjećali, baš kao i ona, da sada moraju brzo raditi. Ovo je bila prilika stoljeća. Bila prevara ili ne, oči svijeta su uperene u njih!

Druge večeri njenog dragovoljnog izbjeglištva, prije nego je uopće mogla osmisлити kako će pristupiti cijeloj stvari, posjetio ju je vlasnik radija i Katarina je na svom primjeru upoznala moć poslovnih interesa. "CNN", rekao je kratko. "Radit ćeš za CNN. Najprije intervju s tobom, a zatim ti u njihovo i naše ime razgo-voraš s tim čudom."

Stoje mogla reći ili učiniti. Bila je to naredba. Iako se u njoj na trenutak javio prkos, odmah je shvatila daje to u njenom interesu. Zar nije upravo to željela? Zar nije maštala o iskoraku izvan poznatih okvira? A ako ovo nije iskorak, onda iskorak ni ne postoji! Nakon toga, njene će se riječi slušati s daleko većom pozornošću nego do sada. Zapravo, već se sada slušaju! Sama sebi je rekla: "Katarina, pazi što radiš. I pazi što govoriš. Riječi imaju moć, posebice sada."

Intervju s njom bio je najavlјivan nešto manje od dvadeset četiri sata. Nije bilo potrebe za velikom reklamom. Vijest o osobi koja razgovara s Bijelom pticom proširila se poput munje. Oči i uši svijeta bile su okrenute prema njoj.

Procjena gledanosti bila je dvije milijarde ljudi. Dvije milijarde ljudi slušalo je kako Katarina opisuje svoje djetinjstvo u Sarajevu, svoj odlazak, rad i životne ciljeve. Slušali su je pozorno, a na posljetku je postavljeno pitanje kojeg su svi očekivali.

"Katarina, zašto ti? Zašto Bijela ptica želi razgovarati samo s tobom?"

Nastala je tišina. Iako je znala da će je to pitati, Katarina nije imala spreman odgovor. Na trenutak je pomislila da jednostavno kaže što se dogodilo na ulicama Sarajeva 04. svibnja 1993. Poželјjela je da može opisati svoju viziju i podijeliti je s drugima. Ali, ni ona sama nije bila sigurna da li je to pravi razlog za njezin odabir. Osim toga, možda je bolje da šuti, da ostane tajanstvena. Na posljetku, odluku je donijela u trenutku kad je pred kamerama tražila pravi odgovor.

"Ne znam", rekla je iskreno. "Ali, mislim da ću to pitanje postaviti Bijeloј ptici!"

I tako je najavlјjen najveći intervju u povijesti masovnih medija. Nepoznata mlada novinarka rodом iz Sarajeva, za jednu od najvećih svjetskih kuća razgovarat će sa čudnovatim stvorenјem kojeg su sada mnogi otvoreno nazivali anđelom. Bilo je mnogo sprdnje oko tog razgovora. Konkurenti CNN-a tvrdili su daje ta kuća ovim potezom izgubila vјerodostojnost. Istina je da su mnogi smatrali da se radi o nečem neozbilјnom i, zapravo nemogućem. Ali, usprkos svoj toј kontroverziji, cijeli je svijet napeto očekivao najavlјjeni razgovor.

Sada je već bilo izvjesno da će Sanja umrijeti. Davor je sjedio u mraku njihove dnevne sobe, priuštivši si odmor od bolničkog mirisa. Hrvojka je bila s njom. Ako se bilo što bude događalo, za petnaestak minuta može biti pored kreveta svoje kćeri.

Njegove su misli bile zaokupljene prošlošću. Polako, a opet tako bolno, kroz njegov um i srce prolazili su svi osjećaji koje je imao od početka rata, prije gotovo četrnaest godina, pa sve do danas, kad bi sve trebalo biti odavno iza njega. Ali, nije bilo. Govorio je sam sebi da je upravo u tome bila stvar. Nije bilo iza njega! Zato ga je kći stalno podsjećala na tu neobičnu poruku Bijele ptice. Oprostiti!

Na trenutak, dok je crveni suton polako ustupao mjesto tami, Davor je pomislio kako najviše i najprije mora oprostiti sam sebi. Mora si oprostiti što je mrzio. A tek onda mora oprostiti onima koje je mrzio. Međutim, to je doista bio samo trenutak. Odmah zatim, njegove su misli ponovo otišle na neizbježni gubitak koji ga očekuje, a iz njegove unutrašnjosti provalila je sve-proždiruća tuga. Plakao je nekoliko minuta jedva se susprežući da ne počne glasno naricati.

Zatim se ponovo smirio, a misli su mu se vratile u prošlost. Kako su samo snažni bili njegovi osjećaji! Kako je snažno vjerovao i snažno slijedio! A sada? Što sada znači rat, mir ili politika? Ništa. U usporedbi s njegovom kćeri, to ne znači ništa.

I u jednom tihom trenutku nadahnuća, možda samo zato što je bio iscrpljen od tuge, Davor je shvatio stoje zapravo vrijedno u životu. Shvatio je da bez ljubavi ništa drugo nema značaj, ništa drugo niti ne postoji. On je volio svoju kćer, a u svjetlu tog osjećaja sve drugo je bilo blijedo i manje važno.

I u tom trenutku, kojeg će se kasnije sjećati kao jednog od najljepših u svom životu, Davor je ponovo zaplakao. Ali, ovaj put to su bile suze sreće. Njegovo srce, iako još u iskušenjima, bilo je na putu kući.

U tom istom trenutku, Stevan Mićanović je također plakao. I on je bio sam, prepušten mislima o prošlosti. Baš kao i Davor, najprije je snažno osjetio kako ga prožima bijes i ogorčenje zbog politike koja mu je oduzela mladost, a život mu pretvorila u borbu. A zatim je pomislio na ljubav prema kćeri i shvatio da ništa drugo nije važno. Što sad znači rat, kad umiru djeca i kad nestaje ljubavi? Ali, ne, osjetio je odmah. Ljubavi ne nestaje. Ljubav nikad neće nestati. Baš je u tome bila stvar. To je ono što mu je svojim životom željela reći njegova voljena Snežana.

I tako je Stevan podijelio sa Davorom trenutak spoznaje. Mir je istodobno dotaknuo duše oba ratnika, a njihove su se misli odmah okrenule znaku s neba, k Bijeloj ptici koja im je, zbog njihovih kćeri, bila bliža nego drugim ljudima.

Može li Bijela ptica biti znak jednog novog vremena? Možda se u njoj krije mogućnost novoga početka? Ona bi mogla biti znak s neba, Božji znak... Ali, znak za što? Što im to kćeri govore? Smrt nije kraj? I kažu da ih to uči Bijela ptica? Uči ih ljubavi, kažu. To je jedino važno. Ljubav. I oprost. Oprostiti. Nije važno tko je kriv. Oprostiti. Živjeti dalje. Može li se to? Usprkos svemu što je bilo; usprkos ratu, patnji i razočaranju? Usprkos smrti?

I s tim su mislima Davor Jurišić i Stevan Mićanović, svaki u svom gradu, ispratili još jedan dan. Ni ne znajući, s njim su ispratili i mržnju koja je sada otjecala iz njihovih duša poput nabujale vode pred kojom je popustila brana. Noć se spustila nad Zagreb i Beograd, a na istočnom nebu se uzdizao puni Mjesec.

Razgovor između Katarine Matković i Bijele ptice, obavljen je na način na koji je i počeo. Katarina je u posebnoj emisiji objavila svoja pitanja, a pretpostavljalo se da će Bijela ptica odgovoriti masovnim e-mailom. CNN je bilježio sve što se događalo, pripremajući nekoliko medijskih projekata vezanih uz tu prigodu.

Međutim, Katarini u svemu tome nije bilo lako. Bila je uzbuđena zbog brzog razvoja događaja i zbog prilike koju je na taj način dobila. Činilo joj se kao da se nalazi u nekom snu iz kojeg će se probuditi, našavši se ponovo u svijetu u kojem čuda nisu moguća. Jer, ona je sada zasigurno živjela u svijetu čuda!

Cijela priča o Bijeloj ptici više je pripadala mašti nego stvarnosti. A opet, to jest bila stvarnost. Njezina stvarnost. I koliko god prošlost te stvarnosti bila neugodna, sadašnjost je bila čarobna. Zbog toga je Katarina odbacila nepotrebno razmišljanje. Naredila je sama sebi da sumnjičave misli neće pustiti ni u predsoblje svoga uma, a kamoli nekud dalje.

Međutim, sumnjičavih misli je bilo. Ako ništa drugo čula ih je od svojih kolega i prijatelja. "To je nemoguće", govorili su.

"To je neka namještaljka."

"Ptica je ipak ptica, koliko god bila velika ili neobična."

"Sve će se to nekome obiti o glavu. Netko će na kraju biti ismijan."

"Gluposti!"

"Znao sam daje svijet lud, ali daje ovako lud...!"

To su bile samo neke od rečenica koje bi Katarina čula usput, u prolazu, ili kad bi joj prijateljica Mirjana povjeravala mišljenje nekog tko se nije usudio pred njom progovoriti.

Ali, na neki je način Katarina uspjela sve to potisnuti u drugi plan. Bilo je važno postaviti prava pitanja. I, naravno, dobiti prave odgovore. Ali, kako postaviti pitanja nečemu što je nadnaravno? Ako se svi događaji zbroje, očigledno se radi o nečemu što nije sa ovoga svijeta. I ona, Katarina, sad mora razgovarati s tim\

No, pitanja su ipak sastavljena, provjerena, učinjena jasnijim, skraćena i dopunjena. Razgovor je trajao nekoliko dana, pitanja su prilagođavana odgovorima i na poslijetku je sve to objavljeno u tri dijela, kao zaseban i ekskluzivan program na CNN-u. Kao što se očekivalo, bila je to jedna od najgledanijih emisija u povijesti čovječanstva. Cijeli je svijet, bez obzira na svoj stav odlazio bi promijenjen. Pogled na nju imao je neobičnu moć da čovjeka okrene prema unutra i natjera ga da razmišlja o sebi i svom životu. Mnogi su tako, samo zbog činjenice da su vidjeli Bijelu pticu, otišli kućama kao drugačiji ljudi. Negdje u dubini njihovih duša posijano je sjeme koje će niknuti tek kasnije, kad se slegne prašina senzacije. Iz tog će sjemena nastati temelj jednoga drugačijeg svijeta: svijeta u kojem Bijela ptica i sve što ona predstavlja neće biti čudo već svakidašnja pojava.

O toj stvari, željno očekivao odgovore Bijele ptice.

U međuvremenu, dok je taj nadnaravno-virtualni razgovor trajao, Bijela je ptica i dalje viđana posvuda po gradovima, ali i izvan njih. Nikada nije ništa činila, ali gdje god bi se pojavila, plijenila je pozornost. Njezina veličina i bjelina ostavljale su neobičan dojam na ljude. Prestali bi raditi svoje poslove, zastali bi i s divljenjem promatrali čudo koje se pojavilo u njihovom svijetu. Više od tri milijuna ljudi iz svih krajeva svijeta u to je vrijeme boravilo u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Srbiji. Iako neki nisu imali sreću daje vide uživo, a kasnije se utvrdilo da su to uglavnom bili oni s lošim namjerama, većina je ispunila svoju želju. Zajedno s lokalnim stanovništvom, svaki od njih je osjetio ushit pri pogledu na bijelo čudo. Iako ptica nije razgovarala ni sa kim osim sa Katarinom, i naravno s tri duše koje su je pozvale (ali to javnost nije znala), svatko tko ju je makar jednom vidio.

NN, 20. svibanj 2004.

P: Tko ili što je Bijela ptica?

O: Teško je opisati vašim riječima tko sam ja. Nisam čovjek. Već odavno nisam čovjek. Recimo da sam Svijest.

P: Andeo? Bog?

O: Pojmovi koje izražavate tim riječima ne opisuju moju pravu prirodu. Nisam Bog, iako jedan dio mene zna što je Bog. Jedan dio mene jest Bog. Ili, možda je bolje reći, sudjeluje u

Bogu. Ali, i vi sudjelujete u Bogu, tako da se u tome ne razlikujemo. Ako se zadržimo na onome na što većina vas misli kad kaže 'Bog', onda je odgovor ne. Nisam Bog.

P: Anđeo? Božji poslanik?

O: Svatko je Božji poslanik, pa me to ne određuje. Anđeo je možda najpribližnji pojam onome što ja jesam. Ja sam ideja.

P: Neka bude anđeo. Ima li taj anđeo ime? O: Bijela ptica je najbolje ime koje sada nosim.

P: Ako sam dobro shvatila rekao si da si Svijest. To znači da tijelo Bijele ptice nije tvoje tijelo?

O: Bijela ptica je moje tijelo. Ja sam ga izabrao i stvorio. To je moje tijelo.

P: Izabrao i stvorio? Kako?

O: Svijest je energija. Energija je sve što postoji. Tijelo je oblik energije. Svijest se može preobraziti u tijelo.

P: Zanimljivo, ali pretpostavljam da bi bila potrebna dodatna pojašnjenja. Ipak, ako si tijelo izabrao, zašto je ono baš takvo? Zašto Bijela ptica? Zašto ne čovjek?

O: Jedan od vaših najvećih problema, a koji je uzrok mnogim nepravilnostima u vašem ponašanju, je uvjerenje daje planet na kojem se nalazite načinjen za vas. Vaše religije pogrešno, i vrlo opasno, tvrde daje Bog dao Zemlju ljudima da bi njome upravljali. Zbog toga ste se uobrazili. Mislite da ste superiorni drugim svjesnim bićima. Izabравši tijelo koje nije ljudsko želio sam vam reći da razvoj svijesti nije ovisan o tijelu i da nipošto nije ekskluzivno pravo ljudi.

P: Ptica je simbol slobode...

O: To je istina. Letenje na materijalnoj razini na neki način odgovara mišljenju na duhovnoj razini. Sloboda kretanja i sloboda misli. To je također bio jedan od razloga za odabir tijela ptice.

P: Način tvog pojavljivanja u mnogima je izazvao religiozne primisli. Neki naši svećenici su se uznemirili. Jesi li došao ustanoviti novu religiju?

O: Ne, to mi doista nije namjera. Mislim daje vama ljudima bilo dosta religija. Bog je posvuda. Možete ga pronaći oko sebe na svakome mjestu. Religija ponekad pomaže da se lakše usredotočite, ali slobodnoj i razvijenoj svijesti nije potrebna institucija. Bog je prevelik, Život je prevelik, da biste ga stavili u okvire nekog učenja.

P: Za svaku religiju to su opasne riječi. Svećenici ipak imaju razlog za zabrinutost...

O: Ako je tako, neka budu zabrinuti. Svatko tko pokušava ograničiti slobodu ljudskoga duha, mora biti zabrinut kad se ta sloboda približava. Oni koji slijede istinsko učenje i doista poznaju Boga, bez obzira kojim imenima ga zovu i kojim obredima obožavaju, nemaju razloga za brigu. Ja donosim poruku Istine.

P: Zašto ja? Zašto razgovaraš sa mnom? O: Zato jer si ti dobra novinarka. Osim toga već smo se jednom sreli, u jednoj drugoj stvarnosti, prije jedanaest godina...

Fadil Mehmedović zatražio je da mu u sobu donesu televizor. To nije bio običaj bolnice. Nastao bi problem ako bi svi bolesnici imali takve zahtjeve. Međutim, Fadil je ionako bio čudnovat pacijent, šutljiv i mrgodan, koji nikada nije gledao televizor. Osim toga, stanje mu se pogoršavalo i vjerojatno neće još dugo izdržati. "Možda nekoliko dana", rekao je liječnik.

Te su večeri praktično sve postaje prenosile montiran i završen razgovor Katarine Matković i Bijele ptice. Fadil se sjećao Katarine. Kad je prije nekoliko dana došla u središte pozornosti čitavoga svijeta, Sarajevo je bilo puno priča o njoj. Neke su, preko bolničarki i pacijenata, došle i do njega. Nije se sjetio imena, ali se trgnuo kad je netko spomenuo Trščansku ulicu. Katarina je stanovala tamo, nekoliko stotina metara od njihove kuće. Zatim se sjetio povučene djevojčice koju bi ponekad sretao na ulici. To bi mogla biti ona. Rekli su daje otišla u Zagreb neposredno nakon što je Amir poginuo. Dobro za nju, pomislio je Fadil. Dobro da se izvukla

iz tog pakla. I eto, sad je 'o-dabrana'! Odabrao ju je privid iz njegova sna, 'anđeo' s porukom opraštanja koju je on, Fadil, tako teško prihvaćao. Možda će i oprostiti, ali tek kad ode s ovoga svijeta, ne prije.

Na neki način, bili su povezani, ona i on. I njega je Bijela

ptica odabrala otkad je izgubio unuka. Pitao se, koga je izgubila Katarina? To je bilo pogrešno pitanje, jer Katarina nije izgubila nikoga. Ali, izgubila je mladost, nadu, vjeru i mnogo toga što ide sa srećom i mirom. Iako je bio u pravu misleći kako su povezani, Fadil nikada neće saznati daje Katarina svjedočila smrti njegovog unuka, te daje to bio trenutak izbora u kojem je i ona svoju sudbinu čvrsto vezala uz Bijelu pticu.

Katarininu emisiju nazvali su Razgovor s bijelom pticom. Počela je kratkim pregledom događaja vezanih uz neobično pojavljivanje Bijele ptice, a zatim je predstavljena Katarina kao mlada politička novinarka rodnom iz Sarajeva. Opisan je način dobivanja odgovora putem e-maila, a Bijeloj ptici su posudili ugodan dubok glas za kojeg se nije moglo odrediti da lije muški ili ženski. Slijedili su prizori Bijele ptice snimljene u Sarajevu, Zagrebu i Beogradu, a razgovor je tekao na toj pozadini.

Fadil nije znao engleski niti je mogao čitati. Gledao je neku domaću postaju na kojoj su organizirali simultani prijevod e-misije. Slušajući odgovore Bijele ptice, shvatio je da nije ni očekivao ništa drugo. Malo se pribojavao političkih tema, ali one se, bar zasad, nisu pojavile.

Umjesto toga, Bijela je ptica govorila o toleranciji i miru, govorila je o ljubavi i opraštanju. Nije to bilo ništa što Fadil već nije čuo, ali sada su te riječi imale drugačiju težinu. To nije govorio neki čovjek, sa svim svojim manama i slabostima. Čovjeku Fadil ne bi vjerovao. To je govorilo stvorenje koje se najprije pojavilo u njegovom duhu i snovima, a zatim i u stvarnosti drugih ljudi. Fadil nije ni za trenutak pomislio da bi se moglo raditi o prijevari. Ta mogućnost mu jednostavno nije padala na um. Srećom, bio je u pravu. Ono što je slušao doista su bile riječi Bijele ptice.

Iako su Katarinu kasnije upitali što je bijela ptica mislila s onim 'da su se vidjeli prije jedanaest godina', i iako je Katarina to oprezno ispričala, u tom trenutku, u trenutku kad je cijeli svijet pratio razgovor s anđelom, jedino je Fadil razumio o čemu se radi. Zapravo, ni on nije do kraja razumio, ali prošlo je jedanaest godina otkada je umro Amir i to Fadilu nije moglo promaći. Iako nije znao kako, bio je siguran daje Katarina Matko-vić umiješana u njegovu sudbinu, a još je više bio siguran da smrt njegovog unuka nije bila obična smrt. Bijela ptica je to sada potvrdila.

Možda je upravo ta spoznaja preobrazila Fadila Mehmedo-vića. Nešto se u njemu pokrenulo. Konačno je došao trenutak da njegovo srce omekša prema ljudima. Amir je odavno otišao, a i on se, eto, sprema poći za njim. Uskoro će ga vidjeti, u to je bio siguran. Ima li smisla, sada kad napušta ovaj svijet, otići s tolikom mržnjom u srcu? Zar ne bi bilo bolje očistiti se od toga, ostaviti sve to ovdje, gdje je i nastalo? Tako će k Amiru otići miran i spokojan, moći će ga zagrliti i priviti k sebi bez oštrih bodlji optuživanja i bijesa. Kad je već toliko dugo čekao, kad gaje Bog toliko dugo ostavio na životu, zar ne bi bilo bolje da k Amiru dođe sa srcem punim ljubavi, bez traga bilo čega drugoga? Bez traga crnog mulja predbacivanja i mržnje. Čist, čist, poput pogleda maloga djeteta, poput daška planinskoga vjetrova, poput treptaja zvijezda na vedrom noćnom nebu... Fadil je plakao. Možda će ipak oprostiti. Prije nego ode, možda će ipak oprostiti...

CNN, 21. svibanj 2004.

P: U prethodnom razgovoru rekao si da si "ideja". Kakva ideja?

O: Vi ljudi ne vjerujete dovoljno u snagu ideje. Zapravo ne vjerujete u snagu misli. Vaša vas osjetila vežu za materiju i zbog toga je smatrate najvažnijim dijelom svoje stvarnosti.

Međutim, materija je samo najgrublji dio stvarnosti. Upravljački mehanizam se ne vidi. Inteligencija koja upravlja materijom skrivena je iza nje. Misli, ideje, svijest... to je ono što je važno. Znam da mnogi od vas sumnjaju u moje postojanje. O, svi ste vidjeli Bijelu pticu, to je točno. Ali, mnogi sumnjaju da se radi o podvali. Mnogi sumnjaju i u ovaj naš razgovor. Ne shvaćaju, međutim, da uopće nije važno jesu li me vidjeli ili nisu. Uopće nije važno da li me je netko izmislio ili sam se izmislio sam. Pogledajte što čine vaše misli! Sva patnja koju ste proživjeli nastala je u vašim mislima. Najprije su bile misli, a zatim su došla djela. Ubijali ste zbog misli. Uništavali ste zbog misli. Misli su jake. Misli su stvarnost. Vi sami, svakoga dana, izmišljate sami sebe. Vjerujete da ste stvarni, a svoju stvarnost određujete prema svojim uvjerenjima, stavovima, osjećajima i... idejama. Ideje su stvarnost. Zbog toga sam rekao da se moja stvarnost može opisati kao stvarnost ideje. Ja nisam tijelo bijele ptice. Ja nisam ono što vidite svojim kamerama i računalima. Ja sam ideja.

P: Razumijem. Želiš reći da nije važno postojiš li u materijalnom smislu ili ne. Na posljetku, mi to ne znamo. Vidimo te i snimamo te, ali, primjerice, još te nitko nije dodirnuo. Možda niti ne postojiš. Možda si samo privid. Jesi li privid? Postoji li bijela ptica u materijalnom smislu?

O: Bijela ptica je stvarnost. Njeno tijelo postoji. Stvorio sam ga od misli. To znači, 'izmislio' sam ga. Ali, prava stvarnost Bijele ptice je ideja.

P: Morat ću ponoviti svoje prvo pitanje. Kakva je to ideja? Kakvo je zapravo tvoje učenje?

O: Moja ideja predstavlja stvarnost prihvaćanja, uvažavanja razlika, tolerancije i života u miru sa samim sobom i drugima. Svojom pojavom želim vam reći da nema potrebe za patnjom. Sve što morate učiniti je - dobro pogledati u sebe i oko sebe i prihvatiti istinu o svojem položaju. Prestanite misliti da ste jedini i najvažniji. To vrijedi za cijelo čovječanstvo, ali i za manje grupe unutar vas, države i narode. Zaboravite misionarstvo. Odbacite ga kao najveće zlo koje je čovjek mogao učiniti. Poštujte druge i različite od sebe. Živite u ljubavi s njima.

P: Moram reći da te poruke nisu ništa novog. Zašto misliš da ćemo ih čuti kad ih ti izgovaraš, a nismo ih čuli kad su ih, primjerice, izgovarali proroci različitih religija?

O: Zato jer sam drugačiji. Nisam čovjek. Proroci su bili ljudi. Zato nisu uspjeli. Ljudi su iskrivili njihova učenja. Kad prorok kaže da je potrebno prihvatiti sve oblike života kao sebi ravne, čak i to može zvučiti pokroviteljski. Na posljetku, vi oko sebe ne vidite sebi ravne. Samo sebi podređene. Osim toga, bio sam ovdje kao čovjek.

P: Bio si ovdje kao čovjek???

O: Da, nekoliko puta. Davno. Izvršio sam svoje zadaće na osobnoj razini, ali nisam uspio na općoj. I to je jedan od razloga zašto sam se sada vratio u ovakvom obliku.

P: Kada je to bilo?

O: To je nevažno. Ako odgovorim, povezali biste me s vašim sitnim obrascima i iskoristili tu obavijest za produbljenje sukoba.

P: Odakle dolaziš?

O: Dolazim s mjesta na koje svaki od vas može otići. Ali, ne sad. Još ne. Teško je opisati to mjesto jer se ono ne nalazi u vašem svemiru. Također, ne nalazi se ni u vašem vremenu. Vaš um još nije opremljen pojmovima pomoću kojih biste razumjeli odakle dolazim. Ali, jednom ćete razumjeti. To razumijevanje je također dio moje ideje. Problemi koje ste stvorili zasnovani su na uskim vizijama. Ne vidite cijelu stvarnost. Morate prihvatiti

širi pogled na stvari. Na primjer, većina vas ne vjeruje u život. Bojite se smrti jer mislite daje jača od života. Moja ideja govori o tome da smrt nije kraj. Postoje druga mjesta i drugi

svemiri. Postoje druge mogućnosti koje će se otvoriti pred vama nakon što odrastete. Ali, najprije morate odrasti.

P: Svijet je prožet unutarnjim sukobima. Nacije i narodi međusobno ratuju. Kako se tvoja ideja može primijeniti na našu konkretnu situaciju?

O: Da bi se situacija promijenila, ovakva kakva jest, potrebni su ljudi koji su prošli kroz patnju. Potrebni su ljudi koji su upoznali mržnju, živjeli s njom, vidjeli njene posljedice, a zatim je odbacili. Potrebni su ljudi koji su oprostili.

Te je večeri Hrvojka pozvala Davora natrag u bolnicu. On je sa Sanjom bio cijelo popodne, a ona je došla u predvečerje. Da-vor je otišao kući slijedeći već ustaljenu rutinu. Ali, nije prošlo ni sat vremena kad je zazvonio telefon. "Davore", rekla je Hrvojka susprežući suze, "molim te dođi. Ne znam, možda griješim, ali... dođi."

Davor je razumio. Nije ništa pitao i odmah je krenuo natrag. Znao je da će jednog dana stići takav poziv. I sada kad je stigao, Davor više nije imao suza. Vozio je brzo i odlučno, ali ne u panici. Nije bilo mjesta za paniku. Iz nekog razloga, sada je, nakon svega, bio miran.

Ipak, kad je došao u bolnicu i ugledao blijedo lice svoje kćeri, tuga se opet pokazala na njegovom licu. Kao da je to osjetila, Sanja je baš u tom trenutku otvorila oči. "Tata", rekla je tiho.

Davor ju je uhvatio za ruku i natjerao se na smiješak. "Volim te, znaš.", rekao je, a Sanja mu je uzvratila osmjeh.

Neko vrijeme je promatrao njeno nježno u jastuk utonulo lice, a zatim je duboko udahnuo. Već odavno je želio nešto pitati svoju kćer. Razgovarao je o tome s Hrvojkom, ali ona je bila odlučno protiv toga. Ipak, sada, kad je osjetio da Sanja doista odlazi, njegova sumnja kao da se osamostalila i pitanje je izišlo van, iako mu on nije za to dao dozvolu.

"Sanja", rekao je, "ti razgovaraš s Bijelom pticom, zar ne?"

Sanja je potvrdila kimanjem glave, s još uvijek blagim osmjehom na licu.

"Da li znaš, da li ti je ona rekla, zašto to mora tako biti?" Davor je osjetio kako se Hrvojka ukočila pored njega. Ona nije dopuštala da se bilo što nadnaravno uvuče u njen život. Priznavala je patnju, ali njene uzroke je ostavljala Bogu. Nije željela ništa znati o njima.

Sanja je, međutim, malo živnula. Otvorila je širom oči i otvoreno se nasmijala. "Ali, sve je u redu, tata. Ništa mi se neće dogoditi. Sve je u redu, rekla sam ti."

"Kako je u redu, kad nam te Bog uzima?" Davor više nije mogao biti miran. "Zašto? Zašto te uzima?"

"Tata", rekla je njegova djevojčica slabašno, ali sasvim mirno. "Znam da ne možeš razumjeti. Ali, hoćeš, vjeruj mi, hoćeš. Jednog dana sve će ti biti jasno. Sada je važno da oprostiš. I to sam ti rekla već mnogo puta. Oprosti. Živi dalje. Shvati što se dogodilo. Pokušaj shvatiti i oprostiti. Pomogni drugima da oprostite. Živite dalje. Idite dalje. Pred nama su mnogi putevi..."

I s tim je riječima Sanja zatvorila oči i klonula natrag na jastuk. Hrvojka Jurišić je plakala, a njezin suprug Davor osjetio je nešto neobično, nešto čega će se sjećati cijeloga života. Ruka njegove kćeri postala je topla, jako topla, gotovo vruća. Iz nje je, poput struje, nešto preskočilo u njegovu ruku kojom ju je držao. Zatim se to nešto popelo do ramena i razlilo se po grudima. U prvom trenutku Davor je mislio da je to bol, užarena bol zbog koje će izgubiti svijest samo kad je postane svjestan. Ali, pokazalo se da nije bilo tako. Vrućina nije bila zbog boli, bila je zbog sreće. Davor je osjetio kako ljubav teče njegovim žilama i tijelom, kako ulazi u sve njegove stanice. Njegova Sanja je odlazila, ali za sobom je ostavila ljubav koja ga nikada neće napustiti.

CNN, 22. svibanj 2004.

P: Gdje misliš pronaći ljude koji su oprostili? O: Ovdje.

P: Ovdje?

O: Da, ovdje. Na mjestima gdje se pojavljujem. To je razlog zašto sam ovdje, a ne u nekom drugom dijelu svijeta.

P: Želiš li reći da se Bijela ptica pojavila na području bivše Jugoslavije zato jer su ljudi ovdje oprostili!?

O: Ne, još nisu. Od rata je prošlo gotovo deset godina, a ljudi nisu oprostili. To je zato jer ne znaju što se zapravo događalo. Vi vidite samo svoje male i uske interese. Ne vidite ono veće i šire. Ne vidite evoluciju duše, ne vidite dublje zakonitosti koje upravljaju događajima oko vas. Svaka patnja je prilika za učenje, a vi je uporno propuštate. Želio bih da patnja koju su prošli ljudi u ovom dijelu svijeta, ne bude propuštena prilika. Želio bih da postane živa pouka svima koji su spremni za učenje.

P: Znači, Bijela ptica se pojavila na ovim prostorima jer ljudi ovdje mogu pomoći svijetu?

O: Točno. Patili ste dovoljno. Sada, umjesto da nježete mržnju ili, još gore, da je potiskujete i skrivate pred očima svijeta, uklonite je zauvijek iz svoga srca i umjesto nje posadite ljubav. Kad to učinite, a taj dan nije daleko, neki su već u tome uspjeli, a neki uspijevaju upravo u ovom trenutku, iziđite van, pokažite se svijetu. Kažite im kako ste patili. Kažite im zbog čega ste patili. A zatim im kažite da odbacujete mržnju i da ne želite osvetu. Pokažite svima da se to može. Pokažite im da se začarani krug mržnje i osвете može razbiti pomoću ljubavi. Iziđite iz tog kruga, a zatim pomognite svima drugima da iziđu.

P: Ljudi ovdje o sebi razmišljaju kao o provinciji. Nismo baš važni na karti svijeta, ni političkoj niti gospodarskoj.

O: To nije važno. Svi ste vi ljudi. Ljudi razumiju ljude. Ali, tek ako ti ljudi imaju vlastito iskustvo i znaju o čemu govore. Vaši političari, mislim na svjetske političare, nisu proživjeli ništa. Ako i jesu, nisu dovoljno mudri da oprostite. Ili ih vode neki drugi interesi. Svejedno. Sustav koji slijedite ne djeluje. Štoviše, djeluje suprotno od onog što biste svi željeli. Ne stvara mir, već rat. Ne stvara razumijevanje, već razlike. U ovom trenutku vaše povijesti jedina je šansa da se pojavi netko, skupina ljudi, koji će govoriti iz vlastitoga iskustva. Netko tko je proživio pakao, ali ga ipak odbacio. A to ste vi. To su ljudi s ovoga područja. Proživjeli ste pakao. Na vama je sada odluka da li ćete ga odbaciti ili ga zadržati u svojim srcima. Ja sam ovdje da vam pomognem u toj odluci. Ali, odluka će na posljetku biti samo vaša.

P: Uloga o kojoj govoriš izgleda velika. Kako je ostvariti kad se još uvijek nosimo sa svim tim teškoćama, s tim 'paklom', kako si ga nazvao?

O: Upravo u tome i jest vaša prednost. Sada je prilika da je iskoristite. Iscijelite sebe, a zatim podučite druge ljude i narode. Postanite Bijele ptice!

P: Ali, iako moje srce zbog tih riječi drhti od ushićenja, a vjerujem da će tako osjećati i mnogi drugi, ipak sam pod utiskom da nismo dovoljno značajni da bismo nešto učinili na svjetskoj razini...

O: Taj utisak je pogrešan. Zapravo, stvari stoje upravo suprotno. Vaše vrijeme tek dolazi. U svakom razdoblju duhovne evolucije uvijek su postojali i njeni nositelji. U samu zoru čovječanstva, nositelj evolucije bila je crna rasa. Nakon toga, žarište se prebacilo na pradavne kulture istoka. Poslije njih došli su romanski narodi, a posljednjih tisuću godina nositelji evolucije su Germani. To što sam rekao ni na koji način ne omalovažava neki narod. Radi se samo o tome da se žarište razvoja jednostavno pomiče s jednog mjesta na drugo, a zatim ponovo natrag. Vrijeme Slavena upravo dolazi. Vi ste Slaveni, zar ne? Slaveni se nalaze između Istoka i Zapada. Po svojoj naravi oni su ti koji mogu objediniti unutarnje i vanjsko. Ali za razliku od prethodnih naroda, ovdje se ne radi ni o kakvom vladanju, ni o kakvoj prevlasti. Radi se samo o nošenju svjetla na čelu kolone. Vi možete postati svjetlonoše!

P: Moram priznati daje to sjajna vizija! Ali, što zapravo moramo učiniti? Imaš li kakvu političku poruku za nas?

O: Političku? Ne, ne radi se o politici. To je svejedno. Činite kako želite. Nije važno. Shvatite. Osnovna stvar je u tome da ste pomiješali prioritete. Bavite se pogrešnim stvarima. Usmjerali ste energiju u pogrešnom smjeru. Ljudi imaju druge zadatke, a vi ne vidite dalje od politike, dalje od svojih malih kula u zraku. Gradite ih, ako vas vesele, ali nemojte zbog njih žrtvovati ljubav, istinu, ljudskost i sve ono dobro što posjedujete.

P: Da li postoji neki konkretni događaj zbog kojeg si došao baš sada? Naime, strasti se polako smiruju. Posljedice rata nisu više tako vidljive.

O: Vidljive su onome tko zna gledati. Osim toga, sada je pravo vrijeme za ideju o kojoj vam govorim. Prije toga ne biste bili spremni.

P: Znači, sada je pravo vrijeme. Ipak, ima li nešto konkretno, nešto što te potaknulo na dolazak?

O: Jedna smrt. Ali, ne želim govoriti o tome. Netko drugi će progovoriti umjesto mene.

P: Tko?

O: Čut će se.

P: Ima li neki osobni razlog zašto si ovdje?

O: Osobni? Ne, ja samo izvršavam svoju zadaću.

P: Želiš li nešto poručiti ljudima ovdje?

O: Da, upravo sam im otkrio njihovu životnu zadaću. Oprostiti, ukloniti mržnju iz svojih duša, a zatim izići u svijet i podučiti druge kako učiniti to isto.

P: Hoćeš li ostati zauvijek?

O: Ovdje? Ne, neću ostati zauvijek.

P: Kad odlaziš? O: Čekam znak.

P: Kakav znak?

O: Ne mogu na to odgovoriti.

P: Misliš li da će tvoje pojavljivanje, a i ovaj razgovor doista nešto značiti ljudima? Oni su dovoljno razočarani i ravnodušni. Bijela ptica im je privukla pozornost, ali u osnovi, ljudi više ne vjeruju nikome.

O: Ja vjerujem u vas. A moje povjerenje nešto vrijedi. Također, iako vi to ne znate, mnogi drugi vjeruju u vas. Vi ste važni. A također i sposobni. Sada znate. Učinite to!

Emisija je završila još jednim sažetkom priče o pojavljivanju Bijele ptice. Komentator CNN-a je, radi osiguranja za svoju kuću, završio rekavši daje teško utvrditi da li se radi o podvali ili ne. Informatički stručnjaci nisu mogli utvrditi prijevaru, ali to ne znači da je nije bilo. I na posljetku, ako i jest istinito, nije li sve to jedna velika bajka? Ostaje nam da pričekamo najavljeni odlazak Bijele ptice.

I to je bilo to. Katarinin trenutak slave je završio. Sljedeće poznato lice s CNN-a već je najavljivalo nove vijesti, ne mogavši se prije toga suzdržati od komentara: "Optimistično! Čarobna Bijela ptica s jugoistoka Europe navještava bolja vremena za čovječanstvo".

Katarina Matković promatrala je emitiranje emisije sama u svojoj sobi. Nakon svega, nije mogla točno odrediti kako se osjeća. Sjedne strane, osjećala je prazninu jer je znala da više neće biti nevjerojatnog razgovora između nje i anđela u obliku Bijele ptice. Gotovo je. Njezina uloga je završila. Ali, s druge strane osjećala je uzbuđenje zbog unutarnje spoznaje da od sada nadalje njezin život više neće biti isti. Možda se svijet i nije promijenio, ali ona je dobila razlog za život. Riječi koje je izrekla Bijela ptica duboko su je dirnule. Pronašla se u njima. Kao da su bile izgovorene za nju. Na posljetku, možda i jesu. Bijela ptica je razgovarala s njom, zar ne? A svijet? Tko zna da li se doista promijenio? Za tu promjenu možda čak ni anđeo nije dovoljan.

Pomislivši to, Katarina se nasmijala. Naravno da ni anđeo nije dovoljan! Ali, ljudi, ljudi su dovoljni! Lijepo nam je rečeno: sve što je potrebno su ljudi koji su oprostili, ljudi koji će htjeti pomoći drugima...

Katarina je u svojim mislima pohrlila u budućnost. Bila je to budućnost puna planova i aktivnosti, budućnost za koju je vrijedilo živjeti. Tu budućnost poklonila joj je Bijela ptica. A onda ju je, polako, ali snažno, obuzeo osjećaj kojeg isprva nije prepoznala. Otrgnuo ju je od ugodnoga maštanja i vratio nekud u prošlost koju je htjela zaboraviti. Isprva nije bilo nikakvih misli ni konkretnih sjećanja. Samo osjećaj koji se pretvorio u snažan pritisak u grudima. Bio je poput užarene kugle usred njezinog tijela. Što se to događa? Zatvorila je oči i sklupčala se u naslonjaču, spojivši koljena i čelo. I dok je ležala u tom položaju, u njezinom se umu polako pojavio poznati prizor.

Sarajevo, početak svibnja 1993. Tršćanska ulica na Marijin Dvoru. Proljetni zrak s radošću prolazi kroz njene nosnice, a sunce joj miluje oči. Izlazi van, samo korak-dva. Tišina. Nema bombi, nema pušaka. Tako je lijepo! A onda, kao u izmaglici, na pola zaslijepljena suncem, ugleda dječaka. Stoji na pločniku. Čeka i gleda nekud u visine. Katarina osjeća paniku. Zašto stojiš? Skloni se! Bježi! Na opasnom si mjestu! Pruža ruke, želi potrčati prema njemu, vrisak joj se otima s usana...

U tom trenutku, iako to Katarina nije znala, svijet se doista promijenio. Ako ništa drugo, napustile su ga tri duše čija je središnja životna zadaća bila povezana s njenom. Ali, sve tri duše napustile su ga sretno i s nadom.

U trenutku kad je Sanja Jurišić u Zagrebu na neki neobičan način prenosila na svog oca svu svoju dječju ljubav, Snežana Mićanović je u Beogradu činila to isto držeći za ruke i oca i majku. "Slušajte Bijelu pticu", bile su njezine posljednje riječi. "Zapamtite što govori. To su moje misli. Kad me više neće biti, ja ću živjeti u njoj, uz nju." I s tim se rečenicama, sasvim nepriličnim za dijete njezinih godina oprostila od svojih roditelja. Još je bez glasa usnama oblikovala 'volim vas', a zatim je utonula u kratki san iz kojeg se više nije probudila.

Iako im je tijelo bilo slabo i bolesno, duše koje su bile Sanja Jurišić i Snežana Mićanović, s radošću su krenule na svoje posljednje putovanje. Voljele su svoje roditelje. Dale su im svu ljubav koja se uopće može dati, a istu su takvu ljubav i primile. Njihova ?LdA&iz. bila je završena i to uspješno. Jer kad su odlazile u očima njihovih očeva više nije bilo mržnje. Oprostili su i sebi, i Bogu i ljudima.

Kad su napustile tijelo, vratilo im se sjećanje na cjelokupnost njihova poslanja. Sada su bile slobodne. Mogle su nastaviti dalje, sve do cilja koji se nalazio na mjestu o kojemu ljudski um ne zna razmišljati. Ipak, prije toga ih je čekao još jedan sastanak, još jedan susret kojemu su se veselile.

U to isto vrijeme, u Sarajevu, u gradu u kojemu je počela ova priča, još je jedna duša okončala svoje utjelovljenje. Starom Fadilu Mehmedoviću konačno se ispunila dugogodišnja želja i krenuo je na putovanje koje će ga odvesti do njegovog voljenog unuka Amira. Jedanaest godina je čekao, a sada je umro sa suzama sreće u očima jer je i on oprostio. Nije više mrzio i sada je očišćen mogao dalje. Čim je njegova duša napustila izmučeno i bolesno tijelo, osjetila je snažnu sreću, kao nikada prije za života. Ne samo zbog toga što gaje tamo kuda ide čekao Amir, već i zbog toga što je odmah shvatio veličinu i ljepotu drame u kojoj je sudjelovao. I sada, dok se uzdizao iznad zgrade staračkoga doma, pa iznad Miljacke, još više, prema vrhovima Igmana i Jahorine, osjetio je kako se stvarnost mijenja. Zatim se sjetio da ga očekuje još jedan susret... Da, još jedan susret, a zatim zajedno, sve do nezamislivih mjesta o kojima prije nije mogao ni sanjati...

Katarina osjeća promjenu, osjeća da se nešto događa. Sklupčana leži u svojem naslonjaču, potpuno nesposobna za najmanji pokret. Njezina vizija je još uvijek drži u prošlosti, još uvijek u trenutku vriska, u trenutku kad očekuje da će dječak pasti na pločnik razbijene i okrvavljene

glave. Sve se odvija usporeno, strašno usporeno. Njena osjetila su izoštrena. Čuje šuškanje odjeće na spodobi u zgradi na Grbavici, preko Mi-ljace; čuje kako joj se prst grči na okidaču, a čuje i lagani klik. Zatim do nje dolazi grmljavina, duboka, jedva čujna. To je metak izletio iz cijevi i sada se sporo kreće kroz zrak. Vidi ga kako vrebava svoju žrtvu i polako joj se prikrada. Obuzima je još veći osjećaj nemoći. Misli su joj ubrzane. Sve vidi i zna što će se dogoditi, ali ne može pomoći, ne zna kako, ne može se pomaknuti...

Dječak stoji potpuno nepomičan, ali mu je pogled usmjeren prema nebu. Ne prema metku, ne. Metak dolazi sa strane, a on ga ni ne primjećuje. Ono što vidi je nešto drugo. Vidi nešto što ne bi smjelo biti ovdje. Vidi čudo i čaroliju na sarajevskom nebu. Iznad njega je ogromna Bijela ptica. Raširenih krila leti prema njemu. Dječak se ne boji, već se smiješi. Ionako se ne može pomaknuti jer se sve odvija previše brzo. Ipak, Katarina jasno prepoznaje smiješak na njegovom licu.

Metak je na desetak metara od dječaka i još usporava. Međutim, njegova putanja je sigurna. Još trenutak i pogodit će dječaka-kovu glavu, sa strane, malo iznad uha. No, Bijela ptica je brža. Spušta se do dječaka, privija ga u svoja bijela njedra i zajedno snjim uzlijeće, tik ispred ubojitog projektila. Metak ostaje visjeti u zraku, dok se iza njega vidi užareni trag njegove putanje.

Katarina vrišti, ali ne više od straha, već od uzbuđenja. Prati pogledom Bijelu pticu i malu priliku dječaka koja se sasvim stopila s njezinim perjem. Lete visoko, visoko, sve dok ne nestanu iza prvog bijelog oblaka...

Katarina plače u svom naslonjaču. Bože, gotovo je... Bože, gotovo je... Užarena kugla u njenim grudima konačno je izgorjela. Nema je više. Ostala je samo ljubav.

A tamo gore, iznad svakog pogleda, dalje od dosega ljudske mašte, veliku su Bijelu pticu dočekale još tri ptice. Bile su manje, ne tako sjajne i bijele, ali sasvim slične njoj. Dok su je čekale u njihovim se svijetlim očima zrcalila radost. I kad je došla, donoseći na svojim krilima jednu mladu i još uvijek zbunjenu dušu, njihovoj sreći nije bilo kraja. Da je nečiji pogled mogao prodrijeti tako daleko i visoko, vidio bi kako u ushićenju plešu jedna oko druge dotičući se vrškovima krila. A daje netko mogao čitati njihove misli, saznao bi da misli nije bilo. Samo razumijevanje, zahvalnost, ljubav i čista radost zbog odlaska kući.

Dopustivši si nekoliko vječnih trenutaka igre na plavom nebu planeta zvanog Zemlja, Bijele su ptice na posljetku krenule još dalje. Poletjele su u susret zvijezdama i uskoro ih više nije bilo.

Ali, daje netko u tom trenutku doista promatrao nebo iznad Sarajeva, a što se toga tiče i iznad bilo kojeg drugog grada, na zapadu bi, tamo gdje je još bilo danjega svjetla, zamijetio jedan bijeli oblak. Dulje promatranje svakako bi otkrilo mnoge neobičnosti u tom oblaku. Prvo, kretao se protiv vjetra. Drugo, mijenjao je oblik previše brzo, kao daje živ. I na posljetku, ako bi promatrač bio doista uporan, ubrzo bi shvatio da oblak zapravo i nije oblak! Iako je u to teško povjerovati, bilo je to mnoštvo kao snijeg Bijelih ptica! Mnogo stotina, mnogo tisuća njih krenulo je u svijet. Pokrenula ih je jedna ideja - samo jedna misao. Čak iako trenutak prije toga nisu postojale, ta im je misao dala potrebnu snagu i one su postale stvarnost.

Epilog

'Dakle, hoćeš lije napisati?'

'Naravno, da hoću... ova priča zaslužuje daje čuju mnogi.'

'U redu. Onda mogu krenuti.'

'Čekaj. Ima jedan problem.'

'?'

'Ljudi možda neće vjerovati u njenu istinitost.'

'Zašto ne?'

'Zato što se najvažniji dio priče događa u budućnosti. Ali i ta će budućnost jednom postati sadašnjost. Ako objavim priču do proljeća 2003. kako si tražio, a ti se ne pojaviš nakon toga? Što onda? Ljudi neće vjerovati.'

'Em. Shvaćam. Ali, uvjeravam te da ću se pojaviti. Na ovaj ili onaj način. Na posljetku, tvoja priča će biti tamo, tvoja misao će biti tamo, zar ne?'

A zatim je nestao.

Bilješka o Bijelom orlu

Ova knjiga je 'odsanjana' tijekom svibnja 2002. godine. Tada sam dvadesetak dana proveo u idiličnom okružju Begovog Razdolja, malog mještasca na obroncima Bjelolasice. Među stotinjak ljudi koji su tijekom tog vremena dolazili na moje seminare, bila je i Ivana Jan-drić. Nakon odlaska iz Sarajeva 1994. ona sada živi i radi u Zagrebu.

Ivana je primila instrukciju u takozvanu tehniku ubrzanja (medita-cijsku tehniku iz programa Integralne meditacije). Instrukcija se odvijala u prostoriji na čijem su tlu bile strunjače prekrivene bijelim platnom. Dojam koji je ostavljala tako uređena soba bio je vrlo upečatljiv. Međutim, za Ivanu je ta bijela soba imala posebno značenje. Nakon što je instrukcija završila ona se ohrabrila i ispričala mi san kojeg je nedavno sanjala. U tom se snu ona našla upravo u takvoj bijeloj sobi u kojoj sam, kako je rekla, držao predavanje. U prostoriji je bilo desetak osoba, a sama soba bila je u nekoj zgradi u Sarajevu.

Nakon sastanka jedna ju je žena upitala čita li moje knjige, a nakon potvrdnog odgovora, posebice upitala da li je čitala moju knjigu Bijeli orao. Ivana ju nije čitala niti je znala da takva knjiga postoji.

I, eto, to je bio cijeli san. Ništa više ni manje od toga. Ivana mi ga vjerojatno nikada ne bi ispričala da se u Begovom Razdolju nije našla u sobi iz svoga sna.

Pitanje je glasilo: "Pišem li knjigu o Bijelom orlu?"

Ne, nisam je pisao. Barem ne u tom trenutku. Dok sam razmišljao o tome i odmahivao glavom nijekajući proročansku vrijednost sna, nisam ni znao koliko griješim! Naime, te iste noći sam počeo pisati tu knjigu! Štoviše, te iste noći sam je i napisao!

Upravo tako. Nakon mirne večeri provedene na predavanju kojeg sam održao o duhovnim iskustvima u meditaciji, zaspao sam negdje oko dvadeset dva sata. San je došao brzo. Bio je potpun i vrlo, vrlo snažan. Nekoliko puta sam se probudio tijekom noći, postajući svjestan radnje buduće knjige. Već nakon prvog takvog buđenja bilo mi je jasno da se događa nešto iznimno. Iako sam većinu svojih knjiga napisao sa zapanjujućom lakoćom, ovo je bila prva čija je neovisnost od mene bila potpuno jasna i opipljiva. Ova knjiga je sanjala samu sebe, pa se tako i napisala!

Nakon te noći, bilo mi je potrebno petnaestak dana da sredim u-tiske i pretvorim ih u tekst kojeg ste upravo pročitali.

Sve u knjizi koja je pred vama upravo je onakvo kakvo je bilo u mojem snu, te svježje svibanjske noći, kraj otvorenog prozora kroz kojeg je ulazila samo svjetlost zvijezda. Sve... osim naslova.

Naime, kad sam kasnije s Ivaninim bratom Ilijom Jandrićem provjeravao autentičnost podataka o sarajevskim ulicama i događajima tijekom rata, prisjetili smo se srpskih paravojskih postrojbi s imenom "Beli orlovi". Naš zajednički zaključak, kao i mišljenje većine ljudi koji su roman pročitali u rukopisu, ukazivao je na mogućnost pogrešne političke percepcije naslova knjige.

Nisam nikako želio da prvi pogled na knjigu stvori pogrešne predodžbe u budućim čitateljima. A opet, izvorni naslov u snu bio je više nego jasan: Bijeli orao. Što učiniti?

Na posljetku sam odlučio pretvoriti Bijelog orla u Bijelu pticu. Ne znam da li je ta odluka u potpunosti ispravna. Ima argumenata i za jedno i za drugo.

Nešto kasnije, početkom rujna, razgovarao sam s dvije prijateljice koje iznimno cijenim, Antonijom Kavaš i Nicolom Merton-Richards. Na tanahan i vrlo diplomatičan način njih su dvije izrazile sumnju u ispravnost odluke o promjeni naslova. Na posljetku, kako je istaknula Nicola, njoj kao Engleskinji Bijeli orao ne stvara negativne političke asocijacije.

Iako sam se složio s njihovim razlozima o potrebi nemiješanja u ono što je očigledno plod 'više' inteligencije, nešto u meni ostalo je kod stare odluke. Međutim, vrlo je vjerojatno da će prijevodi ove knjige na strane jezike nositi naslov Bijeli orao. Također, obećao sam im da ću napisati istinu o tom naslovu u obliku bilješke na kraju knjige.

Pa, eto, napisao sam kako stvari stoje. Uvjeran sam da će, bez obzira na naslov, poruka knjige stići do onih kojima je namijenjena.

S ljubavlju, Adrian.

O autoru

Adrian P. Kezele rođen je 1962. godine u Varaždinu. Diplomirao je logopediju na Fakultetu za defektologiju u Zagrebu. Nakon studija odlazi u inozemstvo te se posvećuje proučavanju tehnika i metoda za razvoj svijesti. Od 1988. godine održava predavanja, seminare i tečajeve širom Hrvatske i Slovenije. Višegodišnje iskustvo u savjetovanju i podučavanju rezultiralo je nastankom mnogobrojnih knjiga. Također, njegova su predavanja zabilježena na do sada pet videokaseta, a objavljen je i CD uz knjigu Savršena ljubav.

Na slovenski jezik prevedene su mu knjige Maitreya, Veličanstveni Saturn i Vastu - dobri duh prostora (Založba Satjam, 2001.).

A.P. Kezele trenutno najviše radi kao predavač, podučava Integralnu meditaciju, te održava osobna savjetovanja na osnovi djotiša. U okviru tehnike Integralne meditacije održava i napredne programe poput tečajeva Ubrzanja i, u posljednje vrijeme, Tečajeva za čarobnice i čarobnjake. Osim toga, autor je seminara Skrivene poruke te vrlo djelotvornih Rasa tehnika. Pokretač je i projekta Vastu - dobri duh prostora u okviru kojeg obrazuje vastu praktičare. Njegova knjiga Dupinov san nadahnula je osnivanje istoimene udruge koja se bavi proučavanjem i promicanjem međudjelovanja dupina i ljudi, a 2002. je objavljena i na

engleskom jeziku.

Odnedavno je sa svojim suradnicima pokrenuo održavanje skupova u posebno odabranim razdobljima. Usklađivanje s prirodnim ritmovima važno je za razvoj svijesti ne samo pojedinaca već i čovječanstva. Takvi skupovi s više stotina sudionika održani su u kolovozu 1999., svibnju 2000., rujnu 2001. i svibnju 2002. godine.

A.P. Kezele također je osnivač globalne mreže za intuitivnu komunikaciju pod nazivom SoulNet. U SoulNetu trenutno sudjeluje oko 4000 osoba iz cijelog svijeta.

Činjenice:

I usred sve ljubavi koju je osjećao prema djeca! u svom naručju, stari je Fadil, možda po prvi put u svojih šezdeset sedam godina života, u svom srcu prepoznao stvarnu mržnju. Da, mrzio ih je! Mrzio je njihovu politiku i njihove laži. Mrzio je njihovu prijetvornost i zaslijepljenost, njihove riječi i njihove bombe. Mrzio je sve što oni predstavljaju, i jedni i drugi, pa i treći, koji bi trebali biti njegovi. Ha, njegovi. Nisu oni njegovi. Ne mogu biti. Pa što ako imaju slična imena i vjeruju u istoga Boga? Mrzio ih je jer su dopustili da njegov unuk sada pati. I kad F mogao, sve bi ih maknuo s lica Zemlje. Sve njih! Uništio bi ih, slomio, izvadio bi im crna srca spalio na lomači negdje daleko, u pustoši, tak da im se ni smrt ne bi upamtila!

Bijela ptica:

Patili ste dovoljno. Sada, umjesto da negujete mržnju ili, još gore, da je potiskujete i skrivate pred očima svijeta, uklonite je zauvijek iz svog srca i umjesto nje posadite ljubav. Neki su već u tome uspjeli, a neki uspijevaju upravo u ovom trenutku. Kad to učinite, a taj dan nije daleke izidite van, pokažite se svijetu. Kažite im kake ste patili. Kažite im zbog čega ste patili. A zatim im kažite da odbacujete mržnju i da ne želite osvetu. Pokažite svima da se to može. Pokažite im da se začarani krug mržnje i osвете može razbiti pomoću ljubavi. Izidite iz tog kruga, a zatim pomognite svima drugima da iziđu.

Uzbudljivo istraživanje područja u kojem se susreću znanost i duh! Knjige koje spajaju objektivno i subjektivno te tako ocrtavaju put u novo tisućljeće - tisućljeće duhovnog razvoja.